

MOMENTE DIN ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

A. Roman

Proletari din toate țările, uniți-vă!

MOMENTE DIN ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Culegere de articole

EDITURA POLITICĂ, BUCUREȘTI — 1966

GREVA GENERALĂ DIN OCTOMBRIE 1920

CONSTANTIN MĂNESCU
IANCU OLTEANU

Privești azi țara noastră liberă, înfloritoare și-ți crește inima de bucurie. S-au împlinit și sînt purtate mereu mai departe idealuri pe care, la constituirea partidului, unii poate nu credeau că vor trăi să le vadă realizate. După jumătate de veac, ne apar încă vii, pline de lumină amintirile acelor zile furtunoase ale luptelor muncitorești în focul cărora s-a plămădit partidul nostru comunist, — lupte la care am participat în anii tinereții noastre alături de mulți tovarăși care astăzi nu mai sînt în viață.

In țara noastră, mișcarea muncitorească a cunoscut o continuă creștere dinspre a doua jumătate a secolului trecut; desfășurînd un șir de acțiuni, ridicîndu-se la luptă pentru revendicări economice, care se împleteau adesea cu revendicări politice, proletariatul român se afirma cu o vigoare mereu crescîndă pe arena vieții politice. În anul 1893 a luat ființă Partidul social-democrat al muncitorilor din România; la începutul secolului al XX-lea creșteau frămîntările sociale, acțiunile maselor muncitoare. Organizarea muncitorilor în sindicate, bazate pe principiul luptei de clasă, refacerea Partidului social-democrat în 1910 au dat impuls mișcării proletare. Rememorînd demonstrațiile de solidaritate cu marile răs-

coale țărănești din 1907, greva generală din Cîmpina, grevele muncitorilor de la „Vulcan", ale tramvaiștilor din Galați, ale lucrătorilor tăbăcari ploieșteni desfășurate între anii 1910 și 1914, amintim doar cîteva din acțiunile de luptă, purtate în primele decenii ale veacului, împotriva exploatării și asupririi burghezo-moșierești, a politicii claselor dominante, potrivnice intereselor poporului.

Ca urmare a dezvoltării țării pe calea capitalistă, a pătrunderii capitalului străin în economia națională, se înăspreau contradicțiile sociale, se întețeau exploatarea muncitorilor, jefuirea țăranilor de către moșieri. La accentuarea puternică a tuturor antagonismelor de clasă contribuiau distrugerile provocate de primul război mondial, jaful ocupanților imperialiști germani, politica claselor exploatatoare, care aruncau greutățile războiului pe umerii maselor muncitoare de la orașe și sate. Economia națională era secătuită, în țară bîntuiau foametea, inflația. Salariile reprezentau abia o treime din costul hranei strict necesare. De multe ori, după o trudă de 10—13 ore pe zi, muncitorul nu avea pe masă nici măcar un boț de mămăligă. Dacă, de bine de rău, în primii ani ai războiului, mălaiul, deși se vindea cu gamela, se mai găsea totuși, acum devenise o raritate, la un preț de speculă. Untura, slănina, făina ajunseseră un „lux". Întreprinderile erau evacuate, trenurile erau înțesate de oameni care călătoreau dintr-un colț în altul al țării în căutarea unei slujbe. Deseori erau alungați din sălile de așteptare ale gărilor, arestați și trimiși acasă din „post în post". Economia era grevată de uriașe datorii contractate în străinătate, cu dobînzi ruinătoare.

Toate acestea au ascuțit nemulțumirile poporului, au dus la mari fierberi sociale. În întreaga țară se întețeau mișcările și acțiunile de luptă ale diferitelor pături și categorii ale poporului, în frunte cu clasa muncitoare, creștea gradul de radicalizare a proletariatului și a maselor largi muncitoare.

În aceste condiții, suflarea muncitoare a fost răscolită de vestea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, înfăptuită sub conducerea partidului comunist, în frunte cu Lenin. Știrea că proletariatul rus a aruncat de pe umeri jugul exploatării, că muncitorii și țăranii au luat în mîinile lor puterea, a avut un puternic ecou mondial în inimile exploataților și popoarelor asuprite din întreaga lume, ne-a îmbărbătat și mai mult în luptă, a sporit încrederea în victoria luptei pentru o viață mai bună. Credincios vechilor sale tradiții internaționaliste, proletariatul român și-a manifestat prin mari mitinguri, demonstrații, greve solidaritatea cu proletariatul rus, protestul față de intervenția puterilor imperialiste împotriva tinerei Puteri sovietice.

Decembrie 1918 a marcat începutul unui puternic val de acțiuni greviste. Am trăit atunci momente greu de redat într-un articol. Evenimentele se precipitau cu repeziciune. Încercările claselor dominante de a înăbuși lupta maselor prin masacrul din 13 decembrie 1918 din Piața Teatrului Național din București și prin dezlănțuirea în întreaga țară a unei prigoane sălbatice nu numai că n-au avut efectul scontat, dar au făcut să crească și mai mult intensitatea luptelor.

Ne amintim și azi cu emoție de amploarea puternicelor acțiuni ale muncitorilor; din cartierele capitalei se revărsau coloane tumultuoase de manifestanți, care puneau stăpînire pe stradă. În toată țara se avîntau în lupta revoluționară detașamente diferite ale clasei muncitoare — metalurgiști, petroliști, mineri, textiliști tăbăcari, muncitorii de la regie, tramvaie, forestieri, sudari, brutari etc.

In cursul anului 1919, după date incomplete, au fost consemnate 250 de greve mari, care, în majoritatea cazurilor, cuprindeau mai multe întreprinderi din aceeaşi ramură sau din acelaşi oraş sau aceeaşi regiune. Numai la C.F.R. s-au înregistrat circa 940 000 de zile-om grevă. Adeseori grevele erau însoţite de demonstraţii de stradă, în care revendicările economice se îmbinau cu cele politice. Numărul muncitorilor organizaţi ajunsese la aproape 300 000. Datorită acţiunilor sale revoluţionare, clasa muncitoare a impus satisfacerea unor revendicări, ca recunoaşterea sindicatelor, ziua de muncă de opt ore, desfiinţarea amenzilor, alocaţii de scumpete etc.

Concomitent cu luptele muncitoreşti, dar din păcate izolat, au avut loc acţiuni ale ţăranilor împotriva arendaşilor şi dijmelor, iar în unele comune din judeţele Prahova, Suceava, Botoşani, Alba, Tutova, Buzău, Ialomiţa, Sibiu, Dolj, Someş, Bihor, ţăranii au ocupat cu forţa pămînturile moşierilor. Mişcări cu caracter revoluţionar s-au consemnat şi în armată.

Ridicîndu-se împotriva politicii claselor stăpînitoare de asuprire naţională, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor cetăţenilor, mişcarea muncitorească a antrenat la luptă, alături de oamenii muncii români, pe oamenii muncii aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare.

În România avea loc un puternic avînt revoluţionar, care cuprindea pături tot mai largi ale populaţiei. Creşterea impetuoasă a mişcării muncitoreşti, acţiunile de masă şi convulsiile sociale, întreaga evoluţie a evenimentelor plămădea condiţiile trecerii la forme şi metode noi de luptă, mai înalte, ale mişcării muncitoreşti.

*

Puternica presiune a maselor muncitoare de la oraşe şi sate, creşterea valului revoluţionar au impus claselor

dominante adoptarea unui şir de reforme, cerute de înseşi necesităţile obiective ale dezvoltării capitaliste. A fost adoptată reforma electorală, prin care s-a lărgit dreptul de vot; au fost reînnoite promisiunile privitoare la reforma agrară, care avea să fie legiferată în 1921. Burghezia spera că prin satisfacerea, fie chiar parţială, a unor revendicări ale maselor va domoli avîntul lor revoluţionar şi, în mod deosebit, va zăgăzui izbucnirea unui incendiu revoluţionar în lumea satelor, va împiedica făurirea alianţei de luptă muncitoreşti-ţărăneşti.

Pe de altă parte, clasele dominante împleteau concesiile cu acţiuni de reprimare a luptei maselor. În martie 1920 a fost adus la putere un guvern de mînă forte, în frunte cu generalul Averescu. Curînd s-a înteţit prigoana, au început să se ţină lanţ arestările, guvernul a trecut la represiuni împotriva sindicatelor, la folosirea armatei împotriva grevelor şi demonstranţilor. Ne aducem aminte de jurnalul Consiliului de Miniştri din aprilie 1920 şi apoi de o lege din septembrie 1920, prin care au fost interzise grevele într-o serie de ramuri importante ale economiei naţionale. Se încerca astfel nu numai stăvilirea valului luptelor muncitoreşti, dar şi anularea cuceririlor obţinute prin luptele anterioare.

Clasa muncitoare a răspuns acestor măsuri prin fermitate, printr-o puternică intensificare a luptelor greviste. Între 1 martie şi 18 octombrie 1920 au avut loc, după datele oficiale, 345 de greve. Amintim astfel de grevele generale pe ramuri sau localităţi şi regiuni, cum au fost cele ale metalurgiştilor, minerilor din Valea Jiului, greva ceferiştilor şi a muncitorilor din transporturile pe apă, grevele demonstrative din Transilvania.

Toate acestea arătau că „se coace“ o mare bătălie, că evenimentele evoluează către o acţiune de clasă pe scară naţională.

Cea mai mare parte a partidului, masa covirșitoare a membrilor sindicatelor, muncitorii înaintați au început încă din aprilie-mai să ridice tot mai insistent problema trecerii la greva generală. Dezbaterile în jurul acestei chestiuni au intensificat și accelerat procesul de cristalizare a pozițiilor și tendințelor din sînul conducerii partidului socialist.

În fruntea celor care se pronunțau pentru grevă generală și care activau practic, duceau munca de pregătire și organizare a grevei se aflau militanți ca Gh. M. Vasilescu-Vasia, Pandele Becheanu, Theodor Iordăchescu, Gh. Niculescu-Mizil, Al. Pătruțescu, P. Constantinescu-Iași, Dumitru Popp, Leonte Filipescu, Ion Cloțan, Ion Pas, Lazăr Măglașu, Ion Burcă, Dumitru Grofu, N. Marian, V. Anagnoste (București), Eugen Rozvani (Oradea), D. Stoiculescu (Galați), Coloman Müller (Timișoara), Carol Bartha (Brașov), Gh. Tănase și Zaharia Tănase (Iași), M. Cruceanu (Craiova), Ion Elena (Turnu-Severin), Al. Ionescu, N. Rogobete (Constanța), I. Ciser (Valea Jiului), dr. H. Aroneanu (Bacău), Gh. Russ (Cluj), Iancu Iliescu (Piatra Neamț), Aricescu, Șt. Vasilescu, Al. Oprescu, M. Bălineanu și mulți alții.

Împotriva grevei generale erau liderii social-democrați de dreapta — I. Flueraș, I. Jumanca, G. Grigorovici, R. Gaidosch, I. Pistiner, Toma Dragu, Eftimie Gherman etc.

Față de hotărîrea de luptă a maselor și influența exponenților aripii de stînga revoluționare, care devenise dominantă în partid și sindicate, ca și în conducerea acestora, unii dintre lideri, între care Ilie Moscovici, secretarul general al partidului, s-au situat pe poziții „centriste"; ei s-au declarat formal pentru greva generală, dar au încercat să evite începerea ei imediată. De altfel, poziția lor din primăvara anului 1920 determinase amî-

narea grevei din primăvară, cînd condițiile fuseseră cele mai propice — spre toamnă.

Problema declanșării grevei generale a fost luată în discuție de Consiliul general al partidului socialist și al mișcării sindicale întrunit la 10—11 octombrie.

Consiliul general a hotărît să se înainteze guvernului un memoriu, în care erau înscrise principalele revendicări ale maselor: respectarea dreptului la organizare, recunoașterea delegaților și a consiliilor muncitorești, retragerea armatei din fabrici, desființarea efectivă și completă a stării de asediu și a cenzurii, satisfacerea cerințelor economice ale muncitorilor din întreprinderile statului etc. Dacă aceste revendicări nu sînt realizate „cel mai tîrziu pînă la 20 octombrie — se arăta în memoriu — muncitorimea organizată din toată țara va fi chemată ca printr-o grevă generală să obțină toate aceste drepturi și libertăți".

Zilele premergătoare grevei au fost în întreaga țară zile de clocot. Cînd s-a aflat de refuzul categoric al guvernului de a discuta memoriul, hotărîrea a fost, în sfîrșit, luată și, la 20 octombrie 1920, la chemarea partidului socialist și a Comisiei generale a sindicatelor, s-a declarat greva generală.

Aveam în suflet emoții, temeri, ne întrebam cum va răspunde proletariatul la această chemare. Și răspunsul a fost impresionant: peste 400 000 de oameni ai muncii au încrucișat brațele. Asta însemna aproape întreg proletariatul din România, căruia i se alăturaseră și alte categorii sociale. Nu mai ieșea fum pe coșurile uzinelor, în cele mai multe fabrici și ateliere domnea o liniște de gheață, nu mai plecau trenuri, viața economică a stagnat aproape complet. Din prima zi, în capitală au început greva 5 000 de metalurgiști, 3 500 de lucrători de la R.M.S., 5 000 de ceferiști, 1 200 de muncitori de la Arse-

nal, 1 000 de salariați de la Pirotehnie, sute și sute de oameni care trudeau în fabrica de chibrituri, tipografii, tăbăcării și alții. Chiar în noaptea de 20 octombrie, presa socialistă a fost suspendată, dar vești din cele mai îmbucurătoare ne soseau din toate colțurile țării : s-a oprit lucrul în toate exploatările miniere ; vapoarele fluviale nu circulă deoarece mecanicii și fochiștii s-au solidarizat cu greviștii ; s-a declarat grevă în schelele petroliere și în rafinării — la „Runcu", „Concordia", „Orion", „Steaua română", „Columbia", „Aquila" ș.a. N-a existat centru industrial, oraș mai important care să nu fi fost cuprins în vîltoarea grevei generale — Ploiești, Petroșeni, Iași, Timișoara, Chișinău, Craiova, Cluj, Constanța, Cernăuți, Turnu-Severin, Tg.-Mureș, Simeria, Buzău, Cîmpina, Galați, Bacău, Buhuși, Piatra Neamț etc.

Niciodată istoria țării noastre nu cunoscuse o asemenea ridicare la luptă a muncitorimii ! Hotărîrea de luptă a proletariatului, desfășurarea furtunoasă a grevei generale au provocat panică și derută în rîndurile claselor exploatatoare. Dar s-a văzut și ce efecte a avut amînarea grevei : oligarhia căpătase răgazul să întîmpine pregătită această acțiune. Planul unei represiuni prin forță era dinainte întocmit ; toată țara fusese împărțită în așa-numite „zone militare", cu comandanți care dispuneau de o importantă concentrare de trupe pentru a asigura „menținerea" ordinii. În București s-a proclamat starea de asediu, cenzura a devenit generală. Cu scopul de a împiedica participarea la grevă, s-au emis ordine de chemare sub arme a lucrătorilor din întreprinderile statului și apoi și a celor din întreprinderile particulare. Se aștepta doar semnalul represiunii, care n-a întîrziat. Unități ale armatei și jandarmeriei colindau satele din jurul centrelor industriale, pădurile din împrejurimi cu scopul de a aresta greviștii care se ascundeau acolo și a-i readuce cu forța la lucru. Încă în cursul nopții de 20 spre 21 octombrie au avut loc numeroase arestări. S-a interzis circulația pe străzi în grup, n-aveai voie să te oprești nici măcar în dreptul unei vitrine. Greviștii și familiile lor erau evacuați din locuințe, împiedicați să cumpere pîine.

În acele momente grele, dar glorioase, pentru clasa noastră muncitoare, unul din semnatarii acestor rînduri se afla la Cîmpina. Ca pretutindeni în țară, autoritățile, cuprinse de o furie sălbatică, au dezlănțuit o crîncenă teroare împotriva greviștilor. Numai la Cîmpina, Băicoi, Moreni, Țintea, Buștenari au fost arestați cîteva sute dintre cei mai activi și mai devotați reprezentanți ai mișcării muncitorești. „Casa poporului" din Cîmpina a fost transformată în închisoare. Sub amenințarea mitralierelor, muncitorii arestați au fost siliți să se dezbrace complet, pe un frig ascuțit, iar apoi bătuți crunt cu paturile armelor și cu ciomege. Bogata bibliotecă a sindicatelor a fost distrusă, cărțile — strînse de muncitori cu atîta dragoste, ani și ani — au fost arse pe rugul din stradă. Bătăile, schingiuirile au durat zile în șir. Oricine putea să vadă atunci adevărata față a „democrației" burgheze.

Dar și de astă dată, ca de atîtea ori în istorie, represiunile i-au îndîrjit și mai mult pe muncitori. Cei aduși la lucru sub amenințarea armelor refuzau să muncească, făcînd grevă pasivă sau fugeau din fabrici și ateliere. Locul comitetelor de grevă arestate era luat deseori de așa-numitele „comitete de rezervă", care mențineau treaz spiritul de luptă al greviștilor. Înfruntînd starea excepțională, muncitorii din București, Valea Prahovei, Valea Jiului, Iași, Turnu-Severin, Cluj, Timișoara au organizat demonstrații și întruniri prin care-și exprimau protestul și revolta împotriva exploatării, a terorii regimului burghezo-moșieresc.

Cu toate că marea majoritate a muncitorimii continua lupta, înfruntînd dîrz represiunile, conducerea partidului

socialist a hotărît în ziua de 26 octombrie încetarea grevei. Dar într-o serie de centre muncitorești, greviștii s-au întors la muncă abia în decembrie.

Greva generală a putut fi înăbușită în primul rînd din cauză că nu exista încă un partid de tip nou, marxist-leninist, care să organizeze și să conducă ferm proletariatul pe linia consecvent revoluționară a luptei de clasă — sarcină fundamentală, căreia vechiul partid socialist se dovedise incapabil să-i facă față. Mai mult, în urma directivei date de liderii oportuniști : „toată lumea stă acasă, să nu se facă nici o manifestație", în loc ca muncitorii să fie împreună, să simtă fiecare cotul tovarășului său, ei s-au risipit la casele lor. Aceasta a slăbit și a pulverizat forța acțiunii greviste.

*

Deși nu a dus la satisfacerea revendicărilor pentru care clasa muncitoare se ridicase la luptă, greva generală a avut o imensă însemnătate în viața mișcării muncitorești din țara noastră, influențînd puternic întreaga ei dezvoltare ulterioară.

Greva generală ca moment culminant al șirului de lupte revoluționare, cea mai mare desfășurare de forțe muncitorești din țara noastră în acea perioadă, a ilustrat avîntul revoluționar al proletariatului român, hotărîrea sa de luptă. Oricine își poate da seama ce însemna să realizezi o asemenea acțiune de vaste proporții, ca o grevă generală, care să cuprindă simultan aproape totalitatea proletariatului de pe tot cuprinsul țării. Iar faptul că s-a reușit aceasta, cu toate că în conducerea partidului socialist erau elemente care frînau, trăgeau înapoi mișcarea, demonstrează cu și mai multă putere la ce grad înalt de combativitate se ridicase proletariatul român, ce forță revoluționară reprezenta în acea vreme clasa muncitoare din România întregită.

Greva generală a fost bogată în învățăminte pentru membrii și conducătorii partidului socialist, pentru militanții revoluționari și pentru masele muncitoare. S-a văzut clar că vechiul partid socialist era inapt să răspundă cerințelor mersului înainte al țării, voinței de luptă și spiritului revoluționar ce însuflețea muncitorimea română. *Să se transforme partidul socialist în partid comunist ! — aceasta a fost concluzia fundamentală a grevei generale !* „Din greșelile făcute — se spunea într-un manifest al vremii — noi trebuie să tragem învățăminte pentru viitor. Lupta noastră n-a luat sfîrșit. Poziția slabă trebuie întărită și armele îmbunătățite. Partidul socialist trebuie transformat într-un *puternic partid politic comunist*".

La această concluzie am ajuns cu toții ! Ne amintim cu cîtă forță, cît de arzător cereau tovarășii noștri, cereau membrii de rînd ai partidului socialist, militanții revoluționari, muncitorii înaintați transformarea partidului socialist într-un partid de avangardă al clasei muncitoare, înarmat cu învățătura marxist-leninistă. Transformarea partidului socialist în partid comunist a devenit năzuința fierbinte a întregului proletariat revoluționar, ea era imperios cerută de interesele naționale cele mai profunde ale poporului român, de înseși legile istoriei.

Din aceste realități fundamentale ale vieții social-politice a țării avea să ia naștere, la Congresul din 8—12 mai 1921, Partidul Comunist Român. Născut din rîndurile clasei noastre muncitoare, ale poporului român, cu vechi rădăcini în mișcarea muncitorească din România, partidul comunist a continuat și a ridicat pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții ale luptei de veacuri a poporului român pentru libertate națională și socială.

„SCÎNTEIA" NR. 6 965 DIN 29 APRILIE 1968

MOMENTE DIN PERIOADA CONGRESULUI I AL P.C.R.

GHEORGHE STOICA

MIHAIL CRUCEANU

În aceste zile, cînd ne pregătim să sărbătorim împlinirea a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, timp în care el a străbătut un drum atît de glorios, încununat de strălucite victorii, ne amintim cu emoție de vremurile în care socialiștii români, căutînd căile ridicării nivelului de organizare a proletariatului, militau pentru transformarea vechiului partid socialist în partid comunist.

Făurirea partidului nostru comunist a constituit o necesitate istorică în lupta proletariatului și a întregului popor român pentru libertate și o viață mai bună, — o necesitate istorică cerută de întreaga dezvoltare politică, economică și socială a țării. El este continuatorul vechiului partid socialist, de la care a preluat nu numai cea mai mare parte a membrilor, dar și tot ceea ce acesta a avut mai bun, mai valoros, ca experiență, gîndire și tradiții înaintate, revoluționare. Crearea partidului comunist a fost rezultatul propriei experiențe a mișcării noastre muncitorești acumulate în decursul unui îndelungat proces de dezvoltare, al clarificării ei ideologice și politice, sub influența marilor bătălii de clasă din timpul și de la sfîrșitul primului război mondial, a reflectat concluziile trase de proletariatul român din întreaga dezvoltare a mișcării muncitorești internaționale.

Grea, plină de suferințe era viața oamenilor muncii din România în perioada dinainte și din anii primului război mondial; proletariatul era crîncen exploatat, sute de mii de țărani erau lipsiți de pămînt, masele largi ale populației muncitoare erau crunt asuprite, lipsite aproape total de drepturi politice, condamnate de politica claselor dominante la o viață de sărăcie și mizerie. Avea loc o puternică pătrundere a capitalului străin, care acapara intens importante resurse ale economiei naționale, ramuri ale industriei în dezvoltare. Bîntuia foametea, apărea inflația, distrugerile provocate de război, ocupația germană determinînd o puternică ascuțire a vechilor contradicții sociale ale regimului burghezo-moșieresc. România era străbătută pe atunci de un puternic val de lupte revoluționare — greve, demonstrații și alte acțiuni ale maselor —, expresie a creșterii nemulțumirii păturilor muncitoare și îndeosebi a radicalizării proletariatului român.

Un puternic și însuflețitor ecou au avut ideile și exemplul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie; militanții socialiști, muncitorii revoluționari sorbeau cu nesaț veștile despre profundele prefaceri politice și sociale înfăptuite de proletariatul rus, sub conducerea partidului comunist, în frunte cu Lenin; în țară aveau loc puternice acțiuni de solidaritate, clasa muncitoare din România ridicîndu-se cu fermitate și hotărîre împotriva intervențiilor imperialiste, în apărarea tinerei Puteri sovietice. Creștea puternic în lume avîntul de luptă al maselor muncitoare exploatate și asuprite, se ridica valul mișcărilor revoluționare, în Ungaria, Bavaria învinsese, deși temporar, revoluții socialiste; vechea mișcare

muncitorească era răscolită de un profund proces voluționar, se accelera constituirea partidelor comuni În cursul anilor 1918—1920 luaseră naștere, rînd pe rî partide comuniste în Germania, Ungaria, Polonia, Austr Franța, Cehoslovacia, Italia, Bulgaria, Iugoslavia etc.

În aceste împrejurări creștea puternic avîntul rev luționar din România, masele muncitoare, în frunte proletariatul, pășind la acțiuni tot mai hotărîte împ triva burgheziei și a moșierimii.

Unul din semnatarii articolului, aflîndu-se pe atun în Moldova printre miile de evacuați, își aduce amin cum, în plin război, muncitorii de la căile ferate, de Arsenalul armatei din Iași și din multe alte întreprinde au făcut puternice greve și demonstrații. La 1 Mai 191 întreaga populație muncitoare a Iașilor, împreună c ostași ai trupelor române și în strînsă înfrățire cu ostași revoluționari ruși, a organizat o grandioasă manifestați pe străzile orașului și a silit autoritățile să-i elibereze di închisoare pe unii deținuți politici, purtîndu-i apoi î triumf pînă la statuia lui Al. I. Cuza, de unde ei a vorbit mulțimii. În multe sate, țăranii au pus mîna c de la sine putere pe pămînturile moșierilor. Jandarmi nici nu mai îndrăzneau să se arate în uniformă di cauza manifestărilor de ostilitate ale populației.

Și în teritoriul aflat sub ocupația străină aveau loc greve și alte acțiuni, masele muncitoare împletind strîns revendicările lor social-economice cu lupta pentru eli-berarea țării.

Mișcarea socialistă, militînd împotriva exploatării și a oricărei asupriri, pentru deplina egalitate în drepturi a tuturor celor ce muncesc, antrena în bătăliile sociale, alături de oamenii muncii români, pe oamenii muncii de altă naționalitate.

Unii militanți revoluționari, în frunte cu Alecu Constantinescu, membru în Comitetul executiv al Partidului social-democrat, Ghiță Moscu, G. Teodorescu, Iancu Olteanu și alții, s-au constituit în grupuri revoluționare ilegale comuniste. Acționînd în cadrul curentului de stînga din partid, acestea au desfășurat o vie activitate pentru răspîndirea în țara noastră a ideilor leniniste.

Partidul social-democrat, cu vechile lui concepții și metode, nu reușea să cuprindă, să organizeze și să îndrume valul crescînd al acțiunilor de luptă. Elementele înaintate din mișcarea noastră socialistă au început să-și pună tot mai mult problema transformării vechiului Partid social-democrat într-un partid de tip nou, cu adevărat revoluționar.

Creșterea forțelor revoluționare în rîndurile partidului avea să-și găsească expresie și în schimbarea vechii denumiri a partidului în noiembrie 1918, din aceea de social-democrat în socialist. Accentuarea orientării revoluționare și-a pus amprenta și asupra Declarației de principii adoptată de conducerea partidului în decembrie 1918. Această declarație se pronunța pentru „cucerirea prin orice mijloace a puterii politice din mîinile burgheziei", fiind pentru prima oară cînd partidul socialist din țara noastră înscria principiul dictaturii proletariatului într-un document programatic al său.

În partid mai dăinuiau însă destule confuzii. Desfășurarea evenimentelor în focul luptelor de clasă a dus însă la un proces de cristalizare a pozițiilor, de polarizare a forțelor în sînul mișcării muncitorești.

Încercînd să stăvilească creșterea valului revoluționar, clasele dominante au pus la cale sîngeroasa represiune de la 13 decembrie 1918, intensificînd prigoana împotriva mișcării muncitorești. Teroarea a avut însă

rezultate cu totul contrare decît cele scontate. A crescut avîntul revoluționar al proletariatului, care, departe de a dezarma, a trecut la o regrupare a forțelor sale, transformînd majoritatea întreprinderilor în puternice citadele ale luptei de clasă. În mai toate întreprinderile s-au constituit chiar consilii muncitorești, ca organe largi reprezentative ale muncitorilor în fața patronatului. O sugestivă manifestare a avîntului mișcării muncitorești a constituit-o marea demonstrație împotriva măsurilor teroriste ale guvernului, prilejuită, la 21 februarie 1919 de înmormîntarea lui I. C. Frimu, decedat în urma torturilor suferite la întemnițarea sa după evenimentele de la 13 decembrie 1918.

În focul luptelor, dezideratul transformării partidului socialist în partid comunist se contura tot mai clar, cuprinzînd masa largă a membrilor partidului, întregul proletariat revoluționar. În acest sens s-au pronunțat în 1919, secțiunea din București a partidului, urmată de secțiunile partidului din principalele centre muncitorești, ca Valea Jiului, Galați, Timișoara, Arad și din întreaga țară. În august 1920, Congresul partidului socialist din Transilvania a votat o moțiune pentru transformarea partidului în partid comunist.

Concomitent s-a petrecut și un proces de regrupare în rîndurile elementelor reformiste; încercările lor de a trage înapoi mișcarea muncitorească și-au pus pecetea asupra programului adoptat de Conferința din mai 1919 a partidului socialist, în care, o dată cu teza necesității înfăptuirii revoluției socialiste, a cuceririi puterii politice de către proletariat, se preconizau linii tactice de conciliere cu burghezia. În locul organizării luptei proletariatului, în locul unei politici de raliere în jurul acestuia a țărănimii, a micii burghezii și a oamenilor muncii

din rîndul naționalităților conlocuitoare, liderii reformiști au mers pe linia combinațiilor de culise cu vîrfurile reacțiunii — generalul Averescu, C. Argetoianu, Take Ionescu —, care urmăreau să folosească mișcarea muncitorească în propriile lor scopuri politice, să frîngă avîntul ei revoluționar.

Hotărîtoare pentru clarificarea politică și ideologică a maselor muncitoare a fost experiența grevei generale din octombrie 1920, măreață ridicare de forțe, punctul culminant în șirul bătăliilor de clasă purtate de proletariatul român în perioada de avînt revoluționar 1918—1920. Faptul că, cu toată amploarea și combativitatea ei, greva a fost înfrîntă, ca rezultat al șovăielilor și tacticii conciliante, a demonstrat limpede proletariatului că pentru a învinge în lupta împotriva claselor exploatatoare, el trebuie să o rupă hotărît cu reformismul, să-și creeze un partid de clasă consecvent revoluționar, partidul comunist.

De prin luna decembrie 1920 și pînă la finele lui martie 1921, în toate ședințele și întrunirile diferitelor secțiuni ale partidului socialist se dezbăteau pînă noaptea tîrziu problemele legate de pregătirea congresului, în vederea transformării partidului socialist în partid de tip nou, marxist-leninist, al clasei muncitoare. Ședințele sfîrșeau aproape invariabil prin adoptarea de moțiuni în care membrii partidului cereau imediata convocare a congresului partidului și transformarea partidului socialist în partid comunist.

Unul din semnatarii articolului se afla în acel timp la Craiova. Aci consfătuirile secțiunii partidului socialist se țineau o dată sau de două ori pe săptămînă. Ne strîngeam la sediul sindicatelor și al partidului din strada Copertari, localul unei foste prăvălii de cojoace. Seara,

două lămpi mari de petrol, atîrnate de tavan, lumina cu aproximație sala de ședințe scundă, cu două rînduri de bănci, fără spetează, orînduite de o parte și de alta. În unele seri, la adunările secțiunii Craiova a partidului socialist veneau și trimiși din București, delegați ai Comitetului executiv. Printre aceștia erau însă nu numai reprezentanți ai stîngii, ci și exponenți ai aripii de dreapta — și interesant că aceștia își modificau cu prudență expunerile în fața fermității cu care adunarea se pronunța pentru transformarea partidului în partid comunist.

Pentru elucidarea problemelor legate de afilierea la Internaționala Comunistă, în toamna anului 1920 a fost trimisă la Moscova o delegație a partidului socialist, formată din Al. Dobrogeanu-Gherea, D. Fabian, E. Rozvani, Gh. Cristescu, C. Popovici și I. Flueraș.

Delegația a exprimat hotărîrea partidului de a se afilia la Internaționala a III-a, Comunistă. Totodată Gh. Cristescu, C. Popovici, E. Rozvani au formulat obiecții împotriva unor aprecieri care porneau de la necunoașterea stărilor de lucruri din România, cît și împotriva stabilirii de către organele Cominternului a componenței viitorului Comitet executiv al partidului — practici care aveau să se manifeste tot mai accentuat în anii ce au urmat, aducînd daune activității și dezvoltării partidului.

După reîntoarcerea delegației, pregătirile pentru congres s-au intensificat. Un moment important în pregătirea congresului l-a constituit ședința Consiliului general al partidului și sindicatelor din 30 ianuarie — 3 februarie 1921. Dezbaterile care au avut loc cu acest prilej au dus la delimitarea clară a celor trei curente care se formaseră în cadrul partidului — curentul de stînga, revoluționar, comunist, care se pronunța pentru convocarea anticipată a congresului în vederea transformării partidului socialist în partid comunist; la antipod, curentul de dreapta, fățiș potrivnic, și, în sfîrșit, grupul centrist, care se intitula al „socialiștilor unitari", care susțineau ideea „afilierii cu rezerve". La ședința Consiliului general al partidului și sindicatelor, puse la vot, moțiunea aripii de stînga a întrunit 18 voturi, a dreptei — 8, iar a centriștilor — 12. Văzîndu-se în minoritate, social-democrații de dreapta printre care Flueraș, Jumanca, Dunăreanu, Pistiner, au părăsit ședința, declarînd că „din acest moment dreapta se consideră ieșită din partid". Ei au rămas izolați, întrucît Consiliul reprezenta totalitatea organizațiilor socialiste din țară. Convocarea congresului a fost hotărîtă pentru 8 mai 1921.

În primăvară, în toate organizațiile din țară au avut loc ședințe pentru alegerea delegaților la congres, majoritatea covîrșitoare a delegaților primind mandate imperative să voteze pentru transformarea partidului în partid comunist.

În sfîrșit sosi și mult așteptata zi a deschiderii congresului. Delegații veniți din toate regiunile țării s-au adunat cu toții în cele două odăițe ale redacției ziarului „Socialismul" din fosta str. Academiei — singurul local de care dispuneam, întrucît cele mai multe sedii ale partidului fuseseră închise și sigilate din ordinul guvernului în timpul grevei generale. Ei reprezentau 45 086 de voturi și aveau 540 de mandate, din care 380 imperative pentru afilierea necondiționată, iar 78 pentru afilierea cu rezerve.

La congres participau militanți cunoscuți ai mișcării socialiste. Printre reprezentanții curentului de stînga comunist se numărau: Gh. Cristescu, Al. Dobrogeanu-

Gherea, Andrei Ionescu, Dumitru Grofu, E. Rozv Gh. Niculescu-Mizil, Gh. Stoica, C. Mănescu, M. G ceanu, Köblös Elek, M. Macavei, Eufrosina Cotor, C. țulescu, Benedict Ștefan, Toth Carol, Șerban And I. Mirescu etc.; printre centriști, Th. Iordăchescu, lănescu-Damian, D. Popp, Iuliu Dascăl, Carol Bartha Unii dintre militanții revoluționari, care depuseseră activitate intensă pentru crearea partidului, ca Pand Becheanu, Constantin Ivănuș, Gh. Vasilescu-Vasia, M. G Bujor, Leonte Filipescu, D. Fabian, Alecu Constantinesc Iancu Olteanu, Elena Filipovici, Ion Elena, n-au put participa, fiind arestați sau aflați sub urmărire.

Se constitui prezidiul congresului, președinte fi ales D. Stoiculescu, pe atunci deputat de Covurlui. A mai fost aleși trei vicepreședinți: Mihail Cruceanu de Craiova, Andrei Ionescu, muncitor tîmplar de la Co stanța, și Gh. Russ din Transilvania.

La începutul lucrărilor, reprezentanți ai centriștilo au mai făcut o încercare, de ultim moment, de amîna a congresului. Această încercare s-a lovit însă de împo trivirea hotărîtă a delegaților. Propunerea, redactată î scris, de continuare a lucrărilor, pusă la vot, a întruni o majoritate impresionantă. Aceasta arăta limpede direc ția în care se îndrepta voința congresiștilor.

Înainte de a se trece la primul punct al ordinii de z au fost adoptate un șir de moțiuni. Astfel, în moțiunil „Contra cenzurii și stării de asediu", „Pentru cei închiși" „Pentru amnistie", „Pentru cei loviți de grevă" se spu nea: „Protestăm împotriva acestui sistem de teroare ș cerem amnistia generală"; „aducem prinos de recuno tință vouă, tovarăși care suferiți cu bărbăție toate lipsu rile și rigorile ocnelor și închisorilor și vă încredințăm c lupta noastră, care e și a voastră, va urma hotărîtă ma departe"; „protestăm contra cenzurii și stării de asediu";

trimitem salutul nostru de îmbărbătare muncitorilor, bărbați, femei, care se află în grevă. Jertfele aduse de ei mișcării socialiste vor da roadele așteptate".

Exprimînd sentimentele internaționaliste ale clasei muncitoare din România, congresul a adoptat o moțiune de solidaritate cu proletariatul rus, „exprimîndu-și adînca sa admirație față de opera măreață pe care a înfăptuit-o și față de sacrificiile nenumărate aduse cauzei comuniste". În moțiunea pentru pace, împotriva războiului, se sublinia că războaiele imperialiste „au în realitate scopuri de pradă, de jaf și de subjugare a claselor muncitoare, atît în afară cît și înăuntrul acestor state", și se cerea reluarea relațiilor pașnice cu toate statele vecine".

S-a trecut apoi la primul punct al ordinii de zi. Gh. Cristescu a prezentat „Darea de seamă morală și materială" a Comitetului executiv. În dezbaterile asupra raportului prezentat de el s-au făcut critici aspre la adresa elementelor oportuniste, șovăielnice din conducerea partidului, mai ales pentru modul cum au acționat în perioada grevei generale.

A treia zi delegații s-au putut aduna în sala cea mare de la sediul partidului din str. Sf. Ionică, care între timp ne fusese pusă la dispoziție în urma demersului întreprins de o delegație a congresului la Ministerul de Interne.

Pe ordinea de zi urma darea de seamă a delegației care tratase cu reprezentanții Internaționalei. Raportul principal asupra afilierii se publicase în ziarul „Socialismul".

Ședința a fost prezidată de Andrei Ionescu, care domina masa prezidiului cu statura lui impunătoare. În sală domnea agitație. Unii dintre reprezentanții centriștilor ne „avertizau" asupra pericolului ce ne amenința. Damian ne-a strigat că „o să ne treacă pofta de comunism cînd ne-om vedea în beciurile poliției și pe la curțile marțiale".

Încă din seara precedentă, Al. Dobrogeanu-Ghe din partea comisiei de organizare a congresului, îi p pusese lui Mihail Cruceanu să vorbească în locul co portorului Fabian, închis la Jilava. Potrivit mandatu încredințat de organizația din Craiova a partidului, raportorul a susținut poziția de stînga, comunistă. Urm apoi alte și alte cuvîntări ; marea majoritate a sălii p mea cu nemulțumire și dezaprobare pe cei ce se situau poziții potrivnice transformării partidului în partid munist.

Spre amiază, discuția s-a închis. După o pauză scur s-a trecut la votare, care a avut loc nominal și pe fa Pentru transformarea partidului socialist în partid c munist au votat 428 de mandate, față de 111 ale ce triștilor. Rezultatul votului, anunțat de la tribună, a fo primit cu un entuziasm de nedescris. Uralele nu mai co teneau. Ochii tuturor străluceau de bucurie, unii tovar se îmbrățișau. În sală au răsunat, puternic, accentele „In ternaționalei". A fost unul din momentele cele mai înăl țătoare. Cu toții eram stăpîniți de cea mai vie emoți înțelegînd marea cotitură pe care crearea partidului constituia în dezvoltarea mișcării revoluționare de noi, în însăși viața și istoria poporului nostru. Congres dăduse curs voinței și aspirațiilor clasei muncitoare, ma selor populare, care făuresc istoria.

Congresul urma să treacă, în continuare, la dezbatere unor documente de bază, menite să călăuzească activita tea viitoare a partidului — Partidul Comunist ! Trebu iau astfel adoptate statutul, care punea la temelia orga nizării partidului principiile leniniste, programul partidului, care înscria necesitatea cuceririi puterii poli tice de către proletariat și statornicirii dictaturii prole tariatului, a exproprierii mijloacelor de producție „acolo

de procesul de concentrare capitalistă este mai înaintat" trecerii lor în proprietate socialistă, proclama țelul înfăptuirii în țara noastră a „societății viitoare, care nu alta decît comunismul". Merită a fi relevat faptul fiind elaborate de cadre ale partidului legate de clasele muncitoare care cunoșteau în general bine condițiile concrete și particularitățile țării, documentele supuse dezbaterilor conțineau multe idei bine întemeiate, preconizau soluții realiste ; de pildă, raportul asupra problemei agrare, pornind de la realitatea concret istorică din România, unde existau încă puternice rămășițe ale relațiilor feudale la sate, preconiza exproprierea fără plată a tuturor proprietăților mai mari de 30 ha și trecerea lor în stăpînirea țăranilor ; în raport se sublinia că „realizarea economiei colective numai în timpul dictaturii proletare, prin transpunerea mentalităților maselor agricole și numai cu învoirea acestora se poate face", „nerăbdarea sau violența în această privință numai pagube ar aduce cauzei revoluției".

Dezbaterea și adoptarea acestor documente n-a mai fost însă cu putință din cauza întreruperii brutale a congresului la intervenția organelor de represiune ale statului burghezo-moșieresc. Era în după-amiaza celei de-a treia zi a lucrărilor, se luase tocmai în dezbatere programul agrar, cînd deodată, pe ferestre, am zărit camioane militare, pline de soldați înarmați, care înconjurau clădirea. În sală a intrat un „comisar regal", colonelul Georgescu, șeful parchetului militar, însoțit de 10—15 ofițeri și de un pluton de soldați din Regimentul Vînători de munte, cu baionete la armă și cu puști mitraliere.

Comisarul regal, cu o alură marțială, strigă :

— Domnilor, în numele legii, congresul încetează și vă ordon : mîinile sus !

Numai puțini — și doar din grupul centriștilor au ridicat miinile. Noi toți, ceilalți, am rămas nemi în picioare.

— Cei care au votat afilierea — a strigat colon înțelegind prin aceasta afilierea fără rezerve — să tre la stinga, iar ceilalți la dreapta.

Ministrul de interne, Argetoianu, trimisese armata ne aresteze pentru a împiedica, după cum spusese, „e tența unui partid comunist în țara noastră !"

Ni s-a prezentat un registru, în care cei ce votase afilierea necondiționată trebuia să semnăm. Ne däde seama că vom fi arestați, și, fiind nevoie ca unii din legați să rămînă în libertate, s-a stăruit pe șoptite ca să nu-și declare votul adevărat. Dar tovarășii erau de porniți în a mărturisi cu mîndrie votul, încît nu simțeau să-l tăgăduiască. Aceasta a fost de fapt o a do votare — într-un fel și mai impresionantă, căci avea în fața baionetelor și știam cu toții că „votăm" totod și pentru propria noastră întemnițare.

A fost un moment de înaltă conștiință revoluționar Rînd pe rînd, cei mai mulți congresiști, cu ochii străl cind de o bucurie lăuntrică, treceau în partea stîngă, pu nîndu-și cu mîndrie semnătura în registru, ca pentru pecetlui măreața operă înfăptuită.

După semnare, cei ce votaseră împotriva afilierii făr rezerve au fost lăsați liberi, iar ceilalți încărcați în dub și transportați la închisoarea Văcărești.

Începuse „lupta cea mare", lupta Partidului Comuni Român !

Începuse drumul pe care l-a străbătut de atunci parti dul nostru cu atita eroism, înfruntînd toate piedicile greutățile și călăuzind poporul la mărețele transformă și înfăptuiri pe care le trăim astăzi.

...nouă, celor în vîrstă, care am asistat la congresul de ...um 45 de ani, care am fost martori și participanți la ...enimentele istorice în focul cărora s-a plămădit partidul ...tru, ni se umple inima de bucurie și mîndrie cînd îl ...dem acum — puternicul partid comunist de astăzi, ...re numără în rîndurile lui peste 1 500 000 de membri, ...rins unit în jurul Comitetului său Central, urmat cu ...țărmurită încredere de întregul popor, îndeplinindu-și ...u cinste rolul de forță conducătoare a construcției so...aliste, călăuzind cu mînă de cîrmaci încercat — spre ...rile tot mai luminoase deschise de Congresul al IX-lea al partidului — scumpa noastră patrie, Republica Socia...listă România.

...SCÎNTEIA" NR. 6 967 DIN 1 MAI 1966

MĂREȚELE TRADIȚII INTERNAȚIONALISTE ALE PARTIDULUI

CONSTANTIN PÎRVULESCU
MIHAI BURCĂ

Trup din trupul poporului român, mișcarea muncitorească din România își are rădăcinile în a doua jumătate a veacului trecut, ca rezultat al apariției și afirmării proletariatului pe arena istoriei. Continuator a tot ce a avut mai valoros în activitatea sa partidul socialiștilor români, exponent plin de abnegație al năzuințelor și intereselor fundamentale ale clasei muncitoare, ale poporului român, Partidul Comunist Român a împletit organic în tot cursul istoriei sale patriotismul cu solidaritatea internaționalistă față de lupta oamenilor muncii de pretutindeni pentru libertate, progres social și pace. Fidelitatea față de principiile internaționalismului proletar apare ca o trăsătură esențială și permanentă a vieții și activității partidului.

Partidul Comunist Român a preluat și continuat cele mai bune tradiții internaționaliste ale vechii mișcări muncitorești din țara noastră, în a cărei istorie au consemnat file memorabile manifestările de solidaritate activă cu Comuna din Paris, multiplele legături cu Internaționala I, corespondența dintre socialiștii români și Engels, relațiile cu Internaționala a II-a, solidaritatea

cu revoluția rusă din 1905 și ajutorul acordat marinarilor potemkiniști, precum și multe asemenea manifestări.

Totodată, proletariatul român, partidul nostru s-au [illegible], în focul unor mari lupte de clasă, de sprijinul diferitelor detașamente ale clasei muncitoare internaționale, de solidaritatea internaționalistă a partidelor comuniste, a muncitorilor, a oamenilor democrați și progresiști din diferite țări ale lumii.

Firește, ar fi cu neputință ca în limitele unui articol de ziar să înfățișăm multiplele aspecte ale politicii și activității internaționaliste de decenii a partidului; de aceea nu ne propunem decît evocarea cîtorva momente mai marcante.

*

Furtunosul an 1917. Războiul mondial e în plin, cea mai mare parte a teritoriului României sub ocupație. Peste tot — ruină economică, foamete, epidemii. Țara era străbătută de convulsii sociale, fremăta de acțiuni ale maselor, greve și demonstrații organizate de socialiști, de grupurile revoluționare ilegale. La Iași, unde se evacuase regele și guvernul, mii și mii de cetățeni cu cocarde roșii în piept au umplut străzile cu ocazia zilei de 1 Mai. La manifestații participau și ostași din trupele rusești, aflate pe frontul din Moldova și în rîndurile cărora creștea puternic efervescența revoluționară.

În aceste condiții a sosit și în România marea veste, salutată de întreaga omenire muncitoare, a victoriei Revoluției Socialiste din Octombrie.

În întreaga țară s-a ridicat din rîndurile oamenilor muncii un val de simpatie, clasa muncitoare, în frunte cu militanții mișcării socialiste, exprimîndu-și solidaritatea cu proletariatul rus. Socialiștii de stînga au organizat tipărirea și răspîndirea a nenumărate manifeste

și apeluri ; azi îngălbenite de vreme, ele păstrează flacăra chemării la solidaritate activă : *„Cetățeni și m[...] citori ! Strigați și cîntați de bucurie !... De azi încep[...] nouă eră în istoria lumii !... Revoluția rusă a făcut [...] mul pas, nimicind cu avînt titanic tot ce i-a stat [...] cale. De acum, soarta lumii e legată de victoria pro[...] tariatului ! Socialismul stăpînește astăzi țara cea mai [...] tinsă din Europa... Milioane de proletari, de dezmoșten[...] de soldați se bucură azi de triumful socialismului. C[...] ce noi cerem, în Rusia s-a și înfăptuit. Sus inimile !“*

Se țineau lanț întrunirile și demonstrațiile de strad[...] grevele în cadrul cărora revendicările economice se în[...] pleteau cu lozincile politice revoluționare, cu afirma[...] solidarității cu tînăra putere sovietică. Așa a fost gre[...] de trei săptămîni de la Nicolina-Iași — cea mai putern[...] din tot timpul războiului, la care a participat și un[...] din semnatarii acestor amintiri. Așa a fost demonstrați[...] populară din București de la 1 decembrie 1918. La 25 de[...] cembrie, fostul ministru Marghiloman nota în memorii[...] sale : *„Se manifestează zdravăn. Am întîlnit la amia[...] pe Calea Victoriei o manifestație cu pancarte și drape[...] roșii. Se striga : «Trăiască revoluția rusească»“*. Atmo[...] sfera revoluționară pătrundea tot mai mult în armat[...]

Solidaritatea elementelor revoluționare, a proleta[...] riatului român cu Revoluția din Octombrie nu s-a limit[...] la manifestările de salut și simpatie ; ea și-a găsit tot[...] odată expresia în participarea directă, nemijlocită, cu arma în mînă a unui mare număr de fii ai poporului român la însăși desfășurarea revoluției, la lupta dusă de Puterea sovietică împotriva forțelor contrarevoluție[...] După victoria Revoluției din Octombrie, zeci de mii de români, între care numeroși prizonieri proveniți din fosta armată austro-ungară, aflîndu-se pe teritoriul Rusiei, s-au înrolat în forțele armate revoluționare.

La aceasta a contribuit în mod deosebit activitatea revoluționară desfășurată de unii militanți socialiști care, pentru a scăpa de urmărirea autorităților reacționare, au plecat la Odesa, unde au constituit în iunie 1917 Comitetul de acțiune social-democrat român. Ei au desfășurat muncă politică revoluționară printre muncitorii de la întreprinderile și șantierele navale evacuate de statul român în sudul Rusiei, printre ostașii din unitățile românești dislocate aci și marinarii de pe vasele flotei române, ale căror baze, în urma înaintării germane, fuseseră mutate în porturile rusești.

În acest cadru s-au format la Odesa, în decembrie 1917 și ianuarie 1918, unități militare revoluționare române, din conducerea cărora au făcut parte Mihai Gheorghe Bujor, Gheorghe Stroici, I. Dicescu-Dick, Alexandru Nicolau, A. Zalic, I. Munteanu și alții ; aceste detașamente au luptat umăr la umăr cu unitățile revoluționare ruse pe frontul de sud. După constituirea Armatei Roșii, formații românești refăcute au continuat lupta, sub steagul revoluției, alături de unitățile sovietice regulate sau de grupele de partizani, luînd parte la luptele de la Razdelnaia, Tiraspol, Kiev, Kerson, Nikolaev, Poltava, Harkov, Novorosiisk, regiunea Donului, Caucazului, Moscovei etc.

Primul regiment internațional, format la Poltava, avea un batalion român, care a îndeplinit misiuni de luptă împotriva petliuriștilor și a diferite alte bande contrarevoluționare, iar apoi, după regruparea cu alte unități, a dus lupte de front împotriva lui Denikin. Detașamente revoluționare românești sau unități militare în care s-au înrolat ostași români au luptat, de asemenea, pe frontul Țarițînului, în îndepărtata Siberie, în Turkestan. În aceste lupte au căzut eroic mii și mii de ostași revoluționari români.

Ne amintim, de asemenea, de faptele vitejești ale m narilor de pe vasele flotei românești care s-au răsc sub conducerea comitetelor revoluționare alese de Ziarul „Lupta“, organul Comitetului de acțiune de Odesa, scria: *„La Sevastopol, pavilionul roșu fîlfîie vasele marinei revoluționare române «Ion Roată», «R publica Română», «1907», căci astfel au fost botezate apele revoluționare ale Mării Negre vasele care aparținut oligarhiei române“.* Trei luni au menținut ma narii români steagul revoluționar pe catargele vasel timp în care au sprijinit operațiile revoluției ruse.

Lozinca „Jos mîinile de pe Rusia Sovietică!“ — care proletariatul și oamenii progresiști de pretutind s-au ridicat în apărarea primului stat socialist — a în suflețit puternic masele muncitoare din România. Munc torii feroviari zădărniceau sau îngreunau transporturi militare ale Antantei care treceau prin România, dezo ganizau aprovizionarea armatelor intervenționiste. Î 1920 în gările mari, de pildă, la Ploiești, vagoanele cu ar mament destinate lui Vranghel au fost în ascuns împin și ținute multă vreme pe linii moarte. Pentru a împiedic guvernul român să ia și el parte directă la intervenție, aș cum îi cereau puterile Antantei, socialiștii români, pe d o parte, desfășurau acțiuni de lămurire a maselor, iar p de altă parte organizau numeroase greve și urmăreau prelungirea lor în mod intenționat, silindu-l să-și rețină forțele, să-și îndrepte atenția asupra problemelor interne. Guvernul s-a văzut nevoit să militarizeze uzinele și atelie rele mai importante, reținînd astfel în ele un mare număr de militari. Ca rezultat — în 1920, reacțiunea n-a izbutit să-și realizeze intenția de a participa direct la intervenția imperialistă împotriva Puterii sovietice. Mili tanții revoluționari socialiști s-au adresat prin manifeste

soldaților englezi și francezi din armatele Antantei care se îndreptau spre Rusia, iar soldați francezi condamnați la moarte pentru rebeliune au fost salvați de către revoluționarii români.

Cu atît mai mult ilustrează aceste acțiuni forța solidarității proletariatului român, cu cît pe atunci încă nu exista în țara noastră un partid comunist, iar în conducerea partidului socialist se aflau multe elemente oportuniste, reformiste. După cum se știe, la Congresul I de constituire a partidului comunist a fost adoptată o moțiune specială de solidaritate cu proletariatul rus, solidaritate care în deceniile ce au urmat avea să constituie o trăsătură permanentă a întregii activități a partidului. Ea și-a găsit o minunată continuare și întruchipare în lupta dusă cot la cot de ostașii armatei române și ostașii sovietici în cel de al doilea război mondial, pentru izgonirea cotropitorilor fasciști și înfrîngerea hitlerismului, în prietenia frățească, de nezdruncinat, dintre România socialistă și Uniunea Sovietică.

*

1918, 1919 — ani memorabili în care flăcările revoluției au cuprins, cu intensități diferite, mai multe țări ale Europei; în martie 1919, dictatura proletariatului a învins în Ungaria.

Revoluționarii din România și-au manifestat cu însuflețire solidaritatea cu revoluția din Ungaria; forțele democratice de la noi, în pofida politicii de învrăjbire dusă de cercurile reacțiunii din cele două țări, au întins o mînă frățească Comunei din Budapesta.

În rîndul claselor exploatatoare din România domnea alarma — chiar, mai mult, panica la gîndul că nu numai la granița de est, dar și la cea de vest a apărut un stat

socialist. Iată de ce guvernul n-a șovăit să accepte rolul pe care i-l hărăzeau monopolurile internaționale — acela de pion al intervenției armate în Ungaria proletară.

Militanții revoluționari din rîndurile mișcării socialiste s-au ridicat cu hotărîre împotriva intervenției. În întreaga țară s-au declanșat greve, demonstrații și alte forme de acțiune pentru sprijinirea Republicii Socialiste Ungare. În scopul sabotării transporturilor de trupe și armament la căile ferate s-a pregătit o grevă generală care a început la 1 aprilie 1919 și care a fost înăbușită cu forța armată. Unui număr de 70 de muncitori arestați cu acest prilej li s-a inscenat un proces. O mare grevă care a început la 29 mai și s-a prelungit pînă la 15 iunie a cuprins nodurile de cale ferată București, Iași, Constanța, Craiova, Tr.-Severin. Un grup de ceferiști de la Războieni au fost descoperiți pe cînd încercau să arunce în aer un tren cu armament destinat frontului; ei au fost condamnați la muncă silnică. Pe liniile din București, Ploiești, zeci de trenuri încărcate cu muniții au rămas nemișcate timp de o lună.

Este vie în amintirea noastră ziua de 21 iulie 1919: muncitorii din România, concomitent cu proletarii din multe țări europene, au făcut o mare grevă politică, manifestîndu-și cu vigoare solidaritatea cu revoluția din Rusia și din Ungaria. Guvernul a mobilizat armata pentru a intimida pe muncitori, dar nu și-a atins scopul. *„Greva generală de ieri a luat proporții la care nimeni nu s-ar fi așteptat"* — aveam să citim în ziarul *„Dimineața"*.

Ca și în Rusia, mulți muncitori și țărani români au participat cu arma în mînă la apărarea statului proletar ungar. În Armata Roșie ungară s-au înrolat soldați români din Muntenia, Oltenia, Moldova, Ardeal. Regimen-

tul roșu internațional înființat de revoluționari din diferite țări cuprindea un batalion român.

În unitățile militare, actele de indisciplină, nesupunere, cazurile de dezertare îngrijorează autoritățile. Într-un raport al comandamentului Regimentului 98 infanterie se arăta că muncitorii ceferiști au îndemnat pe ostași *„să nu mai meargă pe front pentru că ungurii și garda roșie sînt adevărații lor frați"*. Această frăție a dobîndit o temelie trainică după ce în ambele țări a fost răsturnată domnia claselor exploatatoare, puterea a fost cucerită de clasa muncitoare, se construiește cu succes socialismul.

*

...Manifestări ale internaționalismului — cît de bogat năvălesc amintirile! În pofida condițiilor de adîncă ilegalitate, comuniștii din țara noastră, oamenii muncii educați de partid au fost mereu alături de cei care, în diferite țări, luptau pentru cauza libertății, democrației, socialismului; protestele împotriva instaurării dictaturii fasciste a lui Mussolini, acțiunile în apărarea insurecției populare din Bulgaria, manifestările de solidaritate cu Dimitrov și Thälmann, supuși represiunilor naziste, condamnarea atacului împotriva Abisiniei, protestele împotriva anexării Austriei și cotropirii Cehoslovaciei de către Hitler, manifestările ce dădeau expresie sentimentelor de admirație, și simpatie cu revoluția chineză.

În perioada de ascensiune a fascismului în Europa și a pregătirii celui de-al doilea război mondial de către reacțiunea internațională, un moment crucial l-a constituit războiul civil din Spania — de la începerea căruia se împlinesc anul acesta 30 de ani.

cotropirii hitleriste în cel de-al doilea război mondial au participat la lupte în cadrul detașamentelor de franctirori și partizani (F.T.P.F.) în Paris și regiunea pariziană, în sudul Franței. În țară ne parveneau vești despre acțiunile lor curajoase.

În toamna anului 1943 s-a constituit, sub președinția savantului patriot român Traian Vuia, Frontul național român din Franța, care avea ca organ de presă „La Roumanie Libre". După datele F.F.I., românii din Rezistență au îndeplinit 143 de acțiuni antihitleriste — deraieri de trenuri, distrugeri, sabotaje. În lupta armată cu hitleriștii, pe pămîntul Franței, în acțiunile insurecționale, culminînd cu eliberarea Parisului, au murit eroic zeci de patrioți români. Mulți au căzut victimă Gestapoului.

*

De la aceste evenimente s-a scurs o întreagă epocă — de mari prefaceri innoitoare în lume, în țara noastră. Reamintindu-ne de momentele evocate, noi, cei care le-am trăit, avem marea bucurie și satisfacție să vedem că minunatele tradiții de solidaritate internațională ale clasei muncitoare, ale partidului, au înflorit și rodesc bogat pe pămîntul României noi, socialiste, în care internaționalismul socialist a devenit politică de stat. Ne bucură deosebit de mult faptul că partidul nostru și-a dezvoltat și își dezvoltă necontenit legăturile frățești cu toate partidele comuniste, cu alte organizații muncitorești și democratice din toate țările, că prin politica lui atît pe plan intern, cît și pe plan extern și-a dobîndit prețuirea comuniștilor, a oamenilor iubitori de pace și progres de pretutindeni. Oamenilor muncii din țara noastră, crescuți și educați de partid în spirit internaționalist, comuniștilor, întregului nostru popor muncitor le sînt apropiate și scumpe prietenia și colaborarea tovărășească cu toate țările socialiste, pentru a căror unitate și coeziune partidul nostru militează neobosit.

Oriunde partidele comuniste, sfidînd persecuțiile, temnițele și gloanțele reacțiunii, luptă pentru interesele fundamentale ale clasei muncitoare, oriunde popoarele sfarmă cătușele robiei coloniale, își clădesc viața nouă, ele au în Partidul Comunist Român, în România socialistă un prieten devotat și de nădejde.

„SCÎNTEIA" NR. 6 969 DIN 4 MAI 1966

MOMENTE DIN ACTIVITATEA P.C.R. ÎN PREAJMA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

VASILE VÎLCU
ION POPESCU-PUȚURI

În aceste zile, din preajma glorioasei aniversări a P.C.R., gîndul ne duce spre multe episoade din lupta eroică a partidului din anii ilegalității. Vom încerca să redăm, în cuprinsul acestui articol, cîteva momente semnificative ale activității partidului nostru în preajma celui de-al doilea război mondial.

Cel de-al patrulea deceniu al secolului al XX-lea a cuprins o perioadă de mari frămîntări sociale, reflectînd ascuțirea contradicțiilor fundamentale ale sistemului mondial capitalist. A fost un deceniu care a debutat în vîrtejul marii crize economice a capitalismului și s-a încheiat în flăcările celui de-al doilea război mondial. În decursul lui, pe firmamentul vieții internaționale s-au acumulat mulți nori negri — fascismul și-a consolidat dominația în Italia; a fost instaurată dictatura hitleristă, care a transformat Germania în centrul reacțiunii imperialiste, principala primejdie pentru pacea lumii; s-a creat Axa agresivă Berlin—Roma—Tokio; și-au răspîndit tentaculele în diferite țări organizațiile fasciste, agenturile stipendiate ale nazismului.

Deceniul al patrulea a fost însă concomitent un deceniu de viguroasă ridicare a forțelor militante pentru libertate, pace și progres. Se desfășura cu succes construcția socialistă în Uniunea Sovietică. Aveau loc mari bătălii revoluționare — eroicele lupte ale clasei muncitoare române din 1933, prima mare acțiune a proletariatului după instaurarea hitlerismului în Germania, luptele muncitorești din Viena (1934), victoria Frontului popular în Franța (1936), epopeea apărării Spaniei republicane, avîntul revoluției populare din China. Toate acestea reflectau pregnant voința de luptă a popoarelor pentru cauza progresului social, a păcii și independenței naționale.

*

În țara noastră, perioada care a urmat după luptele ceferiștilor și petroliștilor, în cursul cărora clasa muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist Român, s-a afirmat ca stegarul intereselor fundamentale ale întregului popor, s-a caracterizat prin dezvoltarea unei largi mișcări de masă împotriva pericolului fascist.

Însuflețit de un fierbinte patriotism, partidul a pus în centrul întregii sale activități demascarea fascismului, a primejdiei pe care politica agresivă a Germaniei naziste și a aliaților ei o reprezenta pentru însăși existența României. *Este meritul istoric al Partidului Comunist Român faptul că, înfruntînd cu eroism prigoana dezlănțuită împotriva sa, a acționat ca avangardă a mișcării antifasciste, militînd pentru unitatea de acțiune a forțelor democratice, patriotice, progresiste, pentru democrație, independență națională și integritatea teritorială a țării.*

Exprimînd poziția patriotică a comuniștilor de slujire plină de abnegație a intereselor vitale ale poporului, rezoluția plenarei C.C. al P.C.R. din august 1936 sublinia că, dacă Germania hitleristă și aliații ei vor ataca România, *„comuniștii vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pămînt a țării noastre pentru ferirea poporului român de subjugarea de către fascismul german“...*

Clasa muncitoare, urmînd cu hotărîre partidul, păș în primele rînduri ale luptei antifasciste ; după lupte muncitorești din anii marii crize economice, care au d o puternică lovitură politicii de fascizare a țării, în curs grevelor și demonstrațiilor muncitorești din an 1934—1939, revendicările economice imediate se împle teau tot mai strîns cu lupta pentru apărarea libertățilo cetățenești, pentru democrație.

Cine a cunoscut acea epocă de intensă luptă antifa cistă își amintește de nenumăratele ciocniri ale muncito rilor cu cuziștii și legionarii pe străzile capitalei, Ploieș tiului, Clujului, Brașovului și altor orașe ; muncitorii da deau o ripostă viguroasă bandelor gardiste cînd aceste își făceau apariția, încercînd să spargă grevele sau să tul bure întrunirile convocate de organizațiile democratice De cîte și cîte ori nu încercau echipele de șoc legionare înarmate cu ghioage, măciuci, cu cuțite și arme de foc să atace sediile organizațiilor sau publicațiilor antifasciste cu îngăduința poliției, care ori închidea ochii, ori „ajun gea prea tîrziu“ ! Veneau însă muncitorii tipografi ieșeau în stradă muncitorii de la „Vulcan“, „Lemaître“ „Wolf“ și îi puneau pe fugă pe „curajoșii“ încătărămați „viteji“ să atace doar cînd erau cinci contra unu. Ne-a rămas întipărit în memorie valul de mînie care a cuprins muncitorimea Văii Jiului în iunie 1936, cînd bandele le-gionare au înjunghiat pe președintele sindicatului mi-nier din Lupeni.

Lărgindu-și continuu sfera de influență, partidul mo-biliza cele mai variate categorii sociale în lupta anti-fascistă. La sate, mișcările țărănești, ca aceea a țăranilor români și maghiari din Valea Ghimeșului, bătăliile pur-tate de Frontul plugarilor, care reușise să grupeze zeci de mii de țărani din județele Hunedoara, Cluj, Timiș-Torontal, exprimau, o dată cu nemulțumirea față de jaful

moșieresc, hotărîrea de luptă a țărănimii pentru demo-crație, împotriva fascismului.

Caracteristic pentru această perioadă au fost nume-roasele acțiuni ale unor variate categorii sociale printre care meseriași, învățători, funcționari publici și parti-culari, invalizi de război, șomeri etc.

Partidul acorda o mare atenție combaterii încercă-rilor organizațiilor fasciste de a atrage în mrejele lor tineretul din fabrici și uzine, din școli și universități. O vie activitate a desfășurat Frontul studențesc de-mocrat împotriva încercărilor Gărzii de Fier de a trans-forma studențimea într-un detașament de șoc al mișcării fasciste.

Bizuindu-se în principal pe masele muncitoare, parti-dul își concentra eforturile spre realizarea unui larg front comun care să cuprindă cele mai diferite grupări politice, pături sau categorii sociale care, dintr-un motiv sau altul, se pronunțau împotriva fascismului. „*Națiunca e în pericol să-și piardă și independența, și libertatea, și existența* — se arăta în Scrisoarea C.C. al P.C.R. din ianuarie 1936. *Un imens front antifascist al poporului trebuie să se formeze. Frontul popular este salvarea*“.

Urmărind cu perseverență realizarea unității de ac-țiune a clasei muncitoare, închegarea Frontului unic muncitoresc, partidul și-a lărgit legăturile și contactele cu Partidul social-democrat, Partidul socialist unitar (dr. L. Ghelerter), Partidul socialist (C. Popovici).

Îmbogățindu-și experiența, îmbinînd metodele ilegale de luptă cu cele legale și semilegale, partidul a inițiat crearea, a condus sau influențat un șir de organizații cu caracter de masă, prin care s-a reușit lărgirea legăturilor cu diferite pături ale opiniei publice, atragerea de noi categorii sociale în lupta antifascistă. Intermitent, în ciuda repetatelor suspendări, dizolvări, interziceri, în acei

ani au activat organizații democratice legale, ca L
muncii, Comitetul național antifascist, Blocul pen
apărarea libertăților democratice, Uniunea democra
„Amicii U.R.S.S.“ și altele. Organizațiile democratice
bucurau de adeziune și sprijin din partea unor persona
tăți de vază ale vieții sociale, culturale, artistice, ști
țifice, eminente figuri de democrați.

O intensă activitate de demascare a fascismului și p
nurilor agresive ale hitleriștilor desfășura presa partid
lui nostru ; alături de presa de partid ilegală, s-a reali
editarea, chiar temporară, a unui mare număr de pub
cații, ziare și periodice, aflate sub conducerea ori infl
ența partidului. În numeroase publicații burgheze a
vremii își găsea reflectarea starea de spirit antihitleris
se lua poziție față de pericolul ce-l reprezenta fascismu

Împotriva fascismului se pronunțau cei mai străluci
reprezentanți ai culturii românești, patrioți lumina
conștienți de gravitatea primejdiei hitleriste. M. Sad
veanu i-a înfierat cu indignare pe legionari ca „partiza
năimiți ai lui Hitler“ ; *„Hitlerismul e o rătăcire a timp
rilor de după război* — scria el —, *o enormă sălbăticie*
o revenire la epoca de piatră“. Spiritul umanist al l
Enescu respingea cu aversiune nazismul : *„Nu recunosc*
Germania de azi nimic din măreția celor ce au sfințit g
niul german în secolele trecute“. Plin de mînie și demn
tate patriotică a demascat N. Iorga cîrdășia dintre „căpi
tanul“ german și „căpitanii“ români, legați prin „zvastic
berlineză comună“ ; cu marea sa autoritate, savantul pa
triot lansa o chemare la vigilență pentru apărarea inde
pendenței și integrității teritoriale amenințate de Germa
nia nazistă : *„ferește-te, popor al meu, căci mari primejd*
ți se pregătesc...“.

Din Comitetul național al reuniunii universale pentr
pace, comitet care milita împotriva planurilor de războ

hitlerismului, au făcut parte, alături de comuniști și
social-democrați, numeroase personalități proeminente,
între care N. Titulescu, dr. Petru Groza, dr. N. Lupu,
Mihail Sadoveanu.

Amploarea luptei antifasciste, primejdia crescîndă a
fascismului determinau în acei ani un proces de continuă
ascuțire a contradicțiilor în rîndurile claselor dominante.
Vîrfurile cele mai reacționare ale marii burghezii și
moșierimi, legate prin interese economice de Germania
nazistă și de politica pregătirilor de război, trec la încu-
rajarea tot mai fățișă a fascismului, se pronunță pentru
orientarea politicii externe în favoarea puterilor Axei.
Concomitent, un șir de oameni politici burghezi își
exprimă îngrijorarea crescîndă față de accentuarea pri-
mejdiilor care amenințau România din partea Germaniei
hitleriste și a aliaților acesteia. Este caracteristic că unii
dintre ei, după ce ani în șir au respins orice contact cu
comuniștii, se manifestau acum în favoarea unor acțiuni
comune ale forțelor democratice.

Ne amintim de participarea, alături de alți tovarăși, la
un șir de acțiuni comune, în cadrul cărora s-a realizat
conlucrarea cu unele grupări din cadrul Partidului na-
țional țărănist, cu Partidul radical-țărănesc, în frunte cu
Gr. Iunian, cu Partidul conservator, prezidat de Gr. Fi-
lipescu etc. Acesta era un rezultat al adoptării de către
Partidul comunist a unor forme și metode elas-
tice de activitate — cît și al presiunii exercitate de jos, în
interiorul partidelor burgheze, de către masa membrilor
acestora în acele momente cînd în fața poporului se pu-
neau probleme hotărîtoare ale existenței sale, al puter-
nicului curent de opinie care influența poziția unor lideri
țărăniști, liberali etc.

Activînd ca secretar al Comitetului regional P.C.R.
Dobrogea, unul din semnatarii articolului își amintește de

atragerea unor fruntași cu vederi democratice ai orga zației locale național-țărăniste în acțiuni întreprinse partid împotriva fascismului; la procesul intentat 1936 la Constanța unui mare grup de antifasciști s prezentat ca martori ai apărării primarul orașului, dir torul liceului, preoți, ofițeri, profesori, oameni de difer convingeri politice. Din perioada cît am fost secretari comitetelor regionale de partid Oltenia și Moldova ne s cunoscute numeroasele acțiuni cu caracter antifascist de fășurate de organizațiile de partid atît în cadrul unor o ganizații democratice și al breslelor, cît și în colabora cu reprezentanți ai organizațiilor locale ale P.S.D., P.N. P.N.L., Partidului radical-țărănesc, de conlucrarea rodni cu personalități prestigioase ale vieții culturale. *Num roase asemenea exemple de conlucrare confirmau justeț orientării partidului privind posibilitatea unirii forțel patriotice împotriva dușmanului comun.*

Partidul avea ca preocupare permanentă să găseas modalitatea de a stabili acorduri chiar parțiale, limita la anumite acțiuni în care existau poziții apropiate, d care să înlesnească strîngerea laolaltă pe platforma lupt antifasciste a tuturor forțelor sociale dornice să-și adu aportul la dezvoltarea democratică a țării, la apărarea in dependenței și suveranității naționale.

Creșterea stării de spirit antifasciste în rîndurile cel mai largi mase ale poporului și-a găsit o elocventă ex presie în victoria obținută de Frontul comun democrat în alegerile parțiale parlamentare din 1936 în județel Hunedoara și Mehedinți. Cu cîteva luni în urmă, repr zentanții partidului nostru au ajuns la încheierea un acord cu Frontul plugarilor, Partidul social-democra Partidul socialist, Partidul național-țărănesc în vedere prezentării unite a forțelor democratice în aceste alegeri

spre a dovedi prin fapte maselor posibilitatea reală de a stăvili ascensiunea spre putere a Gărzii de Fier.

Și, într-adevăr, succesul forțelor democratice în aceste alegeri (votul masiv obținut de ele — 31 965 de voturi în județul Hunedoara, 20 867 în județul Mehedinți), constituind o confruntare a raportului de forțe pe un plan mult mai larg, a arătat starea de spirit pronunțat antifascistă a imensei majorități a poporului. „*Preludiul de la Hunedoara și Mehedinți* — declara la una dintre întrunirile comitetelor cetățenești Dem. Dobrescu, președintele acestei organizații, fost primar general al Capitalei — *trebuie urmat de concertul unirii forțelor democratice din întreaga țară pentru a răpune definitiv mișcarea de dreapta*".

Pe măsură ce se agrava primejdia unei agresiuni hitleriste, partidul își intensifica eforturile pentru unirea forțelor antifasciste; aveau loc puternice acțiuni de masă; erau inițiate luări de contact, tratative cu reprezentanți a numeroase grupări și partide politice; manifestele și apelurile partidului îndemnau masele să-și sporească vigilența. „*Ne cheamă la luptă sîngele lui Doja, Horia și Tudor Vladimirescu* — se sublinia într-un manifest al Comitetului Central al P.C.R. din ianuarie 1938. *Ne cheamă la luptă dragostea de țară, pe care nu vrem s-o vedem siluită și cotropită, dragostea de acest popor, pe care nu-l vrem îngenuncheat și robit*".

*

...Martie 1938 — Germania hitleristă anexează Austria. Septembrie 1938 — odiosul acord de la München. Martie 1939 — întreaga Cehoslovacie e cotropită și ocupată. În decurs de un an, două state independente dispar de pe harta Europei. Tăvălugul hitlerismului se rostogolește spre granițele României. Un val uriaș de indig-

nare cuprinde țara. Poporul clocotește de mînie. Aveau loc greve, demonstrații de protest. La 16 martie, la chemarea partidului, muncitori, studenți, numeroși cetățeni ai capitalei ies în stradă, rup cordoanele poliției, pătrund în curtea legației cehoslovace manifestîndu-și solidaritatea cu poporul cehoslovac și se revarsă apoi spre legația germană, din Calea Victoriei, încercînd să o ia cu asalt. La propunerea unor organizații democratice care acționau sub conducerea P.C.R., N. Iorga, președintele Ligii culturale, a aprobat organizarea, în cadrul acestei asociații, a unui ciclu de conferințe care au luat caracterul unor adunări de solidaritate cu Cehoslovacia, victimă a agresiunii naziste. La Satu-Mare, la Sibiu, trenuri și convoaie transportînd soldați cehi sînt întîmpinate cu caldă simpatie de populație și autoritățile locale; în satele din jurul Făgărașului, țăranii aduc la gară refugiaților pîine și lapte.

...„Jos fascismul!", „Vrem România liberă și independentă", „Jos agresorii hitleriști!" — cu cită forță răsunau în primăvara anului 1939 aceste lozinci strigate de sute de mii de oameni pe străzile orașelor! *„O ură formidabilă s-a dezvoltat contra lui Hitler* — consemna un raport al Direcției generale a poliției din martie 1939. *Și cei mai vîrstnici și cei mai tineri..., toți în general, inclusiv femeile, îl învinovățesc și-i doresc moartea".*

Partidul își intensifică chemările la luptă: *„Trupele de asalt ale lui Hitler se găsesc la granița țării noastre... P.C.R. declară: comuniștii vor lupta cu arma în mînă în primele rînduri. Uniți-vă cu toții într-un singur front puternic contra lui Hitler și aliaților săi revizioniști!"* — se arăta într-un manifest al C.C. al P.C.R. din martie 1939.

În martie-aprilie 1939, guvernul chemase sub arme un șir de contingente de rezerviști. În acele condiții, cînd

orientarea externă a României mai stătea în balanță și nu se înclinase încă decisiv, concentrările apăreau maselor ca măsuri legate de combaterea pericolului crescînd al unei agresiuni a Germaniei naziste și aliaților ei. Și este interesant de menționat elanul patriotic al maselor; notele informative ale unităților militare semnalau că niciodată rezerviștii nu s-au prezentat la concentrări cu un asemenea avînt ca în acea perioadă de gravă primejdie pentru independența și integritatea teritorială a țării. *„Plecarea oamenilor la unitățile în care au fost chemați s-a făcut cu mare repeziciune, iar aceștia au plecat cu entuziasm și fără nici o șovăire"*, se consemna într-un raport al siguranței.

În condițiile cînd primejdia ce plana asupra României devenise mai evidentă ca oricînd, iar masele cele mai largi ale poporului cereau să se ridice un baraj de netrecut în fața „marșului spre Răsărit" al lui Hitler, au luat în mod deschis poziție împotriva Germaniei hitleriste și a agenturii ei, Garda de Fier — oameni politici ca șeful guvernului Armand Călinescu, care cere regelui să încheie un pact de neagresiune cu U.R.S.S. și să ia măsuri energice pentru lichidarea mișcării gardiste, Virgil Madgearu, Victor Iamandi, Mitiță Constantinescu, Petre Andrei, foști miniștri și fruntași ai partidelor burgheze.

În acele zile de grea încercare pentru țară a reieșit mai limpede ca oricînd rolul odios al mișcării legionare ca agentură a Germaniei naziste și bandă de ucigași în solda Gestapoului. Oamenii au putut vedea cum, în timp ce apropierea trupelor hitleriste de frontierele României punea în joc însăși existența națională a țării, C. Codreanu, șeful Gărzii de Fier, anunța că „la 48 de ore după preluarea puterii de către legionari, România va fi aliata puterilor Axei". Cu pistolul și cuțitul s-a răfuit mișcarea

legionară nu numai cu comuniştii şi alţi antifascişti, dar şi cu oameni politici ca Armand Călinescu, Nicolae Iorga, generalul Gh. Argeşeanu (aşadar, împreună cu I. G. Duca, ucis în 1933 — patru prim-miniştri au fost asasinaţi din ordinul Germaniei naziste), V. Madgearu, V. Iamandi, spre a uşura înfăptuirea planurilor hitleriste de subjugare a ţării, de desmembrare a României şi împingere a ei în războiul antisovietic.

În acest timp, dictatura regală restrînge continuu libertăţile cetăţeneşti, înăspreşte represiunile antidemocratice. Încercînd să se adapteze liniei müncheneze, de canalizare a agresiunii germane către Est, guvernul Argetoianu se angajează pe panta concesiilor în faţa hitlerismului. Se intensifică presiunile din partea puterilor Axei şi a acoliţilor lor din ţară, a celor mai reacţionare cercuri şi grupări politice ale claselor dominante, dictatura regală se îndreaptă tot mai mult spre o apropiere de Germania.

Pe măsură ce se accentuează activitatea cercurilor de extremă dreaptă de încurajare a fascismului, de împingere a ţării spre orbita Germaniei naziste, se intensifică acţiunile de protest ale maselor. Au loc demonstraţii publice; partidul izbuteşte, cu toată împotrivirea organelor dictaturii regale, să transforme adunările organizate de breslele muncitorilor, funcţionarilor şi micilor patroni în mari acţiuni de protest împotriva fascismului. Cu prilejul zilei de 1 Mai 1939, în capitală a avut loc o puternică demonstraţie împotriva primejdiei care ameninţa România din partea Germaniei hitleriste, zeci de mii de manifestanţi cerînd crearea unui front patriotic care să organizeze rezistenţa împotriva agresorilor hitlerişti şi a pregătirii războiului antisovietic. Participanţi la acea mare demonstraţie condusă de partid, ne amintim de însufleţirea cu care muncitorii şi meseriaşii întruniţi la adună-

rile din sala „Tomis“ şi sala „Eintracht“ au manifestat pentru libertăţi democratice şi apărarea graniţelor ţării, apoi au pornit spre sala „Scala“ unde se ţinea congresul breslelor, iar de aici spre Palatul regal, în faţa căruia au scandat lozinci patriotice, antifasciste. Ca expresie a voinţei de luptă împotriva Germaniei hitleriste, pentru libertatea şi integritatea teritorială a ţării, coloanele de manifestanţi s-au îndreptat apoi spre parcul, denumit astăzi Parcul Libertăţii, unde au depus coroane de flori la Mormîntul Eroului Necunoscut.

Puternice întruniri şi demonstraţii s-au desfăşurat în aceeaşi zi sub semnul luptei antifasciste la Iaşi, Timişoara, Arad, Cluj, Reşiţa, Ploieşti, Constanţa, Galaţi etc.

Împotrivirea pe care politica de înfeudare economică a României faţă de Germania nazistă o întîmpina chiar în anumite cercuri ale marii burghezii îşi găsea o sugestivă ilustrare în articolele prin care fruntaşul liberal C. I. Băicoianu, director al Băncii Naţionale, se pronunţa împotriva acordurilor economice înrobitoare româno-germane din primăvara anului 1939, arătînd că ele urmăresc „*încadrarea României în aşa-zisul «spaţiu vital» economic al Reichului, transformarea României într-o anexă agrară a Germaniei şi piaţă de desfacere a produselor ei industriale*“.

Recapitulînd, se poate spune că *în rîndurile maselor largi pătrundea tot mai adînc conştiinţa primejdiei ce o reprezentau uneltirile revanşarde ale Germaniei naziste şi aliaţilor ei pentru suveranitatea şi independenţa naţională, pentru integritatea teritorială a ţării. Se creaseră premise deosebit de favorabile unirii tuturor forţelor antifasciste, patriotice.*

În mai 1939, P.C.R. s-a adresat din nou partidelor burgheze cu propunerea de a încheia un larg front patriotic.

„În fața primejdiilor din afară și a atacului pe care statele agresive, sub conducerea Germaniei hitleriste, îl pregătesc împotriva granițelor țării și a independenței ei — se spunea în scrisoarea trimisă acestor partide — *credem că se cere o unitară acțiune a tuturor partidelor hotărîte să apere această independență, indiferent de ideologia căreia fiecare grupare îi rămîne credincioasă“.* Liderii reacționari ai partidelor burgheze au respins însă propunerile P.C.R., deși unii reprezentanți ai P.N.Ț., sub influența creșterii stării de spirit antifasciste a maselor, au acceptat să constituie un comitet de coordonare comun cu comuniștii, iar reprezentanții unei grupări din P.N.Ț. s-au declarat principial de acord cu propunerile P.C.R.

Dacă totuși Frontul comun democratic antifascist, realizat pe plan local în 1936, n-a putut fi reluat și lărgit în 1939—1940, cînd necesitatea lui devenise și mai evidentă, și mai imperioasă, aceasta s-a datorat în primul rînd liderilor reacționari ai partidelor burgheze, împotrivirii lor față de colaborarea cu partidul comunist, precum și refuzului aripii de dreapta a P.S.D. privind realizarea unității de acțiune cu comuniștii. Activitatea desfășurată de organizațiile de partid pentru unirea forțelor democratice antifasciste era totodată îngreunată și, într-un șir de cazuri, frînată de elementele oportuniste, rupte de masă, sectare, pătrunse în rîndurile partidului.

Înfruntînd cu eroism prigoana anticomunistă tot mai sălbatică — în acea perioadă se țineau lanț arestările, procesele, întemnițările —, partidul nu s-a clintit de la îndeplinirea misiunii sale de apărător al intereselor fundamentale ale poporului.

Ne amintim cu un sentiment de mîndrie patriotică de poziția adoptată de P.C.R. împotriva odiosului dictat hitlerist de la Viena. În documentul intitulat „Punctul nostru de vedere“, C.C. al P.C.R. se ridica cu hotărîre împotriva răpirii părții de nord a Ardealului și a trădării cauzei naționale. Însuflețiți de fierbinte patriotism, partidul, numeroase organizații democratice, antifasciste au adresat maselor chemarea de a se opune ciopîrțirii teritoriului național. La marile mitinguri și demonstrații care au izbucnit în numeroase orașe participau cu însuflețire comuniștii și alți democrați care adeseori luau cuvîntul, dînd glas voinței dîrze a poporului de a se opune răpirii părții de nord a Transilvaniei. În Piața Unirii din Cluj, pe marile bulevarde ale orașului, mulțimea își manifesta pînă noaptea tîrziu împotrivirea față de odiosul dictat imperialist. În capitală, la Oradea, Brașov, Sibiu, Timișoara, Iași, Constanța, Baia Mare, Turda, Sebeș, Cîmpia Turzii, zeci de mii de muncitori, țărani, intelectuali, militari au invadat străzile, arătînd că sînt gata să apere cu prețul vieții independența și integritatea țării împotriva fascismului. Unele unități militare, în frunte cu comandanții lor, au refuzat să execute ordinul de retragere din Transilvania.

*

În lumina dezvoltării ulterioare a evenimentelor, apare limpede însemnătatea liniei strategice și tactice adoptate în anii războiului de P.C.R., linie care și-a găsit încununarea în victoria insurecției armate din august 1944. În condiții infinit mai grele — ale terorii sîngeroase dezlănțuite de dictatura fascistă și cotropitorii hitleriști —, partidul, bazîndu-se pe Frontul unic muncitoresc, a reușit să reunească într-o largă coaliție toate forțele interesate dintr-un motiv sau altul în răsturnarea regimului fascist antonescian și scoaterea României din războiul antisovietic.

Victoria insurecției din august 1944 a deschis d
mul profundelor transformări înnoitoare, strălucit î
cununate prin victoria deplină a socialismului în pat
noastră, prin făurirea României socialiste.

Drumul străbătut de Partidul Comunist Român de
lungul eroicei sale existențe ne întărește încrederea î
justețea politicii partidului, care a călăuzit poporul l
cucerirea măreților sale victorii. Unitatea strînsă a p
porului în jurul partidului, munca lui entuziastă pent
înfăptuirea sarcinilor desăvîrșirii construcției sociali
sînt chezășia înaintării țării noastre spre culmi tot m
înalte ale progresului, bunăstării și civilizației socialist

„SCINTEIA" NR. 6 970 DIN 5 MAI 1966

DIN ISTORIA LUPTEI PENTRU UNITATEA CLASEI MUNCITOARE

ȘTEFAN VOITEC

Unitatea clasei muncitoare este o necesitate inexorabilă pentru lupta sa revoluționară în vederea realizării misiunii istorice de construire a orînduirii socialiste. Încă de la începuturile sale, cu peste trei sferturi de veac în urmă, mișcarea noastră muncitorească și-a desfășurat activitatea, în tot cursul vremii, sub semnul apărării unității rîndurilor sale.

Născut în focul marilor bătălii de clasă din pragul celui de-al treilea deceniu al secolului nostru, întruchipînd trăsăturile înaintate ale proletariatului, Partidul Comunist Român a activat neîntrerupt de-a lungul anilor pentru triumful ideii de unitate politică și organizatorică a clasei muncitoare. Vastă și multilaterală a fost activitatea desfășurată de partid și sprijinită de militanți din întreaga noastră mișcare muncitorească, în cadrul procesului istoric — îndelung și plin de frămîntări — al înfăptuirii unității depline a clasei muncitoare.

În articolul de față mă voi opri asupra cîtorva momente pe care le consider ca avînd o semnificație deosebită în desăvîrșirea acestui proces.

Mulți dintre noi își amintesc de perioada de puternic avînt al mișcării muncitorești din anii care au precedat

crearea P.C.R. Grefat pe adîncile contradicții sociale din țară, agravate în timpul primului război mondial, desfășurîndu-se în condițiile valului revoluționar care cuprinsese numeroase țări după victoria Revoluției din Octombrie, avîntul luptei maselor muncitoare din România s-a concretizat într-un șir de acțiuni de amploare, cum au fost, în 1918, grevele muncitorilor ceferiști și tipografi, ale petroliștilor din Valea Prahovei, ale minerilor din Valea Jiului, frămîntările țărănești de pe tot cuprinsul țării.

Creșterea continuă a luptelor muncitorești și a combativității de clasă a făcut posibil ca aripa de stînga să determine în partidul socialist o linie politică împotriva concepțiilor reformiste și care proclama adeziunea la principiile revoluționare. (Din păcate, un an mai tîrziu elementele șovăielnice din partid au reușit să impună, la Conferința din mai 1919, adoptarea unei Declarații de principii, care a însemnat un pas înapoi față de poziția anterioară.)

Inspăimîntate de puternica efervescență din sînul maselor populare, clasele stăpînitoare au folosit ca pretext manifestațiile muncitorești de la 10—13 decembrie din capitală pentru a organiza masacrul din Piața Teatrului Național. Dar avîntul luptelor muncitorești nu a putut fi stăvilit. Anul 1919 a fost martor al marilor demonstrații de stradă, care l-au determinat pe sinistrul politician C. Argetoianu să noteze : „Aproape în toate fabricile nu se mai lucra, pretutindeni se cerea înființarea de consilii muncitorești... Au fost zile în care manifestațiile se întindeau pe toată Calea Victoriei, capul fiind la Șosea și coada la Poștă“. Luptele clasei muncitoare au culminat, după cum se știe, cu greva generală din octombrie 1920 care a înmănuncheat într-o impresionantă unitate întreaga muncitorime din România, dînd expresie energiei și capacității ei de luptă.

Evenimentele acestor ani și mai cu seamă acelea legate de înfrîngerea grevei generale au generat învățăminte prețioase pentru mișcarea muncitorească din România. Iar cel mai important a fost acela că fără un partid revoluționar, călăuzit de ideologia marxist-leninistă, clasa muncitoare rămîne de fapt dezarmată în lupta împotriva exploatării și asupririi. În aceste împrejurări, în mișcarea muncitorească a început un amplu proces de clarificare, caracterizat prin luptă de opinii, cristalizări de poziții și, în sfîrșit, polarizări în favoarea sau împotriva creării partidului de tip nou. Aripa de stînga din partidul socialist cîștiga tot mai mult teren — în partid, în sindicate, în masele de muncitori —, în timp ce elementele de dreapta se situau fățiș pe poziții scizioniste, reformiste.

Congresul socialist de importanță istorică pentru clasa muncitoare din țara noastră, care a avut loc la 8—12 mai 1921, a consfințit nașterea Partidului Comunist din România.

După scurt timp, elementele reformiste, care părăsiseră partidul socialist cu prilejul Consiliului general de la sfîrșitul lui ianuarie, au constituit o Federație social-democrată. Pe de altă parte, în ianuarie 1922 a luat ființă Partidul socialist, în conducerea căruia se aflau militanții care se situaseră pe poziții centriste în vechiul partid.

*

Începutul anului 1922. Profitînd de sciziunea intervenită în sînul clasei muncitoare, regimul burghezo-moșieresc intețise ofensiva împotriva oamenilor muncii. Era mai evidentă ca oricînd necesitatea înmănuncherii prole-

tariatului într-o forță unită, capabilă să respingă ofe
siva reacțiunii. Eforturile îndreptate în această direc
de elementele cele mai înaintate din organizațiile mu
citorești nu au dus însă la rezultate concrete, din cau
împotrivirii elementelor social-democrate de dreapta. A
în față numărul din 1 februarie 1922 al ziarului „Soc
lismul", organ al P.C.R. Citez: „Apelul nostru pent
frontul unic în fața reacțiunii și în vederea procesului
nu a fost auzit. ...Să se știe că noi, înțelegînd greutat
momentului prin care clasa muncitoare trece, am căut
ca frontului unic reacționar să-i opunem frontul un
proletar. Să se știe că noi am făcut toate posibilităț
ca acest front să devie o realitate".

Ideea unității străbate ca un fir roșu de-a lung
deceniilor de luptă ale clasei muncitoare. Căutările pe
severente pentru a se ajunge la acțiuni comune, efort
rile partidului comunist îndreptate spre lărgirea formel
de luptă în numele aceluiași țel au găsit sprijin din pa
tea unor conducători ai Partidului social-democrat și
Partidului socialist unitar, a multor membri ai acest
partide, au avut ecou în masele largi ale oamenilor mu
cii. Vremelnic, dar nu în puține împrejurări, aceste efo
turi și-au găsit concretizarea.

Caracteristic este faptul că în multe momente d
mare tensiune ale luptei sale, clasa muncitoare a acțion
unită. Sînt multe pagini de istorie care mărturisesc cu
viața, nevoile, năzuințele au unit mereu mai strîns mu
citorimea, independent de apartenența de partid. Așa s
întîmplat în timpul grevelor muncitorilor metalurgiș
tipografi, forestieri din cursul anilor 1925—1926, al m
rii greve a minerilor de la Lupeni din 1929, care a fo
înăbușită în sînge. Au urmat numeroase alte acțiuni mu
citorești care au culminat cu eroicele lupte ale petroliș

* Procesul din Dealul Spirii (ianuarie 1922).

lor și ceferiștilor din ianuarie-februarie 1933; acestora le revine meritul deosebit de a fi realizat efectiv un larg front unic de jos. Prin formarea comitetelor de acțiune cuprinzînd muncitori comuniști, socialiști, social-democrați și fără partid, luptele muncitorimii din 1933 au înscris o prețioasă experiență în lupta proletariatului român.

Șirul manifestărilor comune, al unor înțelegeri temporare între comuniști și socialiști, vădește cît de puternică era tendința spre unitate a maselor. Mi-au rămas vii în amintire zilele din toamna lui 1934, cînd la propunerea conducerii partidului comunist au avut loc tratative între Liga muncii și Comitetul național antifascist (organizații de masă aflate sub conducerea P.C.R.) pe de o parte și reprezentanți ai Partidului socialist unitar pe de altă parte pentru crearea unui front unic de luptă împotriva primejdiei fascismului și războiului. Aceeași propunere fusese adresată și conducerii P.S.D., care, sub presiunea elementelor de dreapta și nu după puține frămîntări, a respins-o însă. Tratativele dintre cele trei organizații s-au desfășurat în mod amplu și, la 17 octombrie, am avut bucuria de a le vedea încheiate cu rezultate pozitive.

Păstrez și astăzi paginile — cenzurate — ale gazetei „Proletarul", organ al Partidului socialist unitar, în care editorialul, intitulat „Frontul unic s-a realizat", anunța această izbîndă. Ziarul cuprindea, de asemenea, procesul-verbal, printre ai cărui semnatari se afla și autorul articolului, cu programul de acțiune stabilit în comun de cele trei organizații. Autoritățile reacționare nu au permis publicarea acestui document, așa încît gazeta a apărut fără el. Printre punctele prevăzute în program se preconiza lupta împotriva stării de asediu, a legilor de militarizare și fascizare a tineretului și se cerea cu tărie drep-

tul la întrunire, organizare și presă pentru masele mu[n-]
citoare, eliberarea ceferiștilor de la Grivița și a tutu[ror]
antifasciștilor arestați, eliberarea lui Ernst Thälmann [și]
a celorlalți antifasciști întemnițați în Germania, Aust[ria,]
Italia și alte țări, se condamnau pregătirile în vede[rea]
războiului imperialist și se ridica glasul în apărarea U[ni-]
unii Sovietice.

În lunile octombrie și noiembrie, pe adresa comite[tu-]
lui de coordonare al frontului unic au sosit numeroa[se]
adeziuni din partea muncitorilor, a diferitelor orga[ni-]
zații sindicale și a multor oameni de cultură și persona[li-]
tăți progresiste. Într-un șir de orașe ale țării au avut l[oc]
întruniri ale frontului unic de luptă.

Pentru ziua de 25 octombrie se convocase în sa[la]
„Marna“ o mare întrunire, care a fost oprită de guver[n.]
Dar forțele polițienești și jandarmerești nu au putut îm[-]
piedica transformarea ei într-o puternică manifestație d[e]
stradă, care s-a îndreptat prin Calea Griviței spre sedi[ul]
Partidului socialist unitar din str. Doamnei, scandin[d]
lozinci în favoarea frontului unic, împotriva pericolul[ui]
fascist. Masa imensă de manifestanți a putut asculta d[e]
la tribuna acestui sediu cuvîntările unora din conduc[ă-]
torii comuniști și socialiști, care urmau să vorbească l[a]
întrunirea de la „Marna“. Deși frontul unic al celor tr[ei]
organizații nu a putut să-și continue activitatea legal[ă]
în urma dizolvării de către guvern a Ligii muncii și a
altor organizații de masă democratice, colaborarea strîns[ă]
din cadrul său a vădit încă o dată forța și necesitate[a]
luptei unite a maselor.

Campaniile electorale din perioada dintre cele dou[ă]
războaie mondiale au prilejuit adesea punerea în discu[-]
ție, în sînul mișcării muncitorești, a necesității imperioas[e]
a unității de acțiune. Răsfoind o serie de documente al[e]
vremii — broșuri, reviste, ziare, procese-verbale ale unor

[in]ițiative dintre conducerile comunistă și socialistă — îmi
[re]vin în memorie nenumărate momente ale eforturilor,
[une]ori dramatice, de a găsi soluții chiar vremelnice de
[înm]ănunchere a forțelor clasei noastre muncitoare. Ale-
[ge]rile parlamentare din noiembrie 1919 și mai 1920 do-
[ved]iseră, prin marele succes obținut atunci de partidul
[so]cialist, cît de puternică și mobilizatoare poate fi uni-
[ta]tea proletară. Este meritul incontestabil al partidului
[co]munist de a fi purces în anii următori la inițierea unor
[ac]țiuni în această direcție ; adesea, concomitent, porneau
în același sens inițiative sau adeziuni din partea socia-
[li]știlor, în pofida rezistenței unor conducători a căror
[ne]fastă influență s-a exercitat aproape două decenii în
[rî]ndurile mișcării socialiste. Așa s-a întîmplat, de pildă,
în timpul alegerilor comunale din 1926 din București și
alte orașe, cînd P.C.R. și P.S.D., acționînd împreună, au
[re]ușit să asigure alegerea din sînul lor a unui număr de
[co]nsilieri comunali ; în anul următor, de asemenea, în
timpul alegerilor parlamentare, s-a realizat frontul unic
la Oradea, Timișoara, Tîrgu-Mureș, Focșani și în alte lo-
calități, unde membri ai Partidului social-democrat au
candidat pe listele Blocului muncitoresc-țărănesc îm-
preună cu comuniștii. Un episod important al luptei unite
a organizațiilor muncitorești l-a constituit realizarea fron-
tului democratic în alegerile parlamentare parțiale des-
fășurate în 1936, în județele Hunedoara și Mehedinți.
Victoria dobîndită atunci de frontul comun democratic
a îmbogățit experiența de luptă a clasei muncitoare.

În scopul dezvoltării acțiunilor de unitate muncito-
rească, P.C.R. și-a intensificat totodată activitatea de
conlucrare cu sindicatele din cadrul Confederației Gene-
rale a Muncii. În anii 1935—1936, pe baza indicațiilor
P.C.R. și a unor înțelegeri cu C.G.M., la care s-a raliat
și Partidul socialist unitar, membrii fostelor sindicate uni-

tare și independente au trecut treptat în cadrul sindic telor afiliate la Confederația Generală a Muncii. Existen unei singure organizații sindicale într-o întreprindere sa pe profesie, a unei singure uniuni pe ramură și a un singur organ sindical pe țară — Confederația Genera a Muncii — a dat posibilitate de afirmare, cu mai mul vigoare, a forțelor muncitorești din sindicate.

Au urmat alți ani tumultuoși, în care tendințele spr făurirea unității de acțiune a clasei muncitoare, eforti rile depuse spre realizarea acestui țel de către militanț revoluționari și-au imprimat pecetea asupra multor ac țiuni, la care au participat deopotrivă comuniști, socialiș cetățeni progresiști fără partid, oameni de cele mai divers convingeri. Colaborarea lor s-a vădit în organizațiil studențești și la publicațiile antifasciste ale acestora protestele de masă împotriva arestărilor samavolnice, inscenărilor de procese, suspendării unor ziare democra tice ; participarea la activitatea unor organizații ca Lig contra terorii, Ajutorul muncitoresc român (A.M.R.), Co mitetul pentru amnistie, Liga drepturilor omului ; man festări de solidaritate proletară, ca aceea din vara lu 1936, cînd muncitorii au respins atacul bandelor reacțio nii declanșat împotriva Casei poporului (sediul din str Izvor al Partidului social-democrat al C.G.M. și al uno uniuni sindicale), sau ca aceea prilejuită de asasinare de către elemente fasciste a lucrătorului social-democrat tipograful Petre Popescu.

O viguroasă luare de poziție a maselor împotriva fas cismului și războiului, pentru apărarea independenț țării, împotriva penetrației germane în România, o ex presie vie a unității de luptă muncitorești a prilejuit în trunirea din 1 Mai 1939 din sala „Tomis" și demonstra ția de stradă, desfășurată în ciuda dictaturii regale și a

diversiunii pe care o constituia atunci organizarea breslelor, în urma dizolvării sindicatelor muncitorești.

Lupta dusă de cei mai înaintați militanți ai proletariatului din România pentru refacerea unității mișcării muncitorești politice și sindicale s-a desfășurat în împrejurări extrem de grele : teroarea antipopulară, adînca ilegalitate a partidului comunist și a altor organizații muncitorești, lipsa de drepturi și libertăți cetățenești, eforturile sistematice ale burgheziei de a deruta și dezbina masele muncitoare. De asemenea, au trebuit biruite numeroase piedici și greutăți care proveneau din însăși rîndurile mișcării noastre. Desigur, la originea acestor dificultăți se afla deosebirea principială de linie politică și ideologică. O frînă permanentă în calea făuririi unității clasei muncitoare a constituit-o existența unei stări morbide, înverșunat anticomuniste, la liderii social-democrați de dreapta. De aceea, eforturile pentru realizarea acestui obiectiv se împleteau inevitabil cu lupta împotriva vîrfurilor reformiste. Toate acestea, adăugate la divergențele existente între diferitele detașamente ale clasei muncitoare, divergențe care erau exagerate și puse pe prim plan, înaintea numeroaselor și hotărîtoarelor interese comune, au adîncit adversitatea, neîncrederea și suspiciunea, împiedicînd un timp îndelungat realizarea unității de acțiune a proletariatului. Și, cu toate că primejdia fascismului și a războiului devenea tot mai evidentă, năzuința majoră spre unitate n-a putut fi înfăptuită."

Am convingerea că fascismul n-ar fi putut să se instaureze nici în Italia, nici în Germania, nici în Spania dacă el s-ar fi izbit de unitatea de granit a tuturor detașamentelor clasei muncitoare din aceste țări. Îmi amintesc adesea cu cîtă însuflețire mulți dintre noi am primit, la începutul lui aprilie 1922, știrea întîlnirii de la

Berlin a reprezentanților celor trei Internaționale politice ale muncitorimii (Internaționala Comunistă, Internaționala a II-a social-democrată și Asociația internațională de la Viena a partidelor socialiste) și cît de mare a fost ecoul stîrnit în opinia publică de acest fapt, ca și speranța că s-ar putea realiza o orientare comună, dacă nu în problemele ideologice, cel puțin în privința revendicărilor imediate ale oamenilor muncii și în acțiunile împotriva militarismului și războiului. A trebuit ca primejdia fascismului să devină o realitate tragică și un nou război să pustiiască omenirea pentru ca mîinile militanților clasei muncitoare să se strîngă iarăși, la noi ca și într-un șir de alte țări.

Cînd țara avea să fie sfîrtecată sub presiunile Germaniei hitleriste și apoi tîrîtă în războiul antisovietic de către dictatura fascistă, Partidul Comunist Român va găsi un sprijin substanțial în rîndurile muncitorilor și ale militanților din Partidul social-democrat. Țelul comun al salvării patriei, al asigurării libertății poporului prin răsturnarea dictaturii și întoarcerea armelor contra Germaniei hitleriste a animat întreaga noastră muncitorime.

După ce în 1942 au fost restabilite legăturile între P.C.R. și P.S.D., conducerea acestuia din urmă — refăcută după îndepărtarea din partid a principalelor elemente care colaboraseră cu dictatura regală — a putut acorda o reală atenție problemelor unității proletare.

Cu emoție îmi reamintesc de primele contacte dintre reprezentanții P.C.R. și P.S.D. în toamna anului 1943 și de tratativele din primăvara lui 1944 pentru încheierea Frontului unic muncitoresc, pe baza unui program comun. Aceasta nu s-a realizat ușor, ci luptîndu-se cu multe rezistențe din cadrul conducerii P.S.D., ca și împotriva unor elemente oponente din conducerea P.C.R.

Trebuie spus că evenimentul încheierii F.U.M. a fost pregătit printr-o muncă plină de tact, răbdare și perseverență, pentru apropierea între conducerile celor două partide.

În urma tratativelor din prima jumătate a lunii aprilie, la care am participat din partea Comitetului executiv al P.S.D. — Comitetul Central al P.C.R. fiind reprezentat prin tovarășii C. Pîrvulescu și C. Agiu — s-a ajuns la elaborarea manifestului de front unic. Printr-o hotărîre luată de comun acord, manifestul a fost dat publicității la 1 Mai 1944, ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc. În el se arăta că muncitorimea organizată, unită de la comuniști pînă la social-democrați, cheamă întreaga clasă muncitoare, întreg poporul român, toate partidele și organizațiile la luptă comună pentru doborîrea dictaturii fasciste, sprijinirea armatei sovietice, înfrîngerea hitlerismului, pentru o Românie liberă, democratică și independentă. În ciuda terorii fasciste, manifestul a fost larg răspîndit de militanții comuniști și socialiști, fiind întîmpinat de masele muncitoare cu deosebită însuflețire și satisfacție.

Capacitatea de luptă a clasei noastre muncitoare, maturitatea sa politică au fost garanția îndeplinirii cu succes a acțiunii pe care partidele comunist și social-democrat au întreprins-o în momente hotărîtoare pentru soarta poporului, a patriei. Ne uneau, în sfîrșit, anii de îndelungate lupte pentru interesele celor ce muncesc, ne unea țelul comun al salvării țării, al zdrobirii fascismului, hotărîrea de a pune bazele unei Românii independente, suverane și democrate.

Frontul unic muncitoresc n-a însemnat doar o însumare aritmetică de forțe, ci o vastă mobilizare în jurul unui program politic comun al maselor, care, după atîția ani de lupte fratricide, vedeau unindu-li-se posibilitățile

de acțiune. El a devenit coloana vertebrală a uniri turor forțelor patriotice și democratice pentru înfăptu insurecției armate din august și instaurarea puterii po lare și a marcat, totodată, o etapă decisivă pe calea li dării sciziunii clasei muncitoare din țara noastră și r lizării depline a unității ei.

După 23 August 1944, unitatea de acțiune a cl muncitoare s-a consolidat și dezvoltat în condițiile lu pentru instaurarea regimului democrat-popular și t cerea la revoluția socialistă. Refacerea mișcării s dicale — la 1 septembrie 1944 — pe baza unității ș principiului luptei de clasă, punctul de vedere comu P.C.R. și P.S.D. față de marile probleme aflate în fa forțelor revoluționare, participarea comună la miting și demonstrații de stradă pentru răsturnarea guvernel cu majoritate reacționară, înfăptuirea reformei agr curățirea aparatului de stat de elementele fasciste, s ținerea luptei armate împotriva hitlerismului pînă la î frîngerea lui definitivă au contribuit la ridicarea conti a conștiinței politice a clasei muncitoare, la întări combativității ei. F.U.M. s-a dovedit un trainic pil pentru făurirea largului front al democrației române

Cucerirea deplină a puterii politice de către cla muncitoare, perspectiva trecerii la revoluția socialistă a impus ca o necesitate imediată ridicarea unității de a țiune a clasei muncitoare pe o nouă treaptă, pr crearea partidului unic marxist-leninist. După cum se ști unificarea celor două partide — P.C.R. și P.S.D. — avut loc după o intensă activitate de clarificare ideolo gică și apropiere tovărășească. Intr-o atmosferă de ma entuziasm, Congresul din februarie 1948 a consfin făurirea partidului unic, marcînd un eveniment de im portanță istorică în viața clasei muncitoare din țara noa tră și a poporului român. Unificarea celor două parti

pe baza principiilor organizatorice, tactice, politice și ideologice ale marxism-leninismului, a pus capăt sciziunii de peste două decenii din mișcarea muncitorească din România, asigurînd tuturor oamenilor muncii statul-major unic de luptă în opera de construire a societății noi, socialiste — partidul nostru, Partidul Comunist Român.

*

Lung și greu, dar în același timp eroic a fost drumul străbătut de mișcarea muncitorească din România, drum de lupte și sacrificii care au rodit adînc, concretizîndu-se în realitățile luminoase de astăzi din țara noastră, în care cele mai înalte aspirații și idealuri ale oamenilor muncii își găsesc împlinirea. Prin activitatea creatoare pentru înflorirea continuă a patriei, clasa muncitoare și toți oamenii muncii din țara noastră își vădesc zi de zi atașamentul față de cauza măreață a socialismului și comunismului, căreia i-au consacrat viața cei mai buni fii ai poporului român.

„SCÎNTEIA" NR. 6 971 DIN 6 MAI 1966

P.C.R. — MILITANT CONSECVENT PENTRU FĂURIREA FRONTULUI UNIC MUNCITORESC

ALEXANDRU SENCOVICI

Crearea Partidului Comunist Român, acum 45 de ani, a însemnat o victorie istorică a leninismului împotriva oportunismului și a reformismului în mișcarea muncitorească din România.

Partidul Comunist Român a militat permanent pentru unitatea clasei muncitoare în lupta revoluționară. Această idee străbate ca un fir roșu întreaga sa activitate. Punctul de vedere al partidului s-a conturat de la început clar: o singură clasă, o singură mișcare sindicală, un singur partid. Pe această linie, Partidul Comunist Român a adresat Partidului social-democrat repetate chemări la unitate, găsind în numeroase cazuri ecou favorabil la unii conducători de stînga, care vădeau înțelegere pentru participarea la acțiuni comune, și a desfășurat concomitent o vastă, multilaterală activitate politică și organizatorică în rîndurile clasei muncitoare pentru refacerea și întărirea unității ei de luptă.

S-ar putea relata numeroase episoade care ilustrează grăitor inițiativa, perseverența și hotărîrea cu care partidul nostru a luptat pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare. Mă voi referi, în spațiul acestui articol, numai la cîteva.

Văzînd în sindicate organizația de masă cea mai în măsură să asigure cuprinderea și unitatea tuturor muncitorilor în vederea apărării intereselor lor vitale, Partidul Comunist Român, de la crearea sa, a chemat stăruitor masele muncitoare să intre în sindicate, preocupîndu-se în același timp de întărirea caracterului lor revoluționar.

Eram pe atunci tînăr muncitor și-mi aduc bine aminte cu cîtă însuflețire au primit tovarășii mei de fabrică și alți muncitori vestea că, la Congresul de la Sibiu din 1922, ca urmare a acțiunilor partidului comunist, sprijinite de unii lideri social-democrați care se pronunțau pentru unitate, a luptei hotărîte a muncitorimii, s-a realizat unitatea organizatorică a mișcării sindicale pe întreaga țară. Acest moment a reprezentat, hotărît, o izbîndă pentru clasa muncitoare.

Izbînda a fost însă, din păcate, de scurtă durată, deoarece creșterii înrîuririi P.C.R. în sindicate și canalizării luptei acestora pe un făgaș revoluționar i se împotrivea politica elementelor scizioniste, a cercurilor de dreapta din cadrul conducerii social-democrate care căutau să-și subordoneze mișcarea sindicală. Datorită manevrelor acestora, la Congresul sindicatelor ținut la Cluj în 1923, tovarășii care s-au pronunțat împotriva afilierii la Federația sindicală internațională reformistă de la Amsterdam au fost excluși din congres. Restul delegaților au votat această afiliere, ceea ce a dus la scindarea mișcării sindicale din țara noastră.

Totuși, unitatea muncitorilor, cuprinzînd comuniști și socialiști, se închega în acțiunile de luptă, care au căpătat amploare în anii următori, pentru impunerea unor revendicări vitale economice și politice. Necesitatea unității de acțiune a fost impusă întotdeauna de realitățile concrete ale luptei, de condițiile crîncene în care se desfășura aceasta, de conștiința tot mai limpede că fiecare pas

P.C.R. — MILITANT CONSECVENT PENTRU FĂURIREA FRONTULUI UNIC MUNCITORESC

ALEXANDRU SENCOVICI

Crearea Partidului Comunist Român, acum 45 de ani, a însemnat o victorie istorică a leninismului împotriva oportunismului și a reformismului în mișcarea muncitorească din România.

Partidul Comunist Român a militat permanent pentru unitatea clasei muncitoare în lupta revoluționară. Această idee străbate ca un fir roșu întreaga sa activitate. Punctul de vedere al partidului s-a conturat de la început clar: o singură clasă, o singură mișcare sindicală, un singur partid. Pe această linie, Partidul Comunist Român a adresat Partidului social-democrat repetate chemări la unitate, găsind în numeroase cazuri ecou favorabil la unii conducători de stînga, care vădeau înțelegere pentru participarea la acțiuni comune, și a desfășurat concomitent o vastă, multilaterală activitate politică și organizatorică în rîndurile clasei muncitoare pentru refacerea și întărirea unității ei de luptă.

S-ar putea relata numeroase episoade care ilustrează grăitor inițiativa, perseverența și hotărîrea cu care partidul nostru a luptat pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare. Mă voi referi, în spațiul acestui articol, numai la cîteva.

Văzînd în sindicate organizația de masă cea mai în măsură să asigure cuprinderea și unitatea tuturor muncitorilor în vederea apărării intereselor lor vitale, Partidul Comunist Român, de la crearea sa, a chemat stăruitor masele muncitoare să intre în sindicate, preocupîndu-se în același timp de întărirea caracterului lor revoluționar.

Eram pe atunci tînăr muncitor și-mi aduc bine aminte cu cîtă însuflețire au primit tovarășii mei de fabrică și alți muncitori vestea că, la Congresul de la Sibiu din 1922, ca urmare a acțiunilor partidului comunist, sprijinite de unii lideri social-democrați care se pronunțau pentru unitate, a luptei hotărîte a muncitorimii, s-a realizat unitatea organizatorică a mișcării sindicale pe întreaga țară. Acest moment a reprezentat, hotărît, o izbîndă pentru clasa muncitoare.

Izbînda a fost însă, din păcate, de scurtă durată, deoarece creșterii înrîuririi P.C.R. în sindicate și canalizării luptei acestora pe un făgaș revoluționar i se împotrivea politica elementelor scizioniste, a cercurilor de dreapta din cadrul conducerii social-democrate care căutau să-și subordoneze mișcarea sindicală. Datorită manevrelor acestora, la Congresul sindicatelor ținut la Cluj în 1923, tovarășii care s-au pronunțat împotriva afilierii la Federația sindicală internațională reformistă de la Amsterdam au fost excluși din congres. Restul delegaților au votat această afiliere, ceea ce a dus la scindarea mișcării sindicale din țara noastră.

Totuși, unitatea muncitorilor, cuprinzînd comuniști și socialiști, se închega în acțiunile de luptă, care au căpătat amploare în anii următori, pentru impunerea unor revendicări vitale economice și politice. Necesitatea unității de acțiune a fost impusă întotdeauna de realitățile concrete ale luptei, de condițiile crîncene în care se desfășura aceasta, de conștiința tot mai limpede că fiecare pas

înainte, fiecare izbîndă poate fi cucerită numai prin luptă unită. Căci toți muncitorii, fie că erau comuniști, social-democrați sau fără partid, sufereau de pe urma acceleiași crunte exploatări. În organele de conducere ale celor mai numeroase dintre greve și alte acțiuni revendicative ale muncitorilor se găseau comuniști și social-democrați. Este adevărat, de cele mai multe ori muncitorii desemnau pe comuniști pentru sarcinile cheie ale conducerii luptelor economice zilnice, căci aceasta asigura orientarea lor revoluționară, le dădea un caracter din ce în ce mai organizat.

Piedica de care ne loveam în primul rînd și care îngreuna lupta noastră pentru unitatea mișcării muncitorești era linia reformistă, preconizată de Partidul social-democrat, tactica conciliantă pe care o recomanda. În eforturile pentru înfăptuirea unității, noi ne adresam muncitorilor socialiști, militanților P.S.D. care înțelegeau importanța realizării acestui deziderat, arătîndu-le ce daune aduce clasei muncitoare poziția liderilor reformiști, sciziониști.

În acest fel, împletind lupta pentru înfrîngerea împotrivirii liderilor sciziониști, aflați la remorca burgheziei, cu eforturile pentru dezvoltarea colaborării tovărășești cu social-democrații care manifestau înțelegere pentru ideea unității, s-au putut realiza un șir de acțiuni comune pe bază de front unic.

Îmi amintesc de puternicul ecou pe care l-au avut în conștiința muncitorilor din întreaga țară acțiunile greviste desfășurate în anii 1925—1928, pe baza frontului unic, de metalurgiștii din Reșița, Titan-Nadrag-Călan, forestierii din Piatra Neamț, Nehoiu, Cîmpulung-Moldovenesc, Valea Mureșului, tipografii din București, muncitorii din construcții din Cernăuți, din industria alimentară din Chișinău, textiliștii din Buhuși, Brașov, Iași.

La Oradea, la fosta fabrică „Phoebus", cu toate că activau două sindicate — cel unitar și cel amsterdamist —, s-a reușit ca între aceste organizații să se dezvolte relații tovărășești, de conlucrare; muncitorii înțelegeau că nu între ei trebuiau să caute dușmanii, ci în afară, că burghezia exploatatoare era dușmanul comun împotriva căruia trebuiau să-și unească forțele.

La fabrica „Gross", o altă întreprindere din Oradea, muncitorii au organizat, în strînsă unitate, numeroase acțiuni de luptă, izbutind să obțină satisfacerea unor revendicări economice importante. Cu prilejul unei greve, patronul și poliția au încercat să aducă spărgători de grevă. Prin lupta organizată de sindicat am reușit să împiedicăm manevra patronală. Un factor de seamă al reușitei noastre a fost tocmai faptul că am realizat frontul unic, că ne-am înțeles cu membrii Partidului social-democrat, cu șomerii din sindicatele amsterdamiste ca, pe baza solidarității de luptă, să nu se angajeze la această fabrică în timpul grevei.

Condițiile de ilegalitate în care partidul nostru și-a desfășurat activitatea, crunta teroare dezlănțuită de regimul burghezo-moșieresc impuneau îmbinarea muncii ilegale cu cea legală, găsirea de forme diferite care să permită partidului întărirea legăturilor sale cu masele largi. În 1925 a fost creat Blocul muncitoresc-țărănesc, organizație politică legală aflată sub influența P.C.R. Baza de masă a blocului a fost lărgită prin faptul că el a reușit să încheie acorduri electorale cu unele organizații locale ale P.S.D. și cu unele sindicate amsterdamiste. Asemenea acorduri au fost încheiate și cu prilejul alegerilor comunale din 1929.

Datorită influenței pe care Blocul muncitoresc-țărănesc și-a cîștigat-o în mase, s-a reușit ca în diferite orașe din țară, cu tot furtul de urne și în pofida terorii, să fie aleși în consiliile comunale candidați de pe lista blocului; la

Oradea, de pildă, au fost aleși 9 candidați. Noi am ridicat continuu în consiliul comunal problemele ce-i interesau pe toți oamenii muncii din orașul nostru, fie comuniști, simpatizanți comuniști, social-democrați sau fără partid.

Un timp îndelungat, nici unul dintre guvernele reacționare care s-au perindat la cîrma țării n-a îndrăznit să dizolve această organizație.

În 1929, România a fost cuprinsă de criza economică ce zguduia pe atunci întreaga lume capitalistă. Ca urmare a politicii claselor dominante de aruncare a tuturor greutăților crizei pe umerii celor ce muncesc, condițiile de viață ale maselor largi ajunseseră de nesuportat. Au scăzut salariile, s-au introdus curbele de sacrificiu, mii de muncitori au fost concediați, rămînînd muritori de foame. Muncitorimea simțea tot mai mult necesitatea de a se organiza, de a se uni în luptă. Întreaga această perioadă a cunoscut un torent de acțiuni muncitorești, care, îmbinînd revendicările economice cu cele politice, creșteau continuu în intensitate și combativitate.

În cursul acestor lupte, orientarea dată de conducerea partidului comunist spre întărirea legăturilor partidului cu masele muncitoare, cu principalele detașamente ale acestora, tactica pe care a recomandat-o, de înfăptuire a frontului unic de jos, pe baza cerințelor zilnice ale maselor proletare, s-au dovedit juste, corespunzătoare necesităților reale ale luptei. Totuși, P.C.R. avea de luptat cu manifestări de sectarism și exclusivism din partea unor elemente din propriile rînduri, oameni care ignorau stările de lucruri din țara noastră și particularitățile ei specifice. Asemenea tendințe sectariste s-au reflectat și în indicațiile partidului din acea perioadă cu privire la munca în sindicate.

Nouă, care lucram în fabrici, în mijlocul maselor, și îi cunoșteam pe muncitorii socialiști, care ne știam deosebi-

rile de vederi politice, contradicțiile ideologice cu ei — inclusiv daunele pe care le aducea intereselor clasei muncitoare politica scizionistă a liderilor de pe poziții de dreapta ai P.S.D. —, ne-a venit greu să asimilăm etichetarea globală a social-democraților ca „social-fasciști", pusă în circulație în documente ale Internaționalei Comuniste și reluată în documente ale partidului nostru. Această apreciere a dăunat mult apropierii dintre partidele muncitorești, a înăsprit relațiile, a îngreunat eforturile noastre pentru atragerea în acțiuni de front unic a militanților socialiști care puteau fi cîștigați pentru ideea unității.

În ciuda acestor aprecieri eronate, organizațiile de partid au știut să găsească în focul luptelor acele forme și metode care să ducă la închegarea în diferite acțiuni a unei unități reale a muncitorilor, indiferent de apartenența lor politică, să asigure participarea la ele a maselor celor mai largi ale muncitorimii. Comuniștii și-au intensificat activitatea în sindicatele legale, au inițiat în numeroase întreprinderi organizarea comitetelor de acțiune pe secții, ateliere, întreprinderi. Caracteristic pentru aceste comitete era faptul că, fiind alese în adunări deschise de întreaga masă a muncitorilor, ele îi reprezentau pe toți — comuniști, social-democrați, aparținînd altor partide politice sau nici unui partid —, constituind organe ale frontului unic de jos. Această formă de organizare a căpătat o deosebită amploare și și-a dovedit din plin eficacitatea în timpul luptelor ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, punctul culminant în șirul marilor bătălii de clasă din perioada crizei economice. Evenimentele sînt prea cunoscute ca să le mai amintesc. Cert e un fapt: luptele ceferiștilor din București, Iași, Cluj, Galați, Pașcani etc., ale petroliștilor din Valea Prahovei, sprijinite de solidaritatea activă a nenumărate alte detașamente ale

clasei muncitoare, au constituit o demonstrație a puterii pe care o reprezintă unitatea proletariatului. Acționind strins unită, clasa muncitoare s-a putut afirma pe scena istoriei noastre naționale ca forța cea mai înaintată a societății, avangarda luptei întregului popor muncitor împotriva subjugării imperialiste și a dominației monopolurilor străine, pentru o viață mai bună, pentru libertate, democrație, independență națională. Prin amploarea, forța și combativitatea lor, luptele muncitorești din ianuarie-februarie 1933 au dat o lovitură puternică politicii de fascizare a țării, au oprit vremelnic ofensiva capitalistă pentru înrăutățirea condițiilor de muncă și de trai ale oamenilor muncii. A crescut mult în mase prestigiul partidului comunist, care a fost organizatorul și sufletul acțiunii unite a muncitorilor.

Îmbogățit cu experiența luptelor din 1933, partidul a desfășurat, în anii următori, o activitate amplă și intensă în vederea întăririi și lărgirii frontului unic. Tratativele desfășurate între conducerile P.C.R. și P.S.D. în 1934 au avut drept rezultat încheierea unui protocol de front unic. Un front comun de luptă s-a creat și între Partidul socialist unitar, Liga muncii și Comitetul național antifascist. Ca răspuns la propunerile și inițiativele Partidului Comunist Român, tot mai multe organizații locale social-democrate — din București, Galați, Ploiești, Brașov, Tr.-Severin etc. — s-au declarat pentru acțiuni comune cu organizațiile Partidului Comunist Român. De pildă, Conferința organizației social-democrate de la Cluj a adoptat hotărîrea de a se propune congresului partidului social-democrat să aleagă o nouă conducere, mai combativă, și să accepte încheierea Frontului unic muncitoresc în interesul luptei pentru făurirea Frontului popular antifascist.

În 1938 conducerea organizației de partid din Oradea a reușit să încheie un front unic cu conducătorii locali social-democrați pe o platformă politică elaborată de conducerea organizației noastre de partid, care prevedea lupta contra fascizării țării, contra pregătirilor de război, pentru pace, pentru drepturi și libertăți democratice, pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale celor ce muncesc. Cînd Partidul național-țărănesc a convocat o mare întrunire, ne-am înțeles cu tovarășii social-democrați să ne prezentăm și noi în masă cît mai compactă. Și așa s-a și întîmplat. Reprezentanții noștri au luat cuvîntul în fața maselor, demascînd cîrdășia unora dintre liderii Partidului național-țărănesc cu organizația fascistă a Gărzii de fier, chemînd la unirea tuturor forțelor democratice în lupta împotriva pericolului fascist, pentru apărarea intereselor vitale ale poporului. Poziția aceasta a întrunit aprobarea marii majorități a celor prezenți.

Comuniștii și social-democrații au colaborat cu succes într-o serie de sindicate care făceau parte din Confederația Generală a Muncii, ca sindicatele C.F.R., ale muncitorilor metalurgiști, constructori, ale funcționarilor particulari și altele, desfășurînd acțiuni unite. O mare importanță a avut hotărîrea luată în 1936 de P.C.R. ca membrii partidului ce activaseră în sindicatele unitare să intre în cadrul sindicatelor afiliate la Confederația Generală a Muncii. Din nefericire această măsură nu a putut să-și dea toate roadele, întrucît după numai doi ani, o dată cu instaurarea dictaturii regale, Confederația Generală a Muncii a fost dizolvată.

Îndreptîndu-și principalele lovituri împotriva P.C.R., a comuniștilor, fascismul — acest dușman de moarte al clasei muncitoare, al poporului muncitor —, lovea și în alți antifasciști, în cei care militau pentru acțiuni unite în vederea stăvilirii ascensiunii lui. Victime ale crimelor lui au căzut și unii militanți ai Partidului social-democrat. Îmi

este vie încă în amintire crima săvîrșită de un grup de huligani din Garda de fier care au pătruns în sindicatul amsterdamist din Oradea, ucigînd pe unul dintre conducătorii de atunci ai Partidului social-democrat, dr. Böszörmenyi. Organizația noastră de partid și-a exprimat solidaritatea cu organizația locală a Partidului social-democrat, a mobilizat masele la acțiuni viguroase de protest împotriva acestei crime odioase.

În perioada care a urmat, în România a fost instaurată dictatura fascistă, ceea ce a însemnat lichidarea oricăror drepturi și libertăți cetățenești, instituirea celei mai sălbatice terori. Țara a fost aruncată în criminalul război antisovietic. În aceste condiții, Partidul Comunist Român a luptat pentru concentrarea tuturor forțelor antifasciste, patriotice, într-un singur front, al cărui fundament îl putea constitui numai Frontul unic muncitoresc. Bizuindu-se pe întreaga experiență anterioară, P.C.R. vedea în făurirea Frontului unic muncitoresc o problemă de importanță vitală pentru înfăptuirea planului de răsturnare a dictaturii fasciste și, mai mult decît atît, o chezășie a dezvoltării ulterioare a luptei pentru eliberarea țării de sub jugul fascist într-o luptă de eliberare socială.

Îmi aduc aminte cu cîtă bucurie am primit noi, cei din lagăre și închisori, vestea că, în a doua jumătate a lunii aprilie 1944, în urma tratativelor dintre conducerile partidului comunist și partidului social-democrat, s-a ajuns la încheierea Frontului unic muncitoresc. Faptul că, în condițiile dictaturii fasciste, cele două partide au găsit posibilitatea să închege unitatea lor de luptă a sporit considerabil forța combativă a clasei muncitoare, capacitatea ei de a influența și mobiliza masele largi, a înlesnit unirea în jurul clasei muncitoare a tuturor forțelor patriotice antifasciste.

Vreau să relev că, în timp ce ne găseam în închisori și în lagăre, noi ne gîndeam cu încredere la viitor și, încă de atunci, s-au stabilit un șir de măsuri concrete privind orientarea și desfășurarea muncii de partid după ieșirea din ilegalitate.

Avioane zburau deasupra lagărului din Tg.-Jiu, îndreptîndu-se spre diferite centre industriale ale țării noastre pentru a le bombarda. Administrația lagărului ne ținea sub amenințarea exterminării. În aceste condiții, celula de partid a inițiat dezbateri cu privire la modul cum vor trebui să funcționeze sindicatele după eliberarea țării. S-a arătat atunci necesitatea de a se lupta hotărît pentru crearea de sindicate unice, de a așeza la temelia sindicatelor principiile organizării pe întreprinderi, pe ramuri de producție — în fiecare întreprindere urmînd să activeze un singur sindicat, care să reprezinte interesele tuturor salariaților în vederea consolidării continue a Frontului unic muncitoresc. Ideile preconizate atunci și-au găsit expresie în propunerile prezentate de partidul comunist Partidului social-democrat, după eliberare, pentru organizarea sindicatelor. Propunerile au fost acceptate ; pe baza lor s-a desfășurat în întreaga țară o vastă activitate practică de organizare a mișcării sindicale unice a clasei noastre muncitoare. În munca aceasta neobosită, noi am colaborat, zi de zi, tovărășește, cu reprezentanți ai Partidului social-democrat în conducerea sindicatelor. Împreună cu ei am înfrînt rezistența elementelor de dreapta, scizioniste, care se opuneau din răsputeri curentului pentru unitate ce cuprindea masele cele mai largi ale muncitorimii. Împreună cu ei am respins și zădărnicit încercările partidelor reacționare de a înființa sindicate aflate la remorca intereselor lor.

Unitatea sindicală a sporit forțele clasei muncitoare și rolul ei conducător în marile bătălii revoluționare pentru

cucerirea puterii din mîinile claselor exploatatoare, a contribuit la crearea condițiilor pentru deplina unificare ideologică, politică și organizatorică a clasei muncitoare prin făurirea partidului ei unic marxist-leninist — organizatorul construcției socialiste larg desfășurate.

Astăzi, la cea de-a 45-a aniversare a întemeierii partidului, clasa muncitoare din România socialistă este mîndră să înfățișeze lumii marile sale realizări, dobîndite în condițiile strînsei unități de acțiune și de luptă, în jurul călăuzei sale înțelepte, Partidul Comunist Român.

„SCÎNTEIA" NR. 6 971 DIN 6 MAI 1966

LUPTELE DIN 1933 ALE MUNCITORILOR PETROLIȘTI DIN VALEA PRAHOVEI

O PAGINĂ EROICĂ DIN ISTORIA MIȘCĂRII NOASTRE MUNCITOREȘTI

Istoria glorioasă a mișcării muncitorești din țara noastră, istoria Partidului Comunist Român, conducătorul încercat al poporului, constituie un izvor nesecat de învățăminte, de educație comunistă, patriotică pentru generațiile de azi, ca și pentru generațiile viitoare.

Una din paginile luminoase ale luptei revoluționare a proletariatului din țara noastră o constituie luptele muncitorilor petroliști din ianuarie-februarie 1933, organizate și conduse de partidul comunist, de la care se împlinesc zilele acestea 33 de ani. În aceeași perioadă cu luptele petroliștilor au avut loc luptele ceferiștilor, desfășurate în București, precum și în alte centre din țară și care au culminat cu puternicele acțiuni muncitorești de la Grivița din 15—16 februarie.

Luptele acestor importante detașamente ale proletariatului nostru — muncitorimea ceferistă și petrolistă — s-au influențat reciproc. Aceste lupte au fost expresia profundelor frămîntări sociale din perioada crizei economice din 1929—1933 care au cuprins, alături de muncitori, pături largi ale populației — țărănimea, funcționarii publici, micii meseriași, pensionari, intelectuali etc. — crunt lovite de politica „curbelor de sacrificii",

de impozitele tot mai apăsătoare, de neplata la timp a salariilor, de scumpete. Ele au fost în același timp expresia protestului viguros împotriva politicii burgheziei și moșierimii de înfeudare a țării față de monopolurile străine, a hotărîrii maselor muncitoare de a apăra suveranitatea și independența țării. Toate acestea au imprimat luptelor din ianuarie-februarie 1933 un pronunțat caracter antiimperialist. Caracterul lor combativ, formele de organizare și metodele folosite au făcut ca aceste lupte să ocupe un loc de frunte în istoria mișcării muncitorești din România.

*

În anii crizei economice din 1929—1933 s-a accentuat dependența economiei naționale față de capitalul monopolist străin. Acest fapt s-a manifestat deosebit de evident în industria petrolieră. Astfel, modificarea în 1929 a legii minelor, înlesnind și mai mult pătrunderea capitalului străin, a dus la declanșarea unei adevărate ofensive pentru acapararea industriei de petrol din România. Aproximativ 3/4 din capitalul investit în această ramură era capital străin.

Restrîngînd producția de petrol în țările în care prețul de cost era mai ridicat, marile trusturi intensificau exploatarea lui în țările unde îl puteau obține la prețuri mult mai reduse, printre care și România. În anii crizei, cantitatea de produse petroliere românești exportate s-a dublat, în timp ce prețul acestora a scăzut în fiecare an. Dacă în 1928 o tonă de țiței costa 1 715 lei, în 1932 prețul unei tone scăzuse la 398 de lei. Jefuirea sălbatică a zăcămintelor de petrol, reducerea la maximum a investițiilor au permis societăților petroliere să-și asigure chiar în condițiile crizei profituri fabuloase.

Pentru a menține profiturile la un nivel ridicat, capitaliștii au intensificat în acești ani și mai mult exploatarea muncitorilor petroliști, au aplicat în repetate rînduri reduceri de salarii. Societățile practicau pe scară largă sistemul concedierilor și reprimirii muncitorilor calificați ca muncitori necalificați, cu salarii mai mici. De asemenea, prin generalizarea sistemului muncii „prin rotație" s-a ajuns ca la începutul anului 1933 cele mai multe categorii de muncitori petroliști să lucreze între 12 și 15 zile pe lună.

La sfîrșitul anului 1932, după îndelungate tratative, reprezentanții trusturilor petroliere din aproape toate țările capitaliste producătoare, pentru a opri declinul prețurilor, au semnat la Paris acordul cu privire la restrîngerea producției de petrol. România a aderat și ea la acest acord, care urma să intre în vigoare la începutul anului 1933. Aplicarea lui însemna micșorarea producției de țiței cu 30%, concedierea a 25% din numărul muncitorilor, reducerea la jumătate a salariilor celor rămași la lucru.

Înrăutățirea continuă a condițiilor de muncă și de trai ale muncitorilor petroliști, precum și noul atac asupra drepturilor lor, ca urmare a intrării în vigoare a acordului încheiat la Paris, a ridicat la luptă muncitorimea petrolistă împotriva stăpînilor autohtoni și străini ai industriei petroliere. Această încleștare a culminat cu eroicele acțiuni ale petroliștilor din ianuarie-februarie 1933.

*

În condițiile radicalizării stării de spirit a muncitorimii petroliste, partidul comunist și-a intensificat activitatea în Valea Prahovei. Secretar al Comitetului județean de partid Prahova era Gheorghe Vasilichi; din

comitet mai făceau parte Avramescu Tănase, Nicolaescu Constantin, Antonescu Dumitru, Moraru Nicolae, Ghica Gheorghe, Vidrașcu Gheorghe, Avramescu Gheorghe și alții. Au fost primiți noi membri de partid din rîndurile muncitorilor din rafinării și fabrici, au fost create noi celule de partid și organizații U.T.C. în principalele întreprinderi și centre petroliere.

În această perioadă au avut loc numeroase acțiuni revendicative la rafinăriile „Orion", „Unirea", „Româno-Americană", „Astra română", care s-au soldat cu cîștiguri parțiale. Astfel, muncitorii de la „Astra română" au reușit să obțină încheierea unui nou contract colectiv, care prevedea creșterea salariilor cu 12—18%, încetarea concedierilor etc.

Desfășurarea acestor acțiuni a arătat muncitorilor lipsa de eficacitate a practicii memoriilor și tratativelor care se tărăgănau cu lunile și necesitatea trecerii la acțiuni greviste de masă, bazate pe unitatea de luptă a tuturor muncitorilor.

Aplicarea acestei linii s-a făcut în condițiile luptei împotriva elementelor sectariste, „stîngiste" care, în locul activității în sindicatele independente și social-democrate ce cuprindeau un mare număr de muncitori, preconizau înființarea de alte sindicate, cum a fost sindicatul „Sonda", care n-a reușit să atragă masa muncitorilor.

Urmînd indicațiile partidului și trăgînd învățăminte din propria lor experiență, comuniștii din rafinării și schele și-au intensificat munca în sindicatele legale, s-au ocupat de organizarea comitetelor de acțiune ca organe ale Frontului unic de jos. Caracteristic acestor forme noi de organizare era faptul că, alese în adunări deschise de către întreaga masă a muncitorilor, ele îi reprezentau pe toți muncitorii, indiferent de apartenența lor politică.

Prin comitetele de acțiune, comuniști, utecişti, munci-
tori revoluționari din sindicate puteau să se manifeste
deschis, să ia cuvîntul în adunări, să ducă tratative cu
patronii, să se facă cunoscuți, obținînd stima și respectul
maselor.

Asemenea comitete au activat la intreprinderi ca
„Orion", „Astra română", „Româno-Americană", „Con-
cordia", „Unirea", Fero-email", „Dorobanțul", „Steaua
română", precum și în localitățile Cîmpina, Moreni,
Băicoi, Florești și altele. În primele zile ale lui ianuarie
1933 a fost ales la Ploiești, în cadrul unui mare miting
ținut în centrul orașului, un comitet local de acțiune, ca
organ coordonator al activității tuturor comitetelor de
acțiune din Valea Prahovei. În aceste comitete au activat
muncitori ca Avramescu Tănase, Ghica Gheorghe, Nicu-
lescu Ioan, Vitner Dudu, Țibuleac Ion, Badea Oprea,
Stoica Dumitru, Albu Ioan, Dragomirescu Dumitru, Mo-
raru Mihai, Antonescu Dumitru, Focșineanu Dumitru,
Bordeanu Stere și mulți alții. Ele au atras în jurul lor
sute și mii de muncitori — comuniști, social-democrați,
membri ai altor partide sau muncitori neorganizați —,
care, indiferent de orientarea lor politică, au fost antre-
nați în lupta pentru înfăptuirea revendicărilor economice
și politice ale muncitorimii petroliste : desființarea muncii
prin rotație, mărirea salariilor, încetarea concedierilor,
desființarea amenzilor, salarii egale la muncă egală, aju-
torarea șomerilor, recunoașterea comitetelor de acți-
une etc.

Prin adunările muncitorești organizate pe ateliere, pe secții, pe întreprinderi, prin manifeste tipărite și prin intermediul ziarului „Frontul Unic", organizația de partid din Ploiești a reușit să realizeze o largă popularizare a programului de revendicări și să pregătească masa largă

a muncitorilor petroliști în vederea unei puternice contraofensive.

*

La începutul anului 1933 situația din Valea Prahovei devenea tot mai încordată. Urmînd cuvîntul de ordine al partidului comunist, petroliștii trec tot mai mult de la tratativele în cerc restrîns dintre delegații muncitorilor și ai patronilor și autorităților la întruniri și demonstrații de masă pentru susținerea delegaților. După un șir de acțiuni ale șomerilor și ale muncitorilor de la rafinăria „Orion" și din alte întreprinderi din Ploiești, a fost declanșată la 30 ianuarie puternica grevă a muncitorilor de la rafinăria „Astra română". Cauza imediată a acestei greve a fost hotărîrea din 29 ianuarie a direcției întreprinderii de a concedia un număr de muncitori.

Greviștii, al căror număr trecea de 2 000, au ocupat rafinăria. La sunetul sirenei, muncitorii din celelalte întreprinderi, mobilizați de comitetele de acțiune, au venit în ajutorul greviștilor. Cîteva mii de muncitori înconjurau întreprinderea. În fața curajului și a hotărîrii de luptă a muncitorilor, direcția a fost nevoită să cedeze, dînd o declarație prin care se angaja să revină asupra concedierilor, să respecte prevederile contractului colectiv și să recunoască dreptul delegațiilor de muncitori de a trata în numele acestora. Victoria de la „Astra română" era o victorie a solidarității muncitorești, o victorie a Frontului unic al muncitorilor — comuniști, social-democrați, socialiști independenți, de alte nuanțe politice și a celor fără partid —, realizat sub conducerea partidului comunist.

Încurajați de victoria muncitorilor de la „Astra română" și de creșterea luptelor ceferiștilor în întreaga

țară, la 1 februarie 1933 au intrat în grevă și muncitorii de la rafinăria „Româno-Americană". Și aici, ca și la „Astra română", la sunetul sirenei mii de muncitori din celelalte întreprinderi, șomerii și rudele greviștilor s-au îndreptat spre rafinărie. Greva a avut un puternic ecou în satele învecinate, din care numeroși țărani au venit în sprijinul greviștilor. Armata și poliția au reușit cu mare greutate să înconjure întreprinderea. În ciuda amenințărilor, muncitorii erau tot mai combativi. Din toate părțile răsunau lozincile „Jos capitalul străin", „Vrem reprimirea la lucru a muncitorilor concediați", se intonau cîntece revoluționare. Față de hotărîrea de luptă a muncitorilor, direcția a recurs la o manevră, anunțînd că vrea să trateze cu reprezentanții acestora. Cînd delegația muncitorilor s-a prezentat pentru tratative, ea a fost arestată.

Răspîndindu-se știrea că cei arestați au fost transportați la chestura poliției din Ploiești, eliberarea arestaților a devenit imediat un obiectiv principal al luptei muncitorilor. În mase compacte, mulțimea s-a îndreptat spre oraș pentru a cere eliberarea arestaților.

În drum, peste 1 000 de muncitori au oprit camioanele cu arestați încercînd să-i elibereze. În cursul ciocnirii care a avut loc, unii jandarmi au fost dezarmați de către muncitori. Către orele 17, în centrul orașului, în jurul clădirii chesturii de poliție se adunase o masă compactă de muncitori care cereau eliberarea celor arestați. Ore întregi masele au asediat localul chesturii. În încleștarea grea cu forțele poliției și ale armatei, muncitorii au dat dovadă de o înaltă combativitate. De ambele părți au fost numeroși răniți.

Sub presiunea maselor, reprezentanții autorităților, asediați în localul chesturii, au fost nevoiți să elibereze pe arestați. Această victorie a trezit un puternic entu-

ziasm în rîndurile muncitorimii. Cei eliberați au fost purtați pe sus de mase pînă în centrul orașului, unde a avut loc un miting măreț. Muncitorii au demonstrat pînă noaptea tîrziu pe străzile orașului, care erau în stăpînirea lor.

Lupta muncitorilor din Ploiești a avut un puternic răsunet în viața politică a țării, ceea ce s-a reflectat și în presa vremii. Ziarul „Facla" scria la 2 februarie 1933 că „*cele petrecute ieri la Ploiești constituie prefața unor mari mișcări muncitorești. Autoritățile să ia aminte. Muncitorimea nu mai poate suporta exploatarea tuturor străinilor veniți aici cu mentalitatea colonială și cu unicul scop de a agonisi averi în toate chipurile. Muncitorimea și-a strigat ieri la Ploiești, cu glas tare, dreptul la viață*". Ziarul burghez „Universul" scria că demonstrația miilor de muncitori a transformat Ploieștii „*într-o cetate asediată*".

Puternicele acțiuni muncitorești de la sfîrșitul lunii ianuarie și începutul lunii februarie i-au alarmat pe guvernanți, care au trecut la măsuri și mai drastice de represiune. La 4 februarie a fost introdusă starea de asediu, iar în zilele următoare s-a trecut la arestări masive în rîndurile conducătorilor muncitorimii.

Dar și după introducerea stării de asediu, organizațiile de partid i-au mobilizat pe muncitorii petroliști să continue lupta. În unele întreprinderi, „Vega", „Dorobanțul", „Romăno-Americană" etc. s-au desfășurat acțiuni revendicative și de solidaritate.

*

În cursul desfășurării luptelor, s-au manifestat și unele slăbiciuni organizatorice, care au împiedicat generalizarea lor în întregul bazin petrolifer al Văii Prahovei. A lipsit perspectiva grevei generale, n-au fost

folosite condițiile favorabile care existau pentru declanșarea ei.

Acestea nu pot însă să micșoreze însemnătatea politică a luptelor muncitorilor petroliști. La aceste lupte au participat mii și mii de muncitori petroliști și din alte întreprinderi, pături largi ale populației muncitoare, ceea ce a demonstrat influența de care se bucura partidul comunist, capacitatea lui de a mobiliza și organiza masele.

Deosebit de important este faptul că în focul luptelor s-a făurit Frontul unic muncitoresc de jos, că muncitorii, indiferent de orientarea lor politică, au acționat în strînsă unitate pentru satisfacerea revendicărilor lor economice și politice. În cursul luptelor s-au ridicat cadre de militanți ai mișcării muncitorești, strîns legați de mase, ascultați și urmați de ele. Muncitorii au luptat nu numai pentru propriile revendicări, ci pentru interesele vitale ale tuturor oamenilor muncii, ale întregului popor muncitor. În condițiile în care clasele exploatatoare și partidele lor politice se angajau tot mai mult pe panta trădării intereselor naționale și a înfeudării țării marilor monopoluri străine, iar fascismul devenea tot mai amenințător în interior, cît și pe plan internațional, clasa muncitoare s-a afirmat cu putere pe arena vieții politice ca clasa socială cea mai înaintată, principala forță în lupta pentru o viață mai bună a tuturor celor ce muncesc, pentru salvgardarea drepturilor și libertăților democratice, pentru apărarea independenței și suveranității naționale. În aceasta s-a reflectat o dată mai mult înalta conștiință politică a maselor proletare, devotamentul lor față de cauza poporului muncitor, înflăcăratul lor patriotism.

Luptele petroliștilor au avut un puternic răsunet peste hotare, au determinat diferite forme de manifestare a

solidarității muncitorești internaționale. Ziare din numeroase țări au publicat ample relatări despre desfășurarea luptelor, în care erau evidențiate curajul și hotărîrea de luptă a muncitorilor, înaltul lor spirit de solidaritate.

Partidul nostru, poporul muncitor, care și-a cucerit libertatea cu prețul atitor jertfe, dau o înaltă prețuire glorioaselor tradiții revoluționare ale clasei muncitoare. Amintirea eroicelor lupte ale petroliștilor, care, alături de ceferiști, au înscris epopeea lui ianuarie-februarie 1933, îi însuflețește pe oamenii muncii din țara noastră în munca plină de elan pe care o desfășoară, sub conducerea partidului, pentru dezvoltarea marilor cuceriri revoluționare, pentru înflorirea multilaterală a României socialiste, pentru ridicarea pe o treaptă superioară a întregii opere de desăvîrșire a construcției socialiste în patria noastră.

ADA GREGORIAN
NICOLAE POPESCU *doctor în istorie*

„SCÎNTEIA" NR. 6 878 DIN 1 FEBRUARIE 1966

LUPTELE DIN IANUARIE-FEBRUARIE 1933 ALE MUNCITORILOR CEFERIȘTI

O PAGINĂ GLORIOASĂ DIN ISTORIA LUPTEI REVOLUȚIONARE A CLASEI NOASTRE MUNCITOARE

Se împlinesc 33 de ani de la eroicele lupte ale ceferiștilor din ianuarie-februarie 1933, organizate și conduse de Partidul Comunist Român.

Prin amploarea și caracterul lor combativ, prin forța și nivelul înalt de organizare, prin învățămintele bogate și înrîurirea avută asupra vieții sociale și politice a țării, *luptele muncitorești desfășurate între anii 1929 și 1933, care au culminat cu luptele ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, au ridicat pe o treaptă mai înaltă tradițiile revoluționare ale clasei muncitoare, au constituit una din cele mai importante bătălii de clasă purtate de proletariatul român, un moment remarcabil în istoria poporului nostru.*

*

Valul luptelor revoluționare muncitorești din perioada anilor 1929—1933 a avut loc pe fondul crizei economice care a zguduit întreaga lume capitalistă. Dependența României față de marile puteri imperialiste, subordonarea economiei naționale de către monopolurile străine au făcut ca criza economică a lumii capitaliste să se repercuteze deosebit de acut asupra țării noastre, cu grave ur-

mări în toate domeniile vieții economice și sociale. Producția industrială a scăzut aproape la jumătate, au avut loc crahuri bancare, un mare număr de întreprinderi au dat faliment, a crescut șomajul de masă.

Clasele exploatatoare urmăreau ieșirea din criză pe seama maselor muncitoare și printr-o și mai mare înfeudare a economiei țării față de monopolurile străine. Ele au acceptat așa-numitul plan de la Geneva, care, pentru garantarea creditelor acordate de băncile străine, prevedea o așa-zisă „asanare" a economiei și finanțelor statului sub controlul emisarilor acestor bănci, aducînd o gravă știrbire independenței și suveranității naționale.

Faimoasele „curbe de sacrificiu", impuse pentru a asigura plata împrumuturilor externe, repetatele reduceri de salarii, concedierile masive, mărirea impozitelor, scumpirea articolelor de primă necesitate au accentuat starea de sărăcie a clasei muncitoare, răsfrîngîndu-se totodată și asupra celorlalte pături ale populației — țărănimea, funcționarii publici, micii meseriași, pensionarii, diferite categorii de intelectuali.

Pe plan politic guvernul burghezo-moșieresc a instituit un regim de măsuri represive, antipopulare, tot mai accentuat și mai brutal. Concomitent cu noi limitări ale drepturilor și libertăților democratice, cu înăsprirea legislației antimuncitorești, guvernul a trecut la încurajarea tot mai fățișă a organizațiilor fasciste.

Toate acestea au făcut să crească nemulțumirile în rîndul maselor, au dus la frămîntări și convulsii sociale tot mai pronunțate. *Întreagă această perioadă a cunoscut un torent de puternice acțiuni muncitorești, care, îmbinînd obiectivele economice cu cele politice, au crescut continuu în intensitate și combativitate, au căpătat o amploare tot mai mare. Între anii 1929 și 1933, în întreaga țară au avut loc un șir de acțiuni greviste și de protest*

cuprinzînd categorii diferite ale clasei muncitoare. Chiar statistici oficiale burgheze recunosc creșterea numerică în acea perioadă a acțiunilor de luptă muncitorești; astfel, în timp ce în 1927 numărul conflictelor de muncă era de 199, în 1929 a ajuns la 317, iar numărul participanților a crescut în același interval de timp de la 61 300 la 101 500.

În cursul anilor 1931 și 1932 au fost organizate puternice greve și acțiuni de luptă în rîndul unor importante detașamente ale clasei muncitoare — metalurgiști, mineri, textiliști, muncitori din transporturi etc.

În ansamblul efervescenței revoluționare ce cuprindea țara întreagă, pe prim plan se evidențiau acțiunile viguroase ale muncitorimii ceferiste și petroliste, detașamente principale ale proletariatului român. Anii 1930—1932 și începutul anului 1933 au înregistrat puternice demonstrații ale muncitorilor ceferiști de la București, Cluj, Timișoara, Tg-Mureș, Galați, Brăila, Pașcani, Simeria, Sibiu, Dej, Iași etc.

Începutul anului 1933 a cunoscut o și mai puternică intensificare a luptelor muncitorești împotriva încercării guvernului de a aplica o nouă curbă de sacrificiu; s-au ridicat muncitorii de la Anina, Reșița, „Astra"-Arad, din întreprinderile „Industria lînei" și „Olea" din Timișoara, din fabricile textile „Copou" și „Saperstein" din Iași, muncitorii portuari din Brăila, Tulcea, Constanța, Orșova. O puternică grevă au organizat muncitorii și muncitoarele de la fabrica textilă „Saturn" din București.

La sfîrșitul lunii ianuarie și începutul lunii februarie 1933 au avut loc eroicele lupte ale muncitorilor petroliști din Valea Prahovei. Desfășurîndu-se în același timp cu luptele ceferiștilor, ele s-au influențat reciproc, au făcut să sporească forța combativă atît a acestor acțiuni, cît și a ansamblului luptelor muncitorești din acea perioadă.

Acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare au influențat și atras în luptă și alte categorii neproletare de oameni ai muncii ; au avut loc demonstrații ale învățătorilor, manifestații ale pensionarilor, iar în unele centre universitare manifestații studențești. A crescut mișcarea protestatară a unei părți însemnate a intelectualității. S-au înregistrat numeroase manifestații ale șomerilor în fața primăriilor, prefecturilor, oficiilor de plasare și a unor ministere.

La sate deveneau tot mai frecvente actele de împotrivire ale țăranilor față de impozitele și taxele împovărătoare, abuzurile și samavolniciile comise de autorități, exploatarea crîncenă la care erau supuși — ajungîndu-se în multe locuri la ciocniri cu jandarmeria și chiar la ocuparea unor pămînturi moșierești.

Acordînd o atenție deosebită organizării muncitorimii ceferiste și petroliste, partidul comunist a desfășurat o intensă activitate pentru *făurirea Frontului unic muncitoresc, de jos*, pentru *realizarea unității de acțiune a muncitorilor*, ca o condiție fundamentală a dezvoltării luptelor muncitorești. Aceasta s-a realizat prin crearea *comitetelor de acțiune*. Constituite pe regiuni, centre feroviare, ateliere, secții, aceste comitete erau alese pe baze democratice, în adunări deschise, de masa muncitorilor, reprezentîndu-i pe toți muncitorii, indiferent de apartenența lor politică — comuniști, social-democrați, membri ai altor partide sau muncitori neorganizați.

În vederea coordonării activității comitetelor de acțiune locale a fost constituit, la Conferința pe țară a ceferiștilor din martie 1932, Comitetul central de acțiune al ceferiștilor. Din însărcinarea Comitetului Central al partidului, Gheorghe Gheorghiu-Dej, ales secretar al Comitetului central de acțiune, a desfășurat în această

funcție o intensă activitate în vederea pregătirii și organizării luptelor muncitorilor ceferiști. Din Comitetul central de acțiune au făcut parte : de la Atelierele C.F.R. București — Tudor Alexandru, Bogătoiu Panait, Iancu Mihale Șulem, Nicolae D. Tudor ; de la Atelierele C.F.R. Iași — Ilie Pintilie, Crivei Mihai ; de la Atelierele C.F.R. Galați — Mîrza Constantin, Lungu Mihalache, Maxim Alexandru ; de la Atelierele C.F.R. Pașcani — Sasu Alexandru, Pintilie Constantin Nica, Picalschi Frantz ; de la Atelierele C.F.R. Cluj — Popa Emil, Mețiu Ion, Bob Ion, Bojan Pavel și alții ; în Comitetul central de acțiune erau, de asemenea, reprezentați ceferiștii din Simeria. La activitatea Comitetului central de acțiune a participat, din partea Consiliului general al sindicatelor unitare, Gheorghe Stoica ; secretar al Consiliului sindical local București a fost Dumitru Petrescu. Comitetul central de acțiune, din însărcinarea și sub îndrumarea partidului comunist, a îndeplinit rolul de organizator și conducător direct al luptei ceferiștilor.

Sufletul luptelor muncitorimii ceferiste, organizatorul și conducătorul lor a fost partidul comunist. O însemnătate hotărîtoare în pregătirea și desfășurarea luptelor a avut-o munca fără preget a organizațiilor locale ale partidului — comitetele județene și orășenești, celulele din fabrici și ateliere. Ca rezultat al unei intense munci politice și organizatorice, au fost create noi celule de partid și de U.T.C. într-un șir de ateliere și secții, și-au sporit influența și capacitatea de mobilizare celulele de partid care activau la Atelierele C.F.R.-Grivița București, la atelierele din Galați, Iași, Cluj, Dej, Pașcani etc. *Organele și organizațiile locale ale partidului, celulele din fabrici și ateliere au constituit osatura pe care s-a sprijinit desfășurarea luptelor.*

La Atelierele C.F.R.-Grivița, celula de partid cuprindea muncitori din diferite secții și ateliere, printre care: la cazangerie și lăcătușerie — Chivu Stoica, Popa Dumitru, Mardare Constantin; la turnătorie, vopsitorie, tîmplărie — Doncea Constantin, care, din însărcinarea partidului, a îndeplinit funcția de președinte al comitetului sindical și al comitetului de grevă, Constantinescu Nicolae, Hulubescu Traian; la vagoane — Bîgu Vasile, Alexandrescu Ion, Păunescu Ion, Ionescu Vasile, Ioniță Ion; la ajustaj și strungărie — Bucurescu Nicolae, Tudor Alexandru, Tudor Nicolae, Zimniceanu Nicolae; la montaj-sculărie — Georgescu Constantin, Petrache Tudor, Vențea Ion.

Din organizația U.T.C. făceau parte Constantin David, Popescu Gheorghe, Cioclu Ion, Lixandru Vasile, Marin Jianu, Vasile Roaită, Calcan Gheorghe, Constantin Putinică, Păuna Ion, Alexe Constantin, Bălțatu Vasile, Anghelache Alexandru, Arsene Stan și alții.

La activitatea comitetelor de acțiune, a comitetelor sindicale, comitetelor de fabrică și de grevă, alături de comuniști și U.T.C.-iști au participat numeroși simpatizanți ai partidului comunist, muncitori înaintați care, fără a fi fost pe atunci membri de partid, și-au adus contribuția la organizarea și desfășurarea luptelor. Printre aceștia au fost Ghidu Alexandru, Grigorescu Mihai, Barani Hugo, Eftimie Vasile, Scribnic Timotei, Naum Florea, Ionescu Nicolae, Luchievici Tudor, Șandru Ovidiu, Marin Alexandrescu, Cloțan Petre, Lefter Vasile, Tălăngescu Mihail, Stîngaciu Dumitru, Ion Teodorescu, Popescu Nicolae, Nuriceanu Dumitru și alții.

Crearea comitetelor de acțiune, a comitetelor de întreprindere, de grevă, o dată cu îmbunătățirea muncii în sindicatele legale și transformarea lor în organe active de luptă, a permis *închegarea unui puternic front al unității muncitorești, mobilizarea la luptă a maselor largi ale muncitorimii ceferiste.*

*

La 28 și 31 ianuarie 1933, muncitorii de la Atelierele C.F.R.-Grivița au organizat ieșiri demonstrative împotriva aplicării celei de-a treia „curbe de sacrificiu“ — ieșiri care au cuprins aproape 5 000 de muncitori.

Ținînd seama de gradul de radicalizare a muncitorilor ceferiști și de stadiul pregătirilor de luptă, partidul i-a mobilizat la declanșarea grevei de la 2 februarie. Cu acest prilej a fost aplicată o înaltă formă de luptă a clasei muncitoare — ocuparea întreprinderii, însoțită de organizarea unei largi mișcări de solidaritate în afară.

Concomitent cu ceferiștii de la Grivița au intrat în grevă și ceferiștii de la Nicolina-Iași, Galați, Cluj, Pașcani. În aceeași perioadă, în Valea Prahovei aveau loc puternicele lupte ale muncitorilor petroliști, care aveau un puternic ecou mobilizator în rîndurile ceferiștilor și ale întregii clase muncitoare.

Amploarea și combativitatea acțiunilor muncitorești au silit guvernul să promită satisfacerea principalelor revendicări ale ceferiștilor, printre care renunțarea la scăderea salariului cu 12%. O cucerire de mare importanță politică a clasei muncitoare a fost recunoașterea comitetului de întreprindere ca organ reprezentativ al muncitorilor.

Dar, pentru a stăvili lupta maselor populare, guvernul a decretat starea de asediu: au fost interzise comitetele de acțiune, sindicatele revoluționare și unele organizații antirăzboinice, au fost suspendate ziarele muncitorești. Din nou a fost decretată „desființarea“ partidului comunist, ceea ce însemna, în fapt, o nouă recunoaștere din partea statului burghezo-moșieresc că partidul comunist,

interzis încă din 1924, continua să acționeze în fruntea maselor muncitoare. În întreaga țară au fost operate arestări în rîndurile comuniștilor și muncitorilor revoluționari.

Răspunzînd chemării partidului, la 13 februarie au intrat în grevă ceferiștii din Cluj. Ei au ocupat atelierele, au rezistat eroic asediului și apoi asaltului armatei ; alături de ceferiști s-a aflat întreaga populație muncitoare a orașului, organizînd greve demonstrative, demonstrații de stradă, în cursul cărora s-au produs ciocniri cu poliția și jandarmeria. La 14 februarie au declarat grevă muncitorii de la Atelierele C.F.R.-Nicolina Iași. Greve demonstrative și manifestații de stradă au avut loc și la Oradea, Timișoara, Piatra Neamț etc.

Valul acțiunilor muncitorești a culminat cu eroicele lupte de la Atelierele C.F.R.-Grivița din 15—16 februarie. Înăsprirea măsurilor represive, noile arestări masive făcute în noaptea de 14—15 februarie în rîndurile conducătorilor ceferiștilor, nerespectarea cuceririlor de la 2 februarie i-au determinat pe cei aproape 8 000 de muncitori de la Grivița să intre în grevă în dimineața zilei de 15 februarie, punînd pe primul plan al revendicărilor lor obiective cu caracter net politic : imediata eliberare a celor arestați, ridicarea stării de asediu, existența liberă a comitetului de fabrică și a sindicatului, dizolvate. Muncitorii au ocupat atelierele, au organizat puternice gărzi de autoapărare și pichete de grevă. Mii și mii de muncitori din alte întreprinderi ale capitalei, mobilizați de organizațiile de partid ilegale din întreprinderi, din raioane și cartiere, s-au îndreptat spre ateliere în semn de solidaritate cu greviștii.

Lor li s-au alăturat pături largi ale populației capitalei — intelectuali, studenți, meseriași, mici comercianți, funcționari, țărani din satele apropiate, încît străzile din jurul

atelierelor deveniseră o mare de oameni. De pretutindeni soseau alimente și ajutoare pentru greviști. În numeroase întreprinderi au avut loc greve de solidaritate, întruniri zburătoare.

În fața dîrzeniei ceferiștilor și a puternicei solidarizări a populației muncitoare, guvernul a hotărît să treacă la înăbușirea în sînge a luptelor muncitorești. În dimineața zilei de 16 februarie, la refuzul muncitorilor de a părăsi atelierele, forțele represive au deschis focul. Au căzut numeroși muncitori, printre care Dumitru Popa, Maier Dumitru, Dumitrescu Ion, Vasile Roaită, Ionescu Cristea, Tobias Dumitru, Popescu Gheorghe. Mulți au fost răniți, iar peste 2 000 arestați.

În ura lor împotriva luptătorilor ceferiști și petroliști, clasele dominante au înscenat un șir de odioase procese în diferite centre ale țării — procesul din 1933—1934 de la București și Craiova, precum și procesele de la Iași, Cluj. În aceste procese au fost inculpați Gheorghe Gheorghiu-Dej, Chivu Stoica, Constantin Doncea, Dumitru Petrescu, Gheorghe Stoica, Gheorghe Vasilichi, Ilie Pintilie, Marin Ionescu, Popa Emil, Bojan Pavel și alții.

Acuzații au îndeplinit cu cinste indicația dată de partid, devenind ei înșiși acuzatori. Dînd dovadă de un înalt curaj revoluționar, de demnitate partinică, ei și-au transformat cuvîntul într-un rechizitoriu, dezvăluind în fața întregii țări adevărul despre politica claselor exploatatoare de asuprire și jefuire a maselor muncitoare și de trădare a intereselor naționale, înfățișînd țelurile urmărite de partidul comunist, apărătorul credincios al intereselor vitale ale celor ce muncesc.

Atît în timpul luptelor, cît și în timpul procesului, masele largi, categorii sociale din cele mai diferite și-au manifestat solidaritatea lor cu luptătorii ceferiști și petro-

liști în cele mai diverse forme — greve și întruniri zbuciumate de protest, demonstrații de stradă, articole și declarații de protest în presă, mesaje, moțiuni și scrisori adresate tribunalului, depozițiile sutelor de martori ai apărării. În felul acesta partidul a reușit să transforme procesul într-o mare acțiune de luptă împotriva regimului burghezo-moșieresc. Totodată, clasa muncitoare internațională, cercuri largi democratice, diferite personalități de prestigiu și-au manifestat solidaritatea cu lupta ceferiștilor; instanțelor judiciare le-au fost trimise din străinătate zeci de mii de mesaje care cereau stingerea procesului și eliberarea celor arestați.

Deși înăbușite în singe, luptele muncitorești din această perioadă, care au culminat cu luptele ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933, prin rezultatele imediate și înrîurirea profundă pe care au exercitat-o asupra vieții politice și sociale în perioada următoare, au constituit o victorie politică a clasei muncitoare din România. Clasele dominante au fost nevoite să renunțe la aplicarea planului de la Geneva, să satisfacă o parte din revendicările muncitorilor. Curbele de sacrificiu au fost înlăturate, consilierii și experții străini au trebuit să fie retrași. Guvernul fascizant al lui Vaida, purtînd oprobriul opiniei publice, a demisionat în toamna aceluiași an.

Clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, s-a afirmat cu putere pe scena istoriei noastre naționale ca forța cea mai înaintată a societății, avangarda luptei întregului popor muncitor împotriva subjugării imperialiste și a dominației monopolurilor străine, împotriva pericolului de fascizare a țării, pentru o viață mai bună, pentru libertate, democrație, independență și suveranitate națională. Aceasta a făcut să crească rolul clasei muncitoare, prestigiul și autoritatea partidului comunist în rîndurile celor ce muncesc.

Pentru clasa muncitoare, ansamblul luptelor desfășurate în această perioadă, învățămintele luptei ceferiștilor și petroliștilor au constituit o înaltă școală de educație revoluționară.

O mare însemnătate au avut luptele muncitorești din acești ani *pentru activitatea și dezvoltarea partidului comunist.* Ele au îmbogățit considerabil experiența partidului, au scos la iveală noi forme și metode de organizare a unor acțiuni revoluționare de mare amploare. Luptele au dus la întărirea partidului prin legarea sa strînsă de detașamentele de bază ale clasei muncitoare, prin intrarea în rîndurile partidului a numeroase elemente proletare dintre cele mai combative. În timpul acestor mari bătălii de clasă s-au format și afirmat cadre proletare de partid, strîns legate de mase și apropiate frămîntărilor acestora, care au adus un suflu nou, proletar, în partid.

Mișcarea grevistă a muncitorilor din Atelierele C.F.R. a avut un caracter larg, de masă. Ea n-a cuprins însă și alte categorii ale muncitorilor feroviari, ca, de pildă, cei din serviciile de Tracțiune și Mișcare. Unele organizații ale partidului nu au reușit să organizeze acțiuni de luptă de mai mare amploare, pe măsura avîntului revoluționar și a hotărîrii de luptă care însuflețea masele.

Luptele muncitorești din anii crizei economice au avut o mare importanță internațională, ocupînd un loc de frunte între acțiunile proletariatului mondial din această perioadă. Fiind prima mare acțiune a proletariatului după instaurarea hitlerismului în Germania, luptele ceferiștilor și petroliștilor au arătat că clasa muncitoare se ridică cu eroism împotriva ofensivei reacțiunii imperialiste. Numeroase partide comuniste și organizații muncitorești au subliniat importanța luptelor proleta-

riatului român pentru îmbogățirea tezaurului de experiență revoluționară a mișcării muncitorești internaționale „In această perioadă — se arăta într-un apel al Comitetului internațional al muncitorilor feroviari — lupta eroică a muncitorilor feroviari români este un semnal. Pentru muncitorii feroviari din toate țările, ea este dovada că forța clasei muncitoare este imensă și de neînvins atunci cînd este unită, avînd la bază frontul unic revoluționar".

*

Cauza pentru care clasa muncitoare a luptat cu eroism timp de decenii a biruit în România. Clasa muncitoare, dintr-o clasă exploatată, asuprită, a devenit clasă conducătoare în stat. Sub conducerea partidului comunist, poporul român, în frunte cu clasa muncitoare a instaurat propria sa putere, a dobîndit o independență reală, deplină, a lichidat pentru totdeauna orice exploatare a omului de către om, a asigurat victoria deplină a socialismului în patria noastră — Republica Socialistă România.

Tradițiile revoluționare ale poporului, amintirea eroicelor lupte ale proletariatului însuflețesc poporul nostru în munca plină de abnegație pe care o desfășoară pentru înfăptuirea programului multilateral de dezvoltare a României socialiste, adoptat de Congresul al IX-lea al partidului, pentru desăvîrșirea construcției socialiste și ridicarea patriei pe trepte tot mai înalte ale progresului, bunăstării și civilizației.

N. RĂDULESCU

„SCÎNTEIA" NR. 6 893 DIN 16 FEBRUARIE 1966

30 DE ANI DE LA ALEGERILE PARLAMENTARE PARȚIALE DIN FEBRUARIE 1936 IN JUDEȚELE HUNEDOARA ȘI MEHEDINȚI

O LUMINOASĂ PAGINĂ DE ISTORIE

S-au împlinit 30 de ani de la un moment remarcabil din istoria luptei forțelor democratice, populare, conduse de Partidul Comunist Român pentru apărarea intereselor clasei muncitoare și ale întregului popor muncitor — victoria frontului comun democratic în alegerile parlamentare parțiale desfășurate în 1936 în județele Hunedoara și Mehedinți.

In pofida repetatelor „interziceri" ale partidului comunist — interziceri care, prin ele însele, nu făceau decît să confirme imposibilitatea înăbușirii activității partidului — în pofida condițiilor deosebit de grele, a ilegalității adînci, a prigoanei și persecuțiilor, a deșănțatei propagande anticomuniste, aceste alegeri au prilejuit o elocventă afirmare a voinței maselor largi de la orașe și sate și a încrederii lor în partid, a influenței partidului în mase.

Este meritul partidului comunist de a fi militat pentru gruparea și unirea într-un front larg a forțelor democratice, progresiste, patriotice, de a fi îndeplinit un rol esențial în realizarea unității lor de acțiune, pe baza unor țeluri comune, corespunzătoare intereselor fundamentale ale patriei și poporului muncitor.

Este un moment important, bogat în învățăminte, o pagină plină de interes din istoria celor 45 de ani de viață și de luptă ai partidului nostru.

*

Eroicele lupte muncitorești din anii crizei economice mondiale a sistemului capitalist, care au culminat cu marile bătălii de clasă din 1933 ale ceferiștilor și petroliștilor, au constituit o puternică expresie a hotărîrii de luptă a clasei muncitoare și a unor largi pături sociale împotriva exploatării capitaliste, a subjugării imperialiste și dominației monopolurilor străine, pentru libertate, democrație, independență și suveranitate națională.

O dată cu ieșirea din criza din 1929—1933, economia României a pășit pe drumul unei înviorări relative, deși anumite efecte ale crizei se mai făceau încă simțite în gradul ridicat de nefolosire a capacităților de producție dintr-un șir de ramuri industriale, în existența unui număr masiv de șomeri, în persistența manifestărilor de criză agrară etc.

Concomitent, pe plan politic se conturează un proces de polarizare : sub impulsul luptelor muncitorești, are loc în întreaga țară o crescîndă afirmare a forțelor democratice, patriotice, antifasciste. Sporește însă și pericolul fascismului ; susținute, sprijinite și încurajate fățiș de Germania hitleristă, organizațiile fasciste se manifestă cu agresivitate crescîndă pe scena vieții politice. În același timp, pe plan extern, din partea Germaniei hitleriste și a aliaților ei, se conturau tot mai clar grave amenințări la adresa suveranității, independenței naționale și integrității teritoriale a României, cu primejdiile de subjugare și dezmembrare a țării, de atragere a ei în aventuri agresive.

În aceste condiții, clasa muncitoare, militînd pentru satisfacerea revendicărilor ei economice, s-a afirmat ca

principala forță în lupta pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, împotriva pericolului fascist, pentru apărarea independenței și suveranității țării. Ei i se raliau țărănimea și celelalte categorii și pături sociale — intelectualitatea, funcționărimea, micii meseriași, în general păturile mijlocii. Tot mai puternic se manifesta voința maselor populare de a asigura dezvoltarea țării pe calea democrației, a independenței naționale, păcii și progresului.

Un proces de ascuțire a contradicțiilor avea loc în rîndul claselor exploatatoare. În timp ce cercurile cele mai reacționare, cele mai antidemocratice, se orientau fățiș spre fascism, spre sprijinirea Gărzii de fier și a altor organizații fasciste — coloana a V-a a hitlerismului în România —, importante părți ale burgheziei își manifestau tot mai activ neliniștea față de ascensiunea pericolului fascist, erau alarmate de uneltirile revanșarde ale Germaniei hitleriste și aliaților săi, de perspectiva aservirii țării intereselor hitlerismului și tîrîrii ei într-un război împotriva U.R.S.S. Presiunea maselor populare, ca și ascuțirea contradicțiilor în rîndurile burgheziei s-au răsfrînt și în interiorul partidelor politice burgheze, făcînd să crească numărul celor care se pronunțau pentru colaborare și acțiuni comune cu forțele democratice, antifasciste. Situîndu-se pe poziții patriotice, o serie de oameni politici de seamă din rîndul burgheziei au luat poziție fățișă împotriva Germaniei hitleriste și a organizațiilor fasciste din interior, ceea ce avea să și ducă, în anii următori, la asasinarea de către legionari a unor personalități ca N. Iorga, V. Madgearu, A. Călinescu.

În aceste împrejurări, Partidul Comunist Român și-a concentrat eforturile spre desfășurarea unei largi activități de masă, spre dezvoltarea contactelor și legăturilor cu diverse organizații, grupări și forțe politice care pu-

teau să-și aducă aportul la realizarea unui front comun de luptă pentru stăvilirea pericolului fascist intern, în creștere, pentru stringerea laolaltă a forțelor sociale interesate în propășirea democratică a țării, în apărarea independenței și suveranității naționale. Bizuindu-se pe experiența prețioasă a luptelor din perioada 1929—1933, P.C.R. a reușit, în anii ce au urmat, să-și extindă colaborarea cu o serie de grupări și organizații politice democratice, să stabilească și să-și lărgească legăturile cu diferite fracțiuni ale forțelor politice burgheze, cu un mare număr de personalități cu orientare democratică, patriotică.

*

Alegerile parlamentare parțiale din februarie 1936, în județele Hunedoara și Mehedinți, au prilejuit o înfruntare a principalelor forțe sociale de pe arena vieții politice a României din acea vreme. Ele au verificat eficacitatea luptei unite a forțelor democratice, care au acționat în comun și, în ciuda tuturor persecuțiilor, a falsurilor și fraudelor electorale, au obținut victoria în alegeri.

Activitatea comuniștilor în aceste județe — cu o compoziție a populației marcată de puternicul centru muncitoresc al Hunedoarei și de un ridicat procent de țărănime săracă în Mehedinți — și-a găsit expresia în dezvoltarea unui șir de acțiuni revoluționare, ca grevele și demonstrațiile minerilor Văii Jiului, metalurgiștilor Hunedoarei și Călanului, feroviarilor, muncitorilor portuari și de la șantierele navale din Turnu Severin, mișcările altor categorii și pături sociale din cele două județe, în special ale țărănimii. În județul Hunedoara, la începutul anului 1933, în atmosfera creată de puternica ridicare la luptă a muncitorimii, s-a constituit Frontul plugarilor, organizație democratică a țărănimii, avînd în frunte pe eminentul om de stat și patriot dr. Petru Groza.

Printre primele succese înregistrate în acțiunea de raliere pe o platformă comună a forțelor democratice din țara noastră s-a înscris, în septembrie 1935, semnarea, pe baza unui program de luptă antifascistă, a acordului de la Băcia (jud. Hunedoara) între Frontul plugarilor și Madosz. El a fost urmat, la scurtă vreme, de semnarea la București a unui acord asemănător între Blocul democratic și Partidul socialist (Popovici).

Răspunzînd chemării P.C.R., reprezentanții organizațiilor semnatare ale acestor acorduri, întruniți la Țebea (jud. Hunedoara), au semnat la 6 decembrie 1935 textul unui acord de luptă democratică, antifascistă. Cu acest prilej, în întreg județul au avut loc mari întruniri antifasciste, cu participarea a mii de muncitori, țărani, precum și intelectuali din partea locului ori sosiți din alte județe ale țării ; la aceste întruniri au luat cuvîntul reprezentanți ai organizațiilor semnatare ale acordului de la Țebea — dr. Petru Groza, Petre Constantinescu-Iași, Athanase Joja, Constantin Popovici, Romulus Zăroni, Miron Belea, precum și numeroși muncitori metalurgiști, mineri, țărani și intelectuali hunedoreni, precum și reprezentanți ai oamenilor muncii din județele învecinate.

La începutul anului 1936, în condițiile pregătirii alegerilor parlamentare parțiale ce urmau să aibă loc în județele Hunedoara și Mehedinți, P.C.R. și-a intensificat activitatea pentru închegarea unui Front comun al forțelor democratice, pentru atragerea pe o platformă comună a diferitelor grupări politice, pături, categorii sau grupuri sociale în raport cu aspirațiile lor democratice, patriotice. După ralierea, în județul Hunedoara, a Blocului democratic, Frontului plugarilor, Madosz-ului și partidului socialist, iar în județul Mehedinți a Blocului demo-

cratic și Partidului socialist, în ambele județe s-au alăturat Frontului comun democratic organizațiile locale ale Partidului social-democrat.

Aderarea acestor organizații avea o profundă semnificație, asigurînd participarea în alegeri, pe baza unității de acțiune, a organizațiilor partidelor muncitorești.

Frontului comun democratic i s-au alăturat organizațiile național-țărăniste din cele două județe. Acesta era un rezultat al presiunii exercitate de jos, de masa membrilor acestui partid, în acele momente în care în fața poporului român se puneau probleme hotărîtoare pentru apărarea democrației, a independenței și însăși ființei sale naționale.

În eforturile pentru făurirea Frontului comun democratic, ca și în alte acțiuni desfășurate în acei ani, P.C.R. s-a sprijinit pe activitatea organizațiilor de masă legale, create de el sau aflate sub conducerea ori influența sa, printre care Blocul democratic, Comitetul național antifascist, Frontul studențesc democrat, Frontul feminin și alte organizații care, alături de comuniști, grupau exponenți ai celor mai diferite clase și pături sociale, militanți antifasciști, numeroase personalități proeminente ale vieții cultural-științifice din țara noastră. Perioada dintre luptele muncitorești din 1929—1933 și pînă la instaurarea dictaturii regale, în februarie 1938, a cunoscut crearea a numeroase organizații prin care partidul, folosind formele de luptă legale și semilegale, își lărgea contactele cu cercuri democratice, atrăgea sub influența sa noi categorii sociale, organiza acțiuni de masă, care constituiau *mărturia de netăgăduit a unei pronunțate dispoziții democratice, antifasciste, a principalelor forțe sociale.*

Partidele și organizațiile raliate Frontului comun democratic au căzut de acord ca în alegeri să susțină o platformă comună, axată pe prevederile acordului de la Țebea, cuprinzînd : *ridicarea stării de asediu și cenzurii, interzicerea activității organizațiilor fasciste, libertatea de organizare și întrunire, eliberarea comuniștilor și antifasciștilor arestați, combaterea scumpetei și fiscalității excesive, rezolvarea datoriilor agricole în folosul țărănimii, apărarea păcii, lupta împotriva tendințelor agresive ale Germaniei hitleriste și aliaților ei etc.*

Campania electorală s-a caracterizat, atît în județul Hunedoara, cît și în Mehedinți, prin organizarea unor largi întruniri la care au participat zeci de mii de cetățeni, de diferite categorii sociale și apartenențe sau convingeri politice, muncitori, țărani, intelectuali etc., tineri și vîrstnici — fie comuniști, social-democrați, socialiști, membri ai Blocului democratic, Frontului plugarilor, Madosz-ului, membri ai Partidului național-țărănesc sau ai altor partide și organizații. În cursul acestor întruniri au fost propuși să candideze în alegeri din partea Frontului comun al forțelor democratice în județul Hunedoara, Ghiță Pop, iar în Mehedinți, dr. Nicolae Lupu.

Este caracteristic că la aceste întruniri, la Hunedoara, Turnu-Severin, Petroșeni, Deva, Lupeni, Lonea, Aninoasa, într-un număr mare de sate din cele două județe (Vețel, Leșnic, Săcărimb, Stănija, Bejan, Gurasada, Băcia, Țebea, Stignița, Corcova, Oprișor, Almăjelu ș.a.), participanții au manifestat nu numai pentru victoria în alegeri a candidaților Frontului comun, ci și pentru revendicările de ordin politic cuprinse în platforma Frontului comun democratic. În cadrul acestor întruniri au vorbit reprezentanți ai tuturor forțelor politice raliate, între care Ilie Pintilie, Nicolae Cristea, Constantin Trandafirescu, Vasile Bîgu, Mihail Macavei, dr. N. Lupu, Petre Andrei, Mihail Ghelmegeanu etc.

Campania electorală a mobilizat nu numai efortul forțelor democratice din cele două județe, ci și din numeroase alte centre ale țării. În capitală și în numeroase alte localități s-au desfășurat, în perioada premergătoare alegerilor, o serie de acțiuni prin care masele și-au exprimat adeziunea la lupta forțelor democratice din cele două județe și au manifestat pentru victoria lor în alegeri.

Atît în județul Hunedoara, cît și în județul Mehedinți, forțele democratice au dus o luptă susținută împotriva organizațiilor fasciste, răspunzînd propagandei lor șovine, protestînd contra tolerării tacite sau chiar a sprijinului fățiș manifestate de guvernul liberal față de bandele huliganice, care atacau pe militanții democrați, se dedau la acte de provocare și intimidare. De fapt, alegerile din cele două județe deveniseră terenul unei confruntări a raportului de forțe pe un plan mult mai larg. Presa vremii relata aproape zilnic despre sosirea de trenuri încărcate cu „forțe de șoc“ ale organizațiilor fasciste, echipate cu arme, ghioage, ciomege. Incidentele se țineau lanț, încît, pînă la urmă, au fost mobilizate forțe speciale jandarmerești și din cadrul Regimentului 8 artilerie de la Craiova ; forțele polițienești și armata au ridicat baricade pe străzi.

În această atmosferă de luptă, nelăsîndu-se intimidați, în dimineața zilei de 18 februarie 1936, grupuri masive de muncitori, țărani și intelectuali s-au prezentat în fața urnelor votînd pentru reprezentanții forțelor democratice. Obținînd în județul Hunedoara 31 965 de voturi, cu peste 7 000 mai multe decît candidatul partidului liberal, aflat la guvern, și cu peste 24 000 mai multe decît candidatul gogo-cuzist, forțele democratice au ieșit învingătoare. Această victorie a fost întărită de rezultatul alegerilor din Mehedinți, unde candidatul forțelor democratice a obținut 20 867 de voturi, cu aproape 3 000 mai mult decît obținuseră la un loc candidatul partidului liberal și cel gogo-cuzist, și cu peste 11 000 mai multe decît candidatul desidenței liberale a lui George Brătianu, care milita pentru intrarea țării în orbita Germaniei hitleriste.

Rezultatele alegerilor au fost primite cu satisfacție de masele largi populare, de întreaga opinie publică democratică din țara noastră. Referindu-se la aceste rezultate, ziarul „Adevărul“ din 23 februarie 1936 scria : „Hunedoara și Mehedinți sînt afirmarea materială, sensibilă, decisivă a revirimentului în opinia publică, întoarsă sistemului de brutalizare și înfeudare a țării în sfera fascisto-hitleristă. Am înregistrat cea mai frumoasă izbîndă a democrației române din ultima vreme“.

*

Victoria obținută de forțele democratice în alegerile din județele Hunedoara și Mehedinți a demonstrat că în țara noastră existau în acea perioadă mari posibilități de unire a tuturor forțelor democratice, de închegare a unui larg front popular antifascist.

Succesul repurtat în alegeri de Frontul comun democratic a îmbogățit experiența de luptă a partidului, a contribuit la creșterea influenței sale în mase, a dus la apropierea de partid a unor largi cercuri democratice.

Această experiență, legăturile noi, întinse, pe care și le-a creat în această perioadă cu diferite grupări și oameni politici au fost deosebit de utile partidului în anii ce au urmat, în lupta împotriva dictaturii antonesciene în timpul celui de-al doilea război mondial, în eforturile pentru realizarea Frontului unic muncitoresc, pentru unirea tuturor forțelor patriotice, populare, pentru apărarea independenței și suveranității naționale și organizarea insurecției naționale antifasciste din august 1944 care a deschis o nouă eră în istoria țării noastre.

Partidul Comunist Român dă o înaltă apreciere tradiţiilor de luptă ale poporului român, cinsteşte momentele care au marcat pagini luminoase în istoria noastră naţională. O asemenea pagină au înscris-o în februarie 1936 muncitorimea, ţărănimea şi intelectualitatea hunedoreană şi mehedinţeană, forţele democratice, antifasciste, sub îndrumarea comuniştilor.

Amintirea unor asemenea luminoase momente ale istoriei partidului şi poporului nostru ne mobilizează astăzi şi mai activ în munca pentru înfăptuirea obiectivelor însufleţitoare stabilite de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, pentru desăvîrşirea construcţiei socialiste în România, pentru înflorirea multilaterală a patriei.

GH. I. IONIŢA

„SCÎNTEIA" NR. 6 922 DIN 17 MARTIE 1966

30 DE ANI DE LA MARILE MANIFESTAŢII DIN CAPITALĂ

UN REMARCABIL EPISOD AL LUPTEI ANTIFASCISTE A POPORULUI

Partidul Comunist Român, întregul nostru popor acordă o înaltă preţuire tradiţiilor mişcării revoluţionare şi democratice din ţara noastră, relevă momentele de seamă ale luptei desfăşurate de clasa noastră muncitoare şi de celelalte forţe populare, patriotice pentru libertate şi progres, pentru independenţa şi suveranitatea patriei. Un episod semnificativ în acest sens îl constituie marile demonstraţii populare, antifasciste din capitală, de la sfîrşitul lunii mai a anului 1936, de la care s-au împlinit 30 de ani.

*

Perioada care a urmat după luptele muncitoreşti din 1933, în cadrul cărora clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, s-a afirmat cu putere ca stegarul intereselor fundamentale ale întregului popor, s-a caracterizat prin dezvoltarea unei largi mişcări de masă antifasciste.

Aşa cum se arată în expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea partidului, *„în aceste împrejurări, Partidul Comunist din România, exprimînd interesele vitale ale maselor largi, militează activ pentru unirea tuturor forţelor democratice*

şi patriotice ale poporului, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii ţării".

Realizarea în această perioadă de către partidul comunist a unor acţiuni de front unic cu organizaţii ale P.S.D., a unor acţiuni comune cu Partidul socialist unitar (dr. L. Ghelerter), Partidul socialist (C. Popovici) a contribuit la întărirea rolului şi a influenţei clasei muncitoare în viaţa politică a ţării.

În acelaşi timp, partidul a stabilit legături cu diferite organizaţii şi fracţiuni politice burgheze, cu dizidenţe şi organizaţii locale şi cu organizaţii de tineret ale P.N.Ţ., cu Partidul radical ţărănesc (Iunian), Partidul conservator (Gr. Filipescu), cu care a dus tratative în vederea organizării de acţiuni comune contra pericolului fascist.

Deşi în acea perioadă unele ramuri industriale cunoşteau o anumită înviorare, situaţia maselor muncitoare continua să fie deosebit de grea; aflîndu-se la guvernămînt, Partidul liberal sporeşte cheltuielile militare, care aruncă noi poveri asupra maselor; cresc impunerile fiscale, „taxele de consumaţie", şomajul continuă să bîntuie, se ţin lanţ „executările silite" ale meseriaşilor, meşteşugarilor, în timp ce la sate se aplică o politică de aşa-zisă „stabilizare a preţurilor", dar care în realitate aducea noi biruri ţărănimii, paralel cu subvenţiile de stat acordate moşierilor şi marilor exportatori.

Nemulţumirile determinate de această politică se împleteau cu îngrijorarea maselor populare faţă de acţiunile agresive ale Germaniei hitleriste, care ocupase prin forţă Renania şi îşi enunţa planurile de revanşă împotriva Franţei, de împărţire a Cehoslovaciei şi anexare a Austriei, de cucerire a Danzigului şi atacare a Poloniei, de subjugare a ţărilor din sud-estul Europei, de dezlănţuire a agresiunii contra Uniunii Sovietice.

Caracteristic pentru acea perioadă era faptul că personalităţi proeminente ale vieţii publice care se situau pe poziţii patriotice, diferite organizaţii, cercuri largi ale opiniei publice, oameni care pînă atunci se ţinuseră departe de politică erau tot mai mult atraşi în viltoarea luptei antifasciste, împotriva agenturii hitlerismului în ţara noastră — organizaţia teroristă Garda de fier —, împotriva planurilor agresive ale Germaniei hitleriste, care periclitau însăşi existenţa României ca stat independent şi suveran, însăşi fiinţa naţională a poporului român.

Una din aceste organizaţii cu orientare democratică era şi gruparea condusă de Dem. I. Dobrescu, om politic burghez, care-şi cîştigase o anumită popularitate prin activitatea edilitar-urbanistică desfăşurată în perioada 1928—1933 ca primar al capitalei. Exclus din P.N.Ţ. pentru că organizase unele acţiuni de protest contra proastei gospodăriri a oraşului, contra cenzurii şi stării de asediu, Dem. I. Dobrescu formase o dizidenţă naţional-ţărănistă de stînga.

Dem. Dobrescu a iniţiat crearea unor „comitete cetăţeneşti" (pe lîngă primăriile de sector) în sprijinul unor nevoi imediate ale cetăţenilor — construirea de locuinţe ieftine, canalizare, iluminatul electric, pavarea străzilor, asistenţa medicală pentru familiile nevoiaşe, şcoli etc., combaterea abuzurilor de tot felul din administraţia de stat, a speculei, a incorectitudinii care domnea în numeroase servicii publice.

Dispoziţia antifascistă a maselor, cărora le deveneau tot mai clare gravele primejdii pe care le aducea cu sine ascensiunea fascismului, şi-a pus amprenta şi asupra activităţii comitetelor cetăţeneşti, ducînd la obiective şi acţiuni care depăşeau cadrul lor iniţial gospodăresc-edilitar; pornind de la probleme ale traiului de zi cu zi, aceste comitete au cunoscut un proces evolutiv, în scurt timp

revendicările de ordin politic, de apărare a libertăților democratice, de combatere a primejdiei fascismului ajungînd să ocupe un loc tot mai important în activitatea lor.

Această evoluție s-a datorat într-o însemnată măsură influenței exercitate de Partidul Comunist Român. P.C.R. a trimis membri de partid și simpatizanți să lucreze în cadrul acestor comitete, pentru a le activiza, pentru a imprima o orientare și un caracter combativ activității lor, pentru a clarifica maselor necesitatea legării revendicărilor de ordin imediat cu obiectivele majore ale luptei împotriva fascismului, pentru democrație, pentru independența patriei, pentru pace.

Paralel cu activitatea desfășurată în interiorul comitetelor, în rîndurile membrilor lor, P.C.R. a stabilit contacte prin delegați ai săi, între care Ilie Pintilie și Vasile Bîgu, cu președintele comitetelor cetățenești, Dem. Dobrescu, în vederea unor acțiuni comune ale forțelor democratice.

În ziua de 24 mai 1936 a fost convocată o întrunire publică a comitetelor cetățenești în sala „Tomis" din capitală. Manifestele difuzate cu cîteva zile înainte și anunțurile din presă arătau că scopul întrunirii este : „Demascarea fascismului în România ca trădător, discuții în jurul unei mari acțiuni pentru îmbunătățirea regimului deținuților politici și citirea statutului comitetelor cetățenești".

Forța de mobilizare a P.C.R., acțiunea desfășurată în mase de către membrii de partid și simpatizanții comuniști și-au pus amprenta asupra acestei întruniri, la care numărul participanților s-a ridicat — după cum arătau „Dimineața" și „Adevărul" — la circa 25 000 de oameni. Încă de la orele 9 dimineața, coloane de oameni au început să se reverse, din cartierele capitalei, spre locul întrunirii. Masele au ocupat sala, cele două curți, ca și străzile înconjurătoare, blocînd complet circulația.

În mijlocul maselor, prin cuvîntul lor mobilizator, comuniștii însuflețeau pe participanți — străzile vuiau de lozincile strigate din mii de piepturi : „Jos fascismul !", „Trăiască Frontul democratic !", „Vrem pace !", „Jos starea de asediu și cenzura !", „Vrem trai ieftin !". Poliția a încercat să-i risipească pe manifestanți, dar intervenția ei n-a făcut decît să-i îndîrjească și mai mult. Timp de două ore și jumătate a durat defilarea coloanelor prin fața primăriei sectorului de Negru. Toată întinderea Căii Călărași, de la str. Sf. Vineri pînă la str. Lucaci, era o mare de capete.

Caracterul tot mai pronunțat politic antifascist pe care-l căpăta activitatea comitetelor cetățenești s-a reflectat și în faptul că după aprobarea statutului a fost aleasă o comisie de apărare a deținuților politici și de îmbunătățire a regimului din închisori, în care se aflau și numeroși militanți comuniști, în fruntea comisiei fiind personalități ca dr. C. I. Parhon, Radu Olteanu etc.

Ziarul „Dimineața" a calificat acțiunea din 24 mai drept o *„mare întrunire pentru democrație"*, relevînd faptul că *„în capitală există o mare forță de luptă democratică și antifascistă"*.

Ulterior, comitetele cetățenești și-au continuat activitatea, organizînd acțiuni pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației, participînd la manifestările antifasciste, la ripostele împotriva bandelor fasciste care se dedau la atacuri contra sediilor organizațiilor muncitorești și democratice, la manifestările pentru pace organizate în toamna lui 1936 de Comitetul național al reuniunii universale pentru pace, împotriva agitațiilor revizioniste revanșarde ale Germaniei hitleriste și aliaților ei, care vizau integritatea teritorială a României.

În cursul anilor 1936—1937 s-au ținut lanț întrunirile și demonstrațiile muncitorimii, țărănimii, meseriașilor,

funcționarilor, salariaților publici — întruniri și demonstrații în care și-a găsit expresie starea de spirit antifascistă a maselor. Este interesant de relevat că, de multe ori, ca rezultat al influenței exercitate de comuniști, chiar și manifestații sau întruniri care erau convocate de partidele burgheze depășeau cu mult, prin combativitatea antifascistă a maselor, cadrul și caracterul preconizat de organizatorii lor.

Concludente în acest sens au fost întrunirile și demonstrațiile convocate de P.N.Ț., care au avut loc la cîteva zile după manifestația comitetelor cetățenești, la 31 mai 1936, la București, ca și la Iași, Bacău, Cernăuți, Vaslui, Bîrlad, Craiova, Focșani.

Partidul național-țărănist se afla pe atunci în opoziție și lupta pentru a ajunge la putere ; urmărindu-și propriile scopuri, el a trebuit să țină seama de starea de spirit antifascistă a maselor, care, de altfel, își găsea reflectare și în poziția unor elemente de stînga din partid și chiar din conducerea sa. Platforma P.N.Ț. din acea perioadă — combătînd politica partidului liberal, ale cărui vîrfuri se orientau spre încurajarea fascismului — era puternic influențată de hotărîrea cu care cele mai largi pături și categorii sociale se pronunțau împotriva pericolului legionar, își exprimau îngrijorarea față de intensificarea pregătirilor de război ale Germaniei și aliaților ei.

În această ambianță politică, P.N.Ț. a convocat întrunirile din 31 mai.

Apreciind că aceste întruniri pot să constituie prilejuri de largă exprimare a sentimentelor antifasciste ale maselor populare, Partidul Comunist Român și-a fixat ca sarcină să exercite o cît mai puternică înrîurire asupra desfășurării lor, spre a le imprima un caracter combativ sub semnul luptei pentru făurirea Frontului popular antifascist.

Desfășurînd o intensă activitate de mobilizare, P.C.R. a dat cuvînt de ordine membrilor de partid și simpatizanților comuniști să participe la manifestația programată de P.N.Ț. și să antreneze mase cît mai largi ale muncitorimii, meseriașilor, funcționarilor, studenților, femeilor. C.C. al P.C.R. a lansat un manifest special destinat, prin care chema muncitorimea organizată în sindicate, țărănimea, membrii de rînd ai celorlalte partide, organizații, grupări sau fracțiuni politice ori fără de partid *„să vină cu toții la adunările Partidului național-țărănesc de la 31 mai și să le transforme în adunări și demonstrații ale întregului popor român“* pentru apărarea democrației, împotriva organizațiilor fasciste. *„Demonstrați pentru dizolvarea și dezarmarea organizațiilor fasciste și cereți arestarea șefilor lor* — se spunea în manifestul organizației P.C.R. București. — *Demonstrați pentru ridicarea cenzurii și stării de asediu, pentru încetarea prigoanei contra organizațiilor muncitorești și democratice“.*

Din însărcinarea P.C.R. au fost organizate gărzi muncitorești de autoapărare care să respingă orice provocare huliganică ; a fost luată legătura cu reprezentanți ai P.S.D., ai sindicatelor și ai altor organizații muncitorești și democratice, cu delegați ai muncitorilor din întreprinderile capitalei. Organele siguranței semnalau, în raportul lor din 26 mai 1936 că *„conducerea P.C.R. a dat dispoziții organizațiilor ilegale și celor legale... să concentreze pe muncitorii din toate întreprinderile industriale, metalurgice, textile și în special de la căile ferate, pe unde există formațiunile acestor organizații, la demonstrația de la 31 mai 1936“.*

Avînd un larg caracter de masă, demonstrația a reunit oameni din cele mai variate categorii sociale. Din primele ore ale dimineții au început să se formeze în diferite puncte ale capitalei coloane de cetățeni, care se îndreptau spre

Piața Romană, unde, în fața unei tribune improvizate, avea să aibă loc defilarea. Împrăștiați în coloane, în masa demonstranților, comuniștii și simpatizanții P.C.R., uteciștii înflăcărau prin cuvîntul lor pe participanți, îi antrenau să manifesteze pentru unitatea forțelor antifasciste, pentru lozinca Frontului popular.

Și, într-adevăr, manifestația s-a transformat într-o puternică și combativă demonstrație antifascistă de masă, sub semnul Frontului popular și al unității forțelor democratice. Se scandau lozinci ale P.C.R. : *„Vrem primatul muncii și ieftinirea traiului !"*, *„Jos cenzura și starea de asediu !"*, *„Trăiască democrația !"*, *„Jos hitlerismul !"*, *„Trăiască pacea !"*, *„Vrem guvern de Front popular !"*, *„Jos războiul !"*. Rapoartele polițienești informau că *„printre organizațiile de sector* (ale P.N.Ț.) *erau intercalate secții de comuniști, care au defilat cu pumnul strîns, cu placarde, scandînd lozinci ale partidului comunist"*.

Este interesant de arătat că la manifestație s-a făcut auzit direct și cuvîntul partidului comunist, în ciuda condițiilor de adîncă ilegalitate în care se afla. Potrivit indicațiilor date de partid, la un moment dat, în cursul demonstrației, un grup de membri de partid l-a ridicat pe umeri în Piața Romană pe muncitorul comunist C. Trandafirescu, care, proteguit prin masa manifestanților de poliție și agenții siguranței, a luat cuvîntul deschis în numele Partidului Comunist Român, adresînd, în fața mulțimii, conducătorilor P.N.Ț. un apel la acțiune unită contra pericolului fascist, pentru făurirea unui larg front democratic.

Încercările unor bande fasciste de a provoca incidente au primit riposta cuvenită, fasciștii fiind puși pe fugă de către manifestanți și de gărzile muncitorești de autoapărare.

Cotidienele vremii au scris pe larg despre desfășurarea demonstrației, relevînd semnificația ei politică. Chiar și

numai titlurile articolelor apărute sînt edificatoare : *„Peste o sută de mii de cetățeni au defilat pe străzile capitalei"* („Dimineața"), *„Împotriva dictaturii și pentru apărarea libertăților democratice"* („Zorile"). Ziarul „Facla" scria că *„mulțimile au înțeles că nu e vorba de o banală întrunire publică, al cărui scop exclusiv să fie venirea național-țărăniștilor la putere, ci de o manifestație a Frontului popular..., care încearcă a se realiza și la noi"*.

Organul C.C. al P.C.R., „Scînteia", din 1 iunie 1936 aprecia că *„marea manifestație populară din 31 mai a fost, după alegerile județene, cea mai puternică manifestare de front popular. Masele antifasciste și-au dat mîna, au demonstrat în comun, unindu-și organizațiile în aceeași bătălie"*.

Puternicele acțiuni de luptă din această perioadă au ilustrat starea de spirit antifascistă a maselor largi populare, hotărîrea ce le însuflețea de a apăra democrația, independența și suveranitatea țării. Activitatea lor a constituit încă o confirmare a justeței aprecierii partidului comunist potrivit căreia în acea perioadă și în anii următori existau condiții deosebit de favorabile de unire a tuturor forțelor antifasciste, patriotice în lupta pentru apărarea intereselor vitale ale poporului român.

I. IACOȘ

cercetător științific la Institutul
de studii istorice și social-politice
de pe lîngă C.C. al P.C.R.

„SCÎNTEIA" NR. 7 000 DIN 4 IUNIE 1966

Constantin Mănescu *Iancu Olteanu*	GREVA GENERALĂ DIN OCTOMBRIE 1920	5
Gheorghe Stoica *Mihail Cruceanu*	MOMENTE DIN PERIOADA CONGRESULUI I AL P.C.R.	16
Constantin Pîrvulescu *Mihai Burcă*	MĂREȚELE TRADIȚII INTERNAȚIONALISTE ALE PARTIDULUI	30
Vasile Vîlcu *Ion Popescu-Puțuri*	MOMENTE DIN ACTIVITATEA P.C.R. ÎN PREAJMA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL	42
Ștefan Voitec	DIN ISTORIA LUPTEI PENTRU UNITATEA CLASEI MUNCITOARE	57
Alexandru Sencovici	P.C.R. — MILITANT CONSECVENT PENTRU FĂURIREA FRONTULUI UNIC MUNCITORESC	70
Ada Gregorian *Nicolae Popescu*	Luptele din 1933 ale muncitorilor petroliști din Valea Prahovei. O PAGINĂ EROICĂ DIN ISTORIA MIȘCĂRII NOASTRE MUNCITOREȘTI	81
N. Rădulescu	Luptele din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorilor ceferiști. O PAGINĂ GLORIOASĂ DIN ISTORIA LUPTEI REVOLUȚIONARE A CLASEI NOASTRE MUNCITOARE	91

Gh. I. Ioniță	30 de ani de la alegerile parlamentare parțiale din februarie 1936 în județele Hunedoara și Mehedinți. O LUMINOASĂ PAGINĂ DE ISTORIE	[illegible]
I. Iacoș	30 de ani de la marile manifestații din capitală. UN REMARCABIL EPISOD AL LUPTEI ANTIFASCISTE A POPORULUI	[illegible]

Redactor de carte: MIHAELA DAN
Coperta: GHEORGHE MOTORA
Tehnoredactor: MARIANA RĂDULESCU

Dat la cules 19.05.1966. Bun de tipar 21.07.1966. Apărut 1966. Hîrtie ediții tip B mat de 63 g/m². ft. 540×840/16. Coli editoriale 5,39. Coli de tipar 8. C.Z. pentru biblioteci 3 C P (R)-1 = R.

Tiparul executat sub comanda nr. 6426/60311 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România